

Sənəm Səbayel

ŞAHANƏ

Şerlər və hekayələr

BBK.0.0.

S-0

Redaktor:

Elxan Məmmədli

*Filalogiya Elimləri üzrə Fəlsəfə Doktoru,
Əməkdar Mədəniyyət işçisi*

Rəssam:

Nəvai İbrahimov

**Müəllif bu kitabın işıq üzü görməsinə
maddi və mənəvi dəstək göstərən Hüseyn Artıqoğluna
minnətdarlığını bildirir və ona söz ömrü,
söz qüdrəti arzulayır.**

S-0 Sənəm Səbayel, ŞAHANƏ (*Şerlər və hekayələr*)
Bakı, Qismət, 2013, 320 səh.

© Qismət, 2013

SEVGİSİ İLƏ DƏRDƏ MEYDAN OXUYAN ŞAİRƏ

Son illər qadın şairələrimizin arasında tutarlı poeziya nümunələri yaradanları az deyil. Geniş oxucu kütləsinin, xüsusən də poeziya həvəskarlarının diqqətini cəlb edən bu müəlliflər həm də poeziyamıza yeni söz, yeni nəfəs, yeni ab-hava gətirən istedadlı qadınlardır. Belə yaradıcı qadınlardan biri də oxucu kütləsinin dərin rəğbətini qazanmış şairə xanım Sənəm Səbayeldir.

Şəxsiyyətinə və poeziyasına, keçdiyi çətin, eyni zamanda mənalı həyat yoluna rəğbət bəslədiyim Sənəm xanım Səbayelin daxili duyğularını əks etdirən oxuculara təqdim etdiyimiz bu kitabda insanı düşündürən, bəzi məqamlarda oxucunu heyrətləndirən anlarla sıx-sıx rastlaşmaq mümkündür. Onun söz çeşməsinin gözündən süzülüb gələn dadlı-duzlu şeirlərini oxuduqca şairənin deyim tərzinə, ifadə yeniliyinə sevinməyə bilmirsən.

Sənəm Səbayelin deyim tərzini, söz seçimi, ifadə zənginliyi, atalar sözü qədər obrazlı və yığcam fikir təqdimatı necə də ibrətamizdir:

*...Əsilsiz haqq bilməz, - haqqı satıbdı,
Namusu itirib, arı satıbdı.
Araba altında kölgə tapıbdı,
Çoxu elə bilir öz kölgəsidi.*

Müəllif şeirlərinin bir çoxunda əsrarəngiz Vətən torpağımızın, yağı torpağında inildəyən Qarabağımızın, Qərbi Azərbaycanımızın dərdi-mələli poetik dillə təsvir olunur. Və şairə bu torpaqları əsarətdən qurtarmağın yolunu da göstərir. Bu hissi “İgid əsgər istərəm” şeirində qəzəb və tələblə necə də poetik dildə deyə bilir:

*Daha bəsdil! Qarabağda qan ağladı bulaqlar,
Daha bəsdil! Yağılarda girov qaldı yaylaqlar.
Daha dözmə, Vətən oğlu, nə qədər dözmək olar?
Atıl döyüş səngərinə, göstər hünər – istərəm,
İgid əsgər istərəm!*

Kitabda şairənin bu qəbil şeirləri az deyildir. Belə şeirlərində şairənin bir qeyrətli vətəndaş kimi Vətən, torpaq, millət təəssübkeşliyi odlü misralarla əks olunmuşdur.

Sənəm Səbayel doğma Azərbaycanımızı, Borçalı-nı və başqa regionları qarış-qarış gəzib gördüklərini poetik sözün gücü ilə ürəklə, böyük sevgi ilə qələmə alan yorulmaz xanım şairədir. Onun Şirvana, Borçalıya, Güney Azərbaycana, Qəbələyə, Göyçəyə, Gəncəyə, Qazaxa və başqa yurd yerlərimizə həsr etdiyi şeirlərində böyük vətəndaş ürəyinin döyüntüsünü, Vətənə sonsuz və nəhayətsiz sevginin tərənnümünü aydın görürük. “Qalır-mı” rədifli qoşmasında Borçalıda yaşayan soydaşlarımıza üz tutaraq Sənəm xanım görək necə soruşur:

*Sizdən soruşuram, Borçalı eli,
“Şindi” zirvəsinin çəni qalır mı?
Boldumu bağların barı, bəhəri,
Zəminin sünbülü, dəni qalır mı?*

*... Varmı Borçalının gözəl növrəği?
Dişi göynədirmi “Nazlı” bulağı?
Varmı “Armuddu”da elin yığnağı,
“Lök”ün güneyinin günü qalır mı?*

Azərbaycanın bölgələrinə fərq qoymadan hamısını eyni məhəbbətlə tərənnüm edən şairə “Şirvan” rədifli qoşmasında bu diyara vurğunluğunu çox təbii şəkildə bildirir:

*... Aşiq İbrahimlə aşiq Şakiri,
Tanrı töhfəsidi səsində sehri.
Mirzə Bilal şikəstənin möhürü,
Hadidi, Sabirdi gözü Şirvanın.*

*Şirvan əzizləyir Əzizəsini,
Alim Qızıl fonda yazıb səsini
Yaşadır aşıqlar şəcərəsini,
“Şəşəngi”də dinir sazı Şirvanın...*

Sənəm Səbayel yaradıcılığı ilə yaxından tanış olduqda məlum olur ki, onun poetik yaradıcılığında mövzu məhdudiyyəti yoxdur. Cəsarətlə demək olar ki, o vətənpərvər, yurdsevər, təbiətsevər, hətta dərdsevər (belə demək mümkünsə - E.M.) olduğu qədər də insansevərdir, qohum-qardaş, dost-tanış sevərdir və bu insani hissləri dilə gətirib poetik vüsətə çatdıran Sənəm Səbayel yuxarıda sadaladıqlarım keyfiyyət və əlamətləri ilə yanaşı “İlahi Sevgi” deyilən bir məqamı yaşayan; bəzən həqiqi, bəzən də əflatuni bir məhəbbətin əsiri olaraq şam işığına yanan pərvanə kimi özünü dağa, daşa, oda, suya vuran, bəzən də məhəbbətin hiddətindən özünü göydən yerə çıxıran, bəzən də göyə qaldıra bilən güclü bir məhəbbət-sevgi fədaşidir. Məhəbbət, eşq, sevgi, sevib sevilmək, vüsalla həsrət arasında Səməndər quşu olmağa hazır olan söz və əməl adamdır.

*Dodağın çatlasın, ay gül qönçəsi,
Bağrını çatlatma sarı bülbülün.
Bəsdi oxutdurdun hicran nəğməsi,
Rəhm eylə yarasın sarı bülbülün...*

Onun məhəbbət şerlərində çox vaxt poetik mən, lirik qəhrəmanın özü sanki, şairənin özüdür. Oxucu belə şeirləri

çox təbii qəbul edə bilir. Hətta Sənəmin poeziyasında təsadüf etdiyimiz ümumiləşmiş obrazlar hamısı şairənin özünə bənzəyir. İnanırsan ki, bu hisslər lirik qəhrəmana yox, şairənin özünə aiddir:

*Öz evimdə ürəyimi üşüdən,
Özgə evdə odum, qorum, necəsən?
Qəlb evimin qapısını açmağa,
Yad əlində tək açarım, necəsən?*

*...Köçüm gedir duyğuların köçündə,
Dünyam olub sən boyda, sən biçimdə.
Kəcavəyəm, dərd oturub içimdə,
Əldən gedən ixtiyarım, necəsən?*

Sənəm Səbəyelin məhəbbət şeirlərində bəzən nikbinlik, özünə və eşqinə inam, bəzən də şübhə, bədbinlik aydın hiss olunmaqdadır. “Qorxuram” rədifli şeirini buna misal göstərmək olar:

*...Ay mürgülü bəxtim, ay kəm taleyim,
Baş alım əlindənə hayana gedim?
Ömrüm boyu qorxu nədi bilmədim,
Səni itirməkdən yaman qorxuram.*

Bir neçə kəlmə də Sənəm xanımın nəsrindən bəhs etmək istərdim. Onu da deməyi lazım bilirəm ki, uzun illər yaxın ünsiyyətimiz, bir-bimizə xətir-hörmətimizin olmasına baxmayaraq, Sənəm Səbəyəl nəsr əsərləri yazmasını, xüsusən də gözəl povest və hekayələr yazdığını bilmirdim. Düzü çapa hazırladığımız bu kitabda rast gəldiyim və diqqətlə oxuduğum bu nəsr əsərləri onun müəllifinin səriştəli bir qələm adamı olduğunu da göstərməkdədir.

Müəllifin təqdim etdiyi “Şahanə” povesti və üç hekayəsi belə bilirəm bir nasir kimi Sənəm xanıma poeziyada olduğu kimi, nəsr sahəsində də uğur gətirəcəkdir. Xüsusən “Şahanə” povestində əks olunan erməni-azərbaycan problemi, erməni nankorluğu, burada təsvir olunan dramatism oxucunu hiddətləndirməyə bilməz. Bu povesti oxuyan hər bir insan son anda bir daha sübutlarla inanır ki, erməni hər yerdə erməni olaraq qalır. O məkirlidir, qəddardır, etibarsızdır, dönükdür, duz-çörəyə arxa çevirəndir və soyu bulışıqdır. Belə bir atalar sözünün bir daha ölçülüb-biçilib erməniyə aid olduğunu sübut olunur: “İlanın ağına da, qarasına da lənət!”.

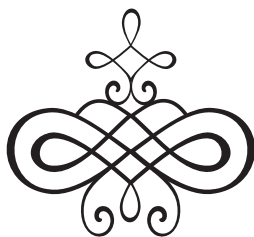
İnanırıq ki, müəllifin povest və hekayələri də şeirləri kimi seviləcək və müəllifinə hörmət gətirəcəkdir.

Əziz oxucu, Sənəm Səbayelin janr baxımından geniş əhatəli yaradıcılığında Sizlərə ərməğan etdiyimiz bu kitabdan çox bəhs etmək olar və bu həm də lazımdı. Ancaq bir redaktor kimi mən müxtəsər olaraq düşüncələrimi qısa şəkildə belə çatdırı bildim. İndi söz sizlərinə. Mənsə bir daha gözəl şair və ədibimizə möhkəm can sağlığı, yaradıcılığında uğurlar diləyirəm!

Elxan Məmmədli

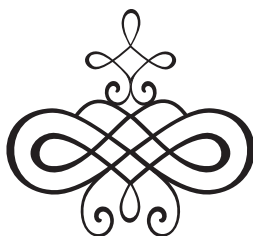
Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru.

Əməkdar mədəniyyət işçisi.

**ŞAN- ŞAN OLAN
MƏHƏBBƏT,
PƏTƏK-PƏTƏK
BALLANIR...**

MƏHƏBBƏTDƏN DANIŞAQ

Qovaq könlümüzdən qəmi, kədəri,
Gəlin dostlar, məhəbbətdən danışaq.
Ürəklərdə şah nöqtədə dayanan,
Sirli qalan həqiqətdən danışaq,
Gəlin dostlar, məhəbbətdən danışaq.

Ələsə də saçımıza sevgi dən,
Hər birimiz doğulmuşuq sevgidən.
Qorumasıq, könlümüzü tərək edən,
Küsüb gedən səadətdən danışaq,
Gəlin dostlar, məhəbbətdən danışaq.

Odu Səbayelin sığınacağı,
Səcdəgahı, od-alovu, ocağı.
Bəndədən yuxarı, Haqdan aşağı,
Eşq adlanan ibadətdən danışaq,
Gəlin dostlar, məhəbbətdən danışaq.

SEVGİ ŞEİRLƏRİMDƏ

Şan-şan olan məhəbbət,
Pətək-pətək ballanır.
Bir nazəndə gözəlin,
Yanaqları allanır
Sevgi şeirlərimdə.

Allah verən canımı,
Eşqim almaq istəyir.
Bir igid sevdalanır,
Bir gözəl yol gözləyir,
Sevgi şeirlərimdə.

Sevgililər görüşür,
Məhəbbətnən süslənir...
Dil, dodaq susur, durur,
Göz-gözə elçi gəlir,
Sevgi şeirlərimdə.

Sevirəm kəlməsini,
Dodaq-dodağa yazır.
Bir qıyğacı baxışı,
Ürək min yerə yozur,
Sevgi şeirlərimdə.

Səbayel sevdalanır,
Sevgili yar gözləyir,
Bir gecikən sevgiyə,
Mini min cür söz deyir,
Sevgi şeirlərimdə.

SEVGİMİ

Xəyalınla ovuduram,
Könlümdə köz sevgimi.
Qoruyub saxlayıram,
Bakirə qız sevgimi

Üzündə duvağı var,
Atəşə marağı var,
Bir özgə növrəği var,
Qısqandı yaz sevgimi.

Dəlidi dil bilməyir
Göydən yerə enməyir
Bir igid əzizləyir
Nazəndə naz sevgimi

Səmanı gərdək istər,
Çəmənəni döşək istər,
Gəlinlik geymək istər,
Saxlamır döz sevgimi.

Səbayel daşa tutdu,
Ürəyim başa tutdu,
Gözdərim yaşa tutdu
Ömrümə iz sevgimi.

GƏTİRDİM

Əzizim mən sənə sovqat əvəzi,
Bənövşə mürgülü sevgi gətirdim.
Gözdərimə yığdım gözəllikləri
Sən gözümə baxıb gör ki, gətirdim.

Saçımda dağların şalaləsi var,
Duysan nəfəsimdə dağ havası var,
Orda təbiətin eşq laylası var,
O laylanı mənə çal ki, gətirdim.

Sübh çağı bulağın gözündən öpdüm,
Sevgi pıçıldadı, sözündən öpdüm,
Nazəndə baharın izindən öpdüm,
Dodağım gül açdı, gül ki, gətirdim.

Bağda qızılgülnən durdum üz-üzə,
Sevdaı bülbülnən gəldim söz-sözə,
Durnalar telini qıymadı bizə,
Durna teli kimi tel ki, gətirdim.

Bir dastan başladım, bitirəmmədim,
Bir igid gül verdi, götürəmmədim,
Bəlkə də çox şeyi gətirəmmədim,
Ürəkdən-ürəyə yol ki, gətirdim.

Sənəm Səbayelin öz ədası var,
Könlü kürrük edir bir xətası var,
Xəbərə çatmayan mübtədası var...
Tuti kimi ötən dil ki, gətirdim.

PƏRDƏLƏNİBDİ

Gizli-gizli baxıb, gizli odlanan,
Gözdərin sevgiyənə sehirlənibdi.
Üzümə baxanda kiprik qırpmayan,
Gözdərin gözümə elçi gəlibdi.

Söndürmə qəlbində atəşi, közü,
Ərit ürəyimi üşüdən buzu.
Sənin gözlədiyən «sevirəm» sözü,
Mənim dodağında düymələnibdi.

Səbayel qar yağır yazıma mənim,
Tənhalıq dağ düzür düzümə mənim,
Sevilmək lazımdır özümə mənim,
Bu arzum həyamla pərdələnibdi.

GƏTİR GƏL

Qızılgülün qönçəsini üz götür,
Üzərində şəh çətrini gətir gəl.
Yasəmənün salxımını sığalla
Ara-axtar gülxətmini gətir gəl.

Yamacların yaxasından iz götür,
Ocağının atəşindən köz götür,
Ağsaqqalın söhbətindən söz götür,
Şeirlərin şah sətrini gətir gəl.

Qatar-qatar durnalardan tel götür,
Gecəyarı anadıldən dil götür,
Coşub-daşan dağ çayından sel götür,
Bülbülnən gül ülfətini gətir gəl.

Körüklənən dərələrdən çən götür,
Zirvələrdə buludlardan nəm götür,
Zəmilərin sünbülündən dən götür,
Təndirin çörək ətrini gətir gəl.

Səbayel gözləyir tez ol yol götür,
Söhbətinə qalmaq üçün bal götür,
Kalağayı, ya da tirmə şal götür,
Vüsəl üçün həsrətini gətir gəl.

SƏNİ GÖZLƏYİR

Bir əzəmətli kişi səsinə,
 Dodağında sıxılan siqaret tüstüsünə
 Möhtac otağım.
 Əllərinin istisinə təşnə əlim,
 Barmaqlarınla daranmaq
 İstəyində olan telim
 Səni gözləyir.

Döşəməyə sərdiyim
 Ayağını öpmək istəyən xalı,
 Qulağına pıçıldamaq üçün
 Ürəyimdə saxladığım
 Sevgi dolu sözdərin balı,
 Üzünə açılmağa müntəzir qapım,
 Bundan sonra yaşanacaq həyatım,
 Səni gözləyir.

Gözdərimdə qoyub getdiyin
 Baxışının izi
 Məni məndən eliyən,
 Hicranın közü,
 İndiyədək axtardığım
 Sirdaşa ehtiyacım,
 Ömrümün sonunda
 Ölümdən qorxmayım deyə
 Sənə sığınmaq əlacım
 Səni gözləyir... Səni gözləyir...

NECƏSƏN?

Öz evimdə ürəyimi üşüdən,
Özgə evdə odum, qorum, necəsən?
Qəlb evimin qapısını açmağa
Yad əlində tək açarım, necəsən?

Özün yoxsan intizarın mənimdi,
Xatirələr dincliyimə qənimdi.
Öz evimin qonağıyam mən indi,
Haradasan, yoxum, varım, necəsən?

Köçüm gedir duyğuların köçündə,
Dünyam olub sən boyda, sən biçimdə,
Kəcavəyəm, dərd oturub içimdə,
Əldən gedən ixtiyarım, necəsən?

Qəmin məni qəmşar seçdi, bilmədin,
Qəmdən mənə köynək biçdi, bilmədin,
Ayım, ilim necə keçdi, bilmədin.
Unutqanım, bilqarım, necəsən?

Niyə yada salmırsan heç sən məni?
Azmı bildin mənə olan sitəmi?
Səbayelə qənim çıxdın səndəmi?
Ay zülümüm, zülümkarım, necəsən?

QORXURAM

Taleyimin o tayından baxırsan,
Səni itirməkdən yaman qorxuram.
Hara getsəm qarşıma sən çıxırsan,
Səni itirməkdən yaman qorxuram.

Bu sevdanın yönümü nə, səmti nə?
Ağlım ürəyimi qoymur səmtinə.
Bənzəyir bülbüllə gül ülfətinə,
Səni itirməkdən yaman qoxuram.

Bir dəli sevdanın əli yaxamda,
Gündüz gözümdəsən, gecə yuxumda...
Təklilik məni məngənə tək sıxanda,
Səni itirməkdən yaman qorxuram.

Ay mürgülü bəxtim, ay kəm taleyim,
Baş alım əlindən hayana gedim?
Ömrüm boyu qorxu nədi bilmədim,
Səni itirməkdən yaman qorxuram.

Səbayel, xoşbəxtlik andı, bilirəm,
Bu anda çoxları yandı, bilirəm,
Bu sevda bir çanax qandı, bilirəm,
Səni itirməkdən yaman qorxuram.

SƏNİ UNUDUM DEYƏ

Sənli xatirələri
Yaddaşından pozuram.
Eşqimi ürəyimdə
Saxlayıram, susuram.
Barmağımı kəsirəm,
Yarama duz basıram
Dözürəm göynərtiyə
Səni unudum deyə

Aldı quş qanadına
Aparır zaman məni.
Düşdüm hicran oduna
Yandırır yaman məni.
Sarılır gül bənizim,
Soldurur dövrən məni.
Qəlbimdə gor qazıram,
Sənə olan sevgiyə...
Səni unudum deyə.

Çox keçmişəm Fələyin,
Çarxından, gərdişindən.
Çabalayıb çıxmışam,
Aslannarın dişindən,
Ayırırım könlümü,
Sənə pərəstişindən,
Beşiyində boğuram
Sevgi adlı körpəni.
Fərmanı sən veribsən,
Qarğışı tutmaz məni

Hamının sevdiyi mən,
Sevmək istədim səni.
İndi nöqtə qoyuram
Sənli olan hər şeyə
Səni unudum deyə.

SƏNİ SEVMƏK UNUTMAQDAN ASANDI...

Səni sevib sənə nə verəcəyəm?..
Fikrim bu sualın üstə dayandı...
Səni unuda da bilməyəcəyəm,
Bu sevginin möhtacıyam haçandı,
Səni sevmək unutmaqdan asandı...

Baxışından cana düşdü od, atəş,
Ürəyimlə ağlım tutdu cəng, savaş.
Dedim ürək, ağlım ilə hesablaş,
Dedi sevdiyimi axı o dandı.
Səni sevmək unutmaqdan asandı...

Səbayel, bal yığdım sevgi şanında,
O baldan dad aldım, nahar da, şam da.
İlhamlar yandıran sevgi şamında,
Fərizə tək pərvanələr odlandı,
Səni sevmək unutmaqdan asandı...

İTİRDİN

Deyirlər qismətdən qaçılmır axı,
Gəzdin qismətindən gendə, itirdin.
Ürək süfrə deyil, açılmır axı,
Sən məni həm tapdın, həm də itirdin.

Demədim göylərdən ulduzu qopar,
Demədim dənizi göylərə apar,
Dedim məni tapıb, özünə qaytar,
Sən isə özünü məndə itirdin.

İtirə-itirə yaşadıq yaşı,
Ürək eşq məzarı, sevgim başdaşı.
Çətin bundan sonra gedək yanaşı,
Sənəm Səbayeli sən də itirdin.

MƏNİM

Görəndə önümdə güzgü tək duran,
Dərə - dağ sənindi, daranmaq mənim.
Əflatuni eşqin duyğularınınan,
Dolanmaq sənindi, dayanmaq mənim.

Sevib – sevilənlər dərsin alası,
Yaddaşa yazılıb dastan olası,
Eşqin göylərində sevgi qalası,
Yaratmaq sənindi, yaranmaq mənim.

Səbayel yaranıb mərdanə gözəl,
Çəkməz sevdüyindən mərdanə, göz, əl.
Həmişə tapılmaz mərdanə, gözəl,
Aramaq sənindi, aranmaq mənim.

ÜRƏYİM SƏNİ İSTƏDİ

Gül fəslidi gül açılır, bülbüllər budaq üstədi,
Hardasan gəl, ay ürəksiz, ürəyim səni istədi.
Qan ağlayır kövrək sevgim, can verir son nəfəsdədi,
Hardasan gəl, ay ürəksiz, ürəyim səni istədi.

Sən həsrətim ac qurd kimi varlığımı yeyir axı,
Dəli sevdam səndən dönmür vüqarımı əyir axı,
Ürək sənsiz qan ağlayır, ağlım “unut”- deyir axı,
Kaş biləydin dərya dərdim dibində nəyi gizlədi,
Hardasan gəl, ay ürəksiz, ürəyim səni istədi.

Əzəl gündən Səbayelə zəmanə yağı kəsildi,
Yarınmadı yağısına, gününün ağı kəsildi.
Uralandı könül bağı, gözəl növrəği kəsildi,
Min dərdinin bir dərmanı könül verdiyi kəsdədi
Hardasan gəl, ay ürəksiz, ürəyim səni istədi.

DÖNMƏYƏCƏYƏM

Daha sənə deyiləsi sözüm yox,
Daha sənə geri dönməyəcəyəm.
Daha məndə sənli dərdə dözüüm yox,
Sənsiz yaşamağı öyrənəcəyəm,
Daha sənə geri dönməyəcəyəm.

Gəldin həyatıma gözlənilmədən,
Sənə könül verdim özüm bilmədən,
Alışdı kül altda közüm bilmədən,
Alovu söndürüb, közərəcəyəm,
Daha sənə geri dönməyəcəyəm.

Səbayelin könlü alınmaz qala,
Çoxları can atdı açarın ala.
Ürək yar seçirdi səni az qala,
Onu sevdəsindən döndərəcəyəm,
Daha sənə geri dönməyəcəyəm.

DAHA GECDİ

Mən o eşqi yana-yana yaşadım.
Unut məni, daha gecdi, daha gec.
Yoxluğunu dana-dana yaşadım,
İndi göynəməyin yeridimi heç?
Unut məni daha gecdi, daha gec.

Dola-dola çəkmə can yaxan ahı,
Mən kötük deyiləm, insaman axı...
Peşimanlıq yumaz belə günahı,
Səndən ötrü ağlamağım olar suç.
Unut məni daha gecdi, daha gec.

Bu sənin qərarın, sənin seçimin,
Əynində od köynək sənin biçimin,
Səbayelin qəlbindəki sevginin,
Başqa ünvanı var, ümüdlənmə heç
Unut məni, daha gecdi, daha gec.

HARA GEDİRSƏN?

Qarşında lal edib tuti dilimi,
Can evimi yıxıb hara gedirsən?
Xəlvəti verdiyim sirr hədiyyəmi
Ürəyinə sıxıb hara gedirsən?

Gizli duyğulardan danışdın açıq,
Bu sevda yaşandı yarı – yarımçıq,
Məhəbbət dünyamda qurub alaçıq,
Sonra oda yaxıb hara gedirsən?

Vaxtında gələydin kaş taleyimə,
İndi Fələk tökür daş taleyimə,
Yazın oğlan çağ, qış taleyimə,
İldırım tək çaxıb hara gedirsən?

Bir eşq yuvasından uçasan deyə,
Bir nakam sevgidən qaçasan deyə,
Başını iş – gücnən qatasan deyə,
Aramızdan çıxıb hara gedirsən?

Sənəm Səbayeli unutmaq çətin,
Başı bəlalıdı bu məhəbbətin,
Nöqtəsini qoyub haqqın – hörmətin,
Gözlərimə baxıb hara gedirsən?

YERİMDƏN – YURDUMDAN ELƏMƏ MƏNİ

Salıb ürəyimi eşq adlı dərdə,
Yerimdən- yurdumdan eləmə məni.
Sən Allah, qoy ölüm öldüyüm yerdə,
Yar deyib dilinə dolama məni,
Yerimdən – yurdumdan eləmə məni.

Gözümdən könlümə getmə, nə olar,
Məni qınaq yeri etmə, nə olar,
Çinar tək yolumda bitmə, nə olar,
Əl açıb Tanrıdan diləmə məni,
Yerimdən – yurdumdan eləmə məni.

Bir lal məhəbbətin göz söhbətiynən,
Hər odlu baxışın öz söhbətiynən,
Səbayel, yaranan söz – söhbətiynən,
Bu sevda sevdirməz elimə məni,
Yerimdən – yurdumdan eləmə məni.

NEYNİYİM

Məhəbbətin baxçasında bar idim,
Məhəbbətdən yoğrulana yar idim.
Nə yarıtım, nə də özüm yarıtım,
Bu kələfi açmaq olmur, neyniyim.

Su üstündə susuzluqdan sozaldım,
Bu sevdada çox itirdim, az aldım.
Hərcayıdan tənə aldım, söz aldım,
Bu qismətdi, qaçmaq olmur, neyniyim.

Həyat məni sındırmadı, sınadı,
Qanan qandı, qanmayanlar qınadı,
Qırıldı eşqimin qolu, qanadı,
Bu halətnən uçmaq olmur, neyniyim.

Səbayel soluxur göz görə – görə,
Bağrına basılır köz, görə – görə,
Fələyin üzünü boz görə – görə,
Gün tək işıq saçmaq olmur, neyniyim.

ARTIQ YETƏR

Səninlə çətindi,
 Sənsiz də çətindi.
 Sənlə yaşamaq olmur,
 Sənsiz də yaşamaq olmur.
 Sən Tanrının mənə verdiyi
 Zülümsən, zillətsən.
 Sən mənim həyatımda
 Əvəz olunmaz zərurətsən.
 Varlığın da dərddi,
 Yoxluğun da dərd.
 Kimsə tanımıram
 Bu dərdə həmdərd.
 Özün boyda möcüzəsən,
 məharətsən
 Özün boyda məhəbbətsən.
 Heç bilirsən neynəmişən?
 Yar sinəmi, bax qəlbimə,
 Gör bir neçə yaram var.
 Gör yarasız haram var.
 Bəsdə daha, zülmün yetər.
 Çək gözünü gözümdən!
 Sil izini izimdən!
 Yetər! Artıq yetər!

GÖZDƏRİN

Hər baxanda od ələyir üstümə,
Taleyim tək qara olan gözdərin.
Fikri var yandırır baxsın tüstümə,
Gözlərimdən sevgi uman gözdərin.

Baxışından buz ürəyim od tutur,
Quşqonmaz könlümün tərləri odur.
Sübhəcən mənimlə həmsöhbət olur,
Gözümdən yuxumu alan gözdərin.

Mürgüləmiş duyğuları oyatdı,
Gecə-gündüz ruhumda at oynatdı.
Səbayeli uşaq kimi ağlatdı,
Söhbəti sevgidən salan gözdərin.

GÖTÜRMÜŞƏM

Bizim də dağlara qar yağıb dostum.
Mən də qar altında iz itirmişəm.
Baxışdan söz salma qurbanın olum,
Mən də od baxışdan köz götürmüşəm.

Mənim də can evim dağım-dağımdı,
Qüssə həmdəmədim, qəm oylağımdı...
Onda yar dediyim indi yağımdı,
Bir səhvən cəzasın yüz götürmüşəm.

Səbayel, bir dolu bulud kimiyəm,
Məqam gözləyirəm yağam kiriyəm.
Əhli-hala möhtac tənha biriyəm,
Hərcaı dillərdən söz götürmüşəm.

SEVMƏ MƏNİ

Öləziyib odum-közüm,
Buz bağlayıb yolum-izim,
Özümdən inciyəm özüm,
Sevmə məni, sevmə məni!...

Bəxtim bir də qaralandı,
Ömrüm-günüm yarılandı,
Könlümün evi talandı,
Sevmə məni, sevmə məni!...

Bir çəmənsiz çöləm indi,
Bir soluxmuş güləm indi,
Bir lal olmuş diləm indi,
Sevmə məni, sevmə məni!...

Qumral telə qar ələdir,
Gözdərindən nur tükədir.
Səbayel dərdə sevilir,
Sevmə məni, sevmə məni!...

DƏLİ SEVGİ!...

Qəfil şimşək tək çaxdı,
Dağ seli kimi axdı.
Kişnəyib şahə qalxdı,
Bir dəli sevgi!...

Öyüd filan qanmadı,
Başa salmaq olmadı,
Yeri, göyü odladı,
Bir dəli sevgi!...

Qorxu nədi, bilmədi,
Göydən yerə enmədi.
Məni məndən elədi,
Bir dəli sevgi!...

Ay Səbayel, cəncəldi,
Müəmmadı, əngəldi,
Bəlkə belə gözəldi,
Belədi sevgi!?...

VALLAH!...

Üzü gözümdən nur alır,
Baxışı oddan qor alır,
Gedib ürəkdən yer alır,
Müəmmadı, sirrdi vallah!...

Şahənşah iddiası var,
Harda olsa sədası var,
Alınası qadası var,
Yəqin özü bilmir Vallah!...

Görənlərin arzusudu,
Bilmək olmur oddu, sudu,
Səbayel, baş bəlasıdı,
Yanmış bəxtəvərdi Vallah!....

NƏ GÖZƏLDİ MƏHƏBBƏT

Dünyanın şahlıq tacı,
Hər anın ehtiyacı.
Yaradandan töhfədi,
Yaranana zərurət,
Nə gözəldi məhəbbət.

Yerlə göy arasında,
Ulduzlar sırasında,
Əllərin təmasında
Yaradır mehr, ülfət,
Nə gözəldir məhəbbət.

Beşiyi ürəklərdə,
Həyatı əbədiyyət.
Onun varlığı üstə,
Dayanır bəşəriyyət,
Nə gözəldir məhəbbət.

Nadanlar nəşəsində,
Anlamaz tənəsində,
Bu adın kölgəsində,
İtərsə həya, ismət.
Üz çevirər məhəbbət
Nə gözəldir məhəbbət.

FƏLƏK OYAQDI

Bir igid eşq ilə alışıb – yanır,
İsinmək istərdim, sazaqdı axı...
İcazəsiz girdi könül evimə,
Qova da bilmirəm, qonaqdı axı...

Yox! - söylədim, söndü alışan ocaq,
Dolub durdu, sanki leysan yağacaq,
Düşündüm, ağlasa dayanmayacaq,
Gözləri qaynayan bulaqdı axı...

“Yarım” deyir, alır mənimdən məni,
Can atır ömürdən dağıtsın çəni...
Səbayel sevmədi onu sevəni.
Bəxti yatır, fələk oyaqdı axı...

BU SEVGİ

Qəfil gəldi, məni məndən elədi,
Odsuz, közsüz alovlandı bu sevgi.
Nə dil qandı, nə nəsihət dinlədi,
Ömrün xəzanını dandı bu sevgi.

Dağ seli tək sığışmadı məcraya,
Ha çalışdım, gəlmədik bir araya.
Əl çəkmədi, üz tutdumsa haraya,
Gördüm ki, bir çanaq qandı bu sevgi.

Çəmin bilib saldım onu kəməndə,
Zülüm çəkdim, dustaq edib sinəmdə.
Sonra qara bəxti görüb Sənəmdə,
Qınında qovruldu, yandı bu sevgi....

GÖRÜŞƏ GƏL, SEVGİLİM...

Görüşə gəl, sevgilim,
Əlimi sıxsın əlin.
Yolunu gözləyirəm...
Gəl ki, bilim həyatda,
Tək, köməksiz deyiləm.
görüşümə gəl...

Gəlməsən bir andaca,
Bir ömür qocalaram...
Həyat heçliyə dönər,
Əriyib yox olaram.
Keç qadağan səddini,
Sevindir sevdiyini,
Görüşümə gəl...

Sevgi dolu bir ürək,
Hədiyyə gətir mənə...
Qulaq as, əməl elə,
Ürəyinin səsinə...
Sən ki, uşaq deyilsən,
Sevgi öyrədəm sənə,
Görüşümə gəl...

Gəl, şahanə duruşun,
Məhəbbətli baxışın,
Gözümü qamaşdırırsın...
Çiçək yağışı kimi,
Bahar gəlişi kimi,
Ömrümü dəyişdirsin
Görüşümə gəl...

YUXUDA GÖRMÜŞDÜM

Yuxuda görmüşdüm, sevgilim səni,
Təzə toylu idik, təzə gəlindim.
Əlindən tutaraq səninlə birgə,
Dağın ətəyinə, bulağa gəldim.

Bulağın gözünə düşdü şəklimiz,
Külək ayna suyu ləpələyirdi.
Bir-birindən bərk-bərk tutdu əlimiz,
Ay yerə aydınlıq səpələyirdi.

Dilim söz tutmurdu, nə isə deyəm,
Bulaqda şəklimiz qucaqlaşdı...
Bəlkə də bulağa oxşasın deyə,
Gözlərimiz dolub bulaqlaşdı...

Elə bəxtəvərdik bu halımızla,
Sanki, mələklərdən qanad alırdıq.
Göyləri dolaşan xəyalımızla,
Birləşib səmada qanad çalırıdığımız...

Uçurduq göylərin yeddi qatında,
Yerdə gəzdiyimiz vüsala doğru...
Düşünürdüm, kaş Allahın altında,
Yarını tapaydı hər insan oğlu.

Beləcə xoşbəxtdim yuxuda sənnən,
Əsdi üstümüzdən səbanın yeli,
Yuxudan oyandım səbh şəfəqiynən,
Gördüm yatağında tək Səbayeli.

TƏBİƏTİN YAĞIŞ DİLİ

Yağış yağır... Təbiət yağış diliyəm danışır
Yer sevgilisinən...
Göy nakam sevgidən həzin-həzin ağlayır.
Göz yaşlarını yağış damcısına çevirib göndərir
Yer sevgilisinə...
Buludlar asılı qalıb ahından...
Pəncərənin önündə dayanıb seyr edirəm bu mənzərəni.
Damcıların ritmi ilə söhbətləşirəm,
Görmək istədiyim tək görürəm səni.

MƏHƏBBƏT ÜÇBUCAĞI

(Mən, O və dəniz)

- Mən- Məhəbbətlə baxma mənə. Qısqanar dəniz,
sevgilim!...
- O- Nə dedin?... Kim?...
- Mən- Dəniz. Mənim sevgilim. Dünyadan, adamlardan
qaçanda üz tutduğum ümid yerim, sirdaşım.
Tənha qadın duyğularını paylaşdığım,
ləpədüyənində dayanıb ən düzgün qərarlar
verdiyim sığınacağım... Dənizi çox sevirəm...
- O- Mən dənizi bir qurtuma içərəm... Qurudaram,
o tayına keçərəm!..
- Mən- Suss!...Dəniz eşidər, coşub – daşar, səni
boğar o.
- O- Səni qollarımın arasına alıb ulduzlara köçərəm.
Baxa-baxa qalar o...
- Mən- Mən də dənizi gözlərimə köçürüb, qollarımı
açaram. Vüsal üçün şahə qalxan dalğaları qucaram.
Ya da uçan balıq olub dənizimin üzərində uçaram...
- O- Mən də Albatros quşu olub uçan balığı tutaram.
- Mən- Mən dənizi göylərə apararam, Göydə dəniz boyda
ulduz olaram.
- O- Mən də Göydən o ulduzu qopararam, dənizi sənə
həsrət qoyaram.
- Mən- Suss!.. Sevgisini danışır dəniz dalğa diliynən.
- O- Sevgi pıçıltıdı, danışığı deyil...
- Mən- Ayrılığı hiss edib hönkür-hönkür ağlayır
mənim dənizim...
- O- Sevgi həzin-həzin ağladar, hönkür-hönkür
yox!... Mən ağ güllər səpərəm səni mənə

gətirən yollara...

Mən- Mən də o gülləri ataram dənizin dalğalarına...

O- Mən elə indi, dəniz “rəqib”imin yanında
“Sevirəm” sözünü dodaqlarımla yazaram
dodaqlarına...

Mən- Sən dəlisən!...

O- Sənin dəlinəm...

Mən- Mən dənizi sevirəm...

O- Mən dənizi bir qurtuma içərəm...

SƏNİ

Səsin qulağında, adın dilimdə
 Apardım özümnən hər yerə səni.
 Neyniyim ürəyim sözümə baxmır
 Yaman qısqanıram dağlara səni

Dağ danışır bulaqların diliyə, nən,
 Göz oxşayır çiçəyiyə, nən, gülüyənə,
 Qorxuram ki, yağışınan, seliyənə
 Alıb əllərimdən apara səni.

Ayrılığın bütöv ömrə tən gedir,
 Payız gəlir, duman gəlir, çən gəlir,
 Həsrətimin göynərtisi səngimir,
 Tez gəl and verirəm ilqara səni.

Ürək sənsiz quzu kimi mələdi,
 Ovunmadı məndən yarı dilədi,
 Səbəyelə dağ yolları Lələdi,
 Qalmışam axtara-axtara səni.

DƏLİYƏM İNDİ

Kaş görəsən...
Mən xoş günün xəyalıyla dolanan,
Özü yazdığı nağıla özü inanan,
Yaşanan dəli bir sevdanın həsrətində olan,
Xəyalpərvər biriyəm indi.
Kaş biləsən...
Mən hər günü ağırlaşan, vücudu daşlaşan,
Dünyadan bezikən, doyan,
Müqəddəs saydığı bir günahın izini,
Göz yaşıyla yumağa çalışan,
Sevgisini ilk və son dəfə,
Qu quşu tək
Şövlə oxuyub əbədilik susan,
Duyğuları pərən-pərən, özü laməkan,
Yeriyən, danışan ölüyəm indi,
Sənin və hamının,
ağıllı bildiyi dəliyəm indi...

GÖR NƏLƏR ÇƏKDİRDİ MƏHƏBBƏT BİZƏ

Yarımcən yaşadıq, bilmədi heç kim,
Gör nələr çəkirdi məhəbbət bizə...
Əhli-hal axtardıq danışmaq üçün,
Döndük korun yanan ocağa, közə,
Gör nələr çəkirdi məhəbbət bizə?!...

Fələyin əlində qula dönmüşük,
Danışa bilmirik, lala dönmüşük,
Dağları dolanan yola dönmüşük,
Qovuşa bilmirik bir- birimizə,
Gör nələr çəkirdi məhəbbət bizə....

Yaradan yar oldu, daddıq sevgini,
Dağ havası kimi aldıq sevgini,
Ömürə naxış tək saldıq sevgini,
Özümüz bölündük gecə- gündüzə,
Gör nələr çəkirdi məhəbbət bizə.

GÖZDƏRİNƏ DENƏN

Dilin danışmamış gözün danışır,
Gözdərinə denən fərəğat dursun,
Gözündən od düşür könlüm alışır,
Gözdərinə denən fərəğat dursun.

Yandıran azıymış, o da yan deyir,
Od tökür üstümə, oda yan deyir,
Mən ondan qaçıram, o dayan deyir,
Gözdərinə denən fərəğat dursun.

Elə bil cəlladdı, durub qəsdimə,
Alışb - yanırım baxır tüstümə.
Şahin tək şığıyır şikar üstünə,
Gözdərinə denən fərəğat dursun.

Həm çox uzaqdadı, həm də yaxında,
Gündüz gözümdədi, gecə yuxumda...
Canımdan can alır qıyğac baxanda,
Gözdərinə denən fərəğat dursun.

Hələ sevdininə əmin deyilsən,
Özgənin yarısan, mənim deyilsən,
Sən ki, Səbayelə qənim deyilsən,
Gözdərinə denən fərəğat dursun.

A BƏXTƏVƏR

Harda olsam gözüm səni,
Arayıbdı, a bəxtəvər.
Hicranın əli telimi,
Darayıbdı, a bəxtəvər.

Mənəm göz yaşını daş oyan,
Gecikən sevgi daşıyan.
Sənnən ömür-gün yaşayan,
Yarıyıbdı, a bəxtəvər.

Vüsalına yetməsən də,
Səbəyelin meyli səndə.
Səni sevib ürəyində,
Qoruyubdu, a bəxtəvər.

SABAHIN XEYİR

Çoxunun içindən məni seçənim,
Mənə görə dincliyindən keçənim.
Sevgi dəmləyənim, həsrət içənim,
Sevədalı sevgilim, sabahın xeyir.

Məhəbbətdən dolu, sevgidən varlı,
Bahar tək çiçəkli, pəyız tək barlı,
Dərya kimi dərin, dağ tək vüqarlı,
Ədalı sevgilim, sabahın xeyir.

Bu dünyadan hali, sözə diqqətli,
Səbayelə bağlı, saf məhəbbətli,
Saz-söz məclisində şirin söhbətli,
Sədalı sevgilim, sabahın xeyir.

DEYİL Kİ...

Nə çəkirəm axı hardan biləsən,
Mənim dərdim sənin dərdin deyil ki.
Qayıt desəm qayıdarmı görəsən,
Küsüb gedən o sevgiyə deyim ki,
Mənim dərdim sənin dərdin deyil ki.

Kürdü qəlbim, ovunmayıb heç kimlə,
Yaşayıram sənə olan sevgimlə.
Dedim könül, daha bəsdə, söz dinlə,
Davamı var dedi:- nəyin var ilki,
Mənim dərdim sənin dərdin deyil ki...

Yarandığı gündən laldı bu sevgi,
Həm zəhərdir, həm də baldı bu sevgi.
Taleyimə qara xaldı bu sevgi,
Səbəyelin dağdan ağır dərd yükü,
Mənim dərdim sənin dərdin deyil ki?..

ƏLİM

Ovcunun içində əsir eyləmə,
Əlinin odundan alışar əlim.
Əlinin içində yesir eyləmə,
Dözməyib dil açar, danışar əlim.

Əllər sevdasını bölək, ayrılacaq,
Bu anı bir yuxu bilək, ayrılacaq.
Əldi də, əlinə gəlmişdi qonaq
İnanma əlinlə barışar əlim.

Əlindən od çıxdı, əlim yandırdı,
Bir ahın bir neçə mətləb qandırdı.
Səbayelin inadını sındırdı,
Qorxuram əlinə alışar əlim.

ALLAHIN OLSUN

Qoşulub namərdə mərd əməyini,
Zay eləmək olmaz, Allahın olsun.
Dağarcığı dartıb zornan çuvala,
Tay eləmək olmaz, Allahın olsun.

Qartal məskən seçər dağ zirvəsini,
Cəngə girib çəkər şir nərəsini.
Yüz il qarıldasa qarğa səsini,
Qıy eləmək olmaz, Allahın olsun.

Durulda bilməzsən qarışıq qanı,
Axırda zay olar cəhdinin sonu.
Örtülmüş örpəyi, geyilmiş donu,
Pay eləmək olmaz, Allahın olsun.

Bülbül gül eşqiynən səs salar bağa.
Quruldayar, qumru olmaz qurbağa.
Qatıb gölməçəni qaynar bulağa,
Çay eləmək olmaz, Allahın olsun.

Səbayel söyləyər sözün düzünü,
Qurban verər haqqa görə özünü.
Aya pərdə çəkib dan ulduzunu
Ay eləmək olmaz, Allahın olsun.

HARDASAN İNDİ?..

Əllərim darıxdı əlinə görə,
Hardasan indi?..
Qəlbim qan ağladı yar, sənə görə
Hardasan indi?..

Yoxsan, hüznülüdü sözüm, qələmim,
Sinəmdə qövr edir dərdim, ələmim.
Fərqi nə varmıram deyib – gülənin
Gözümdən asılan əksinə görə.
Hardasan indi?..

Sənsiz güneydəki qara dönmüşəm,
Sızlayan kamana, tara dönmüşəm.
«Şüştər»ə, «Digah»a, «Şur»a dönmüşəm,
Səbayel darıxır səsinə görə.
Hardasan indi?..

CAN ÜSTÜNDƏDİR

Ölür aramızda göz görə – görə,
Bir nakam məhəbbət can üstündədir.
Biz onu yaşada bilmirik deyə,
Fələyin dediyi söz üstün gəlir,
Bir nakam məhəbbət can üstündədir.

Vüsala uzanan əlini çəkir,
Hicranla yaşanan ilini çəkir,
Ağlar gözümüzə milini çəkir,
Verir qəlbə sətəm, can qəsdindədir.
Bir nakam məhəbbət can üstündədir.

Yerdə yer tapmadı, üz tutdu göyə,
Oldu həsrət adlı nəğmə bir neyə.
Səbayel, ömrünə gec gəldi deyə,
Qınında qovrulub yanmaq istəmir.
Bir nakam məhəbbət can üstündədir.

ÜRƏKDƏ

Bir sevgi yaşayır dili gileyli,
Özü göylərdədi, izi ürəkdə.
Səməndər quşu tək odadı meyli,
Alovu gözdədi, közü ürəkdə.

Bir həsrət yaşayır, evi könlümdü,
Elə yandırır ki, qalan külümdü.
Ay zalım, gəl deyim ölən günümdü,
Bir sözüm dildədi, yüzü ürəkdə.

Səbayel, bu ömrü yanaraq yaşa,
Hər incə mətləbi qanaraq yaşa.
Öləndə el gözü dolaraq yaşla,
Desinlər qalacaq sözü ürəkdə.

BAĞIŞLA

Dar günündə dayaq ola bilmədim,
Bacarsan bağışla, məni bağışla.
Zülmətinə çıraq ola bilmədim,
Bacarsan bağışla, məni bağışla.

Aramızda sərhad oldu ayrılıq,
Əlacı yox bir dərd oldu ayrılıq,
Dərdlərimlə həmdərd oldu ayrılıq,
Bacarsan bağışla, məni bağışla.

Düşünmə salmıram heç yada səni,
Səcdəgah saymışam dünyada səni.
Dəyişə bilmirəm bil, yada səni,
Bacarsan bağışla, məni bağışla.

Nə səndən dönməyi umub dilərəm,
Nə də ki, yanına qaçıb gələrəm.
Ancaq sən olmasan mən də ölərəm,
Bacarsan bağışla, məni bağışla.

İllər sığal çəkdi, yaram göz tutdu,
Sənli yuxularım məni ovutdu.
Düşünmə Səbayel səni unutdu,
Bacarsan bağışla, məni bağışla.

BAXIM, BAXMAYIM

Gözündən qəlbinin dərinliyinə,
Sərraf gözü ilə baxım, baxmayım?
Bir xoş təbəssümlə, bir şirin sözlə,
Qəlbinə duyğu tək axım, axmayım?

Qartal tək zirvədə tutub yerini,
Guya ki, açmayır ürək sirrini,
Köməyə çağırıb sözün sehrini,
Onu o zirvədən yığım, yıxmayım?

Ay Allah, bir bunun ədasına bax,
Çuvalda gizlədir cidasına bax,
Qəlbimnən oynayır, xatasına bax,
İndi hövsələdən çıxım, çıxmayım?

Düşünür vüsala dözüb çatacaq,
Sevgi adasına üzüb çatacaq,
Deyir qorxutmayır onu od, ocaq,
İldırma dönüm çaxım, çaxmayım?

Səbayel, kələfə gəzən ip ucu,
O nə birincidi, nə də sonuncu.
Eşqin oyununa olub oyunçu,
Bir ürəyi oda yaxım, yaxmayım?

SƏN

Sən mənim əlçatmaz arzularımın,
Başında dayanan şahlıq tacısan.
Sən mənim heç kimə quşu qonmayan,
Quşqonmaz könlümün ehtiyacısan.

Sən mənim inci tək sapdan dağılan,
Xoşbəxtlik adlanan xoş xəyalımsan.
Sən mənim dünyama gün tək doğulan
Ürəyimə düşən dərd adlı xalsan.

Sən mənim alınma haqdan yazılan,
Poza bilmədiyim alın yazımsan.
Sən mənim ömrümdə azdan az olan,
Qışdan sonra gələn güllü yazımsan.

Sən mənim əlçatmaz arzularımın,
Başında dayanan şahlıq tacısan.
Sən mənim heç kimə quşu qonmayan,
Quşqonmaz könlümün ehtiyacısan.

YAR ATDI GETDİ

Bu necə duyğudu, necə bələdi,
Ağlımı başımdan apardı getdi.
Bu necə görüşdü, nə əlvidadı,
Ruhumu bədəndən qopardı getdi.

Varlığım od tutdu, yandım tonqal tək,
Kül oldum, külümü sovurdu külək.
Ruhumda sızladı qəmli bir tütək,
Niyə yaşayırsan, yar atdı getdi.

Günahım nə oldu bilə bilmədim,
Ölən sevgim ilə ölə bilmədim,
Sel oldu göz yaşım, silə bilmədim,
Gözümdə gündüzü qaraltdı getdi.

Dərd tapdım, dərdimin adıydı həsrət,
Od tutdum, yandıran oduydu həsrət,
Nə məni anladı, nə duydu həsrət,
Rəngimi gül kimi saraltdı getdi.

Səbayel, öldürür intizar məni,
Döyür dolu məni, tutur qar məni,
Yarı yolda qoydu dönük yar məni,
Mən piyada oldum, o atdı, getdi.

KÖNLÜM

«Sevirəm», söyləyib, aşiqim olan,
 İndi olub dərd – qəm oylağı könlüm.
 Qayıt bu sevdadan, qurbanın ollam,
 Görüb bir sevgidən min dağı könlüm.

Sevəndə səhv edib, xəcalətlidi,
 Qədri bilinməyib, ədavətlidi.
 Gəlin həyalıdı, qız ismətlidi,
 Götürməz üzündən duvağı könlüm.

Məhəbbət bağımın barı sovlub,
 Ağacı quruyub, yarpağı solub.
 Çəməni saralıb, gülü soluxub,
 Səbayel dolanmaz o bağı, könlüm.

ÖZÜNƏ QIYMA

Hər kəsin sevgisi özü boydadı,
Mən səni sən boyda sevmişdim amma...
Hər şeyin sonu var, bu ki, qaydadı.
Taleyindən küsüb, dünyadan doyma,
Dərdi ver mən çəkim özünə qıyma.

Gecikən sevgidən kim xoşbəxt olub?
Qışda açılan gül, şaxtadan solub,
Bahar buludu tək boşalıb, dolub,
Məzlum durub, bağrım başını oyma,
Dərdi ver mən çəkim özünə qıyma.

Dərdli keçən ilin bal ayıyam mən,
Əzəldən dərdliyəm, bəlaliyam mən.
Səbayel, dərdlərdən qalalıyam mən,
Dərdim yol yoldaşı ömür payıma,
Dərdi ver mən çəkim özünə qıyma.

İSTƏMİRƏM

Bir baxışın xumarında,
 Bir görüşün tumarında
 Sönüb gedən məhəbbəti
 İstəmirəm!

Özgəylə yarı bölünən,
 Bəhrəsi, barı bölünən
 Dönüb gedən məhəbbəti
 İstəmirəm!

Ayrılıqdısa bəhrəsi,
 Göz yaşımıla piyaləsi,
 Dolub gedən məhəbbəti
 İstəmirəm!

Tapdalasa ləyaqəti.
 Sonda başımın töhməti,
 Olub gedən məhəbbəti.
 İstəmirəm!

GƏLMİŞƏM

Baxışından od almağa gəlmişəm,
Vüsəlindən dad almağa gəlmişəm,
Eşqimi ömrümə çıraqla eləyib,
Sənlə birgə qocalmağa gəlmişəm.

Bu sevgidə mən bir ümman, sən ada,
Məhəbbətim şah qalxan dalğada,
Sevilməsə quruyacaq dərya da,
Sevilməyi bacarmağa gəlmişəm.

Keçdim yolumdakı səddi, sərhəddi,
Zülmət gecəm keçdi, aydın səhərdi.
Ay Səbayel, dünya ki var, hədərdi,
Bu hədərdən bac almağa gəlmişəm.

SƏNİN YERİN

Bilmirəm ki, necə olub, necə məkan eyləmişən,
Bilirəm ki, sənin yerin ürəyimin başındadı.
Pay verdiyin həsrətindən hər dəqiqəm bir ilə tən,
Bilmirəm ki, sənə sevgim indi neçə yaşındadı,
Bilirəm ki, sənin yerin ürəyimin başındadı.

Məhəbbətin xoş dadını sən gətirdin bu çağıma,
Çağrılmamış qonaq kimi gəldin könül otağıma.
Döndün ömür ağacımda qəm gətirən budağıma,
Bilmirəm ki, necə daddı yaşadığım yaşın dadı,
Bilirəm ki, sənin yerin ürəyimin başındadı.

Səbayel hər dan üzünü açır sənin xəyalınla,
Görən bir gün gələcəkmi xoşbəxt ola vüsalınla?
Ağ günümü qaraladın, sənə qurban, bu halımla,
Bilmirəm ki, bəxtim rəngi gözündə ya qaşındadı,
Bilirəm ki, sənin yerin ürəyimin başındadı

GƏZƏRSƏNMI?

Oxunmamış kitab bilib,
Vərəq – vərəq açsam səni,
Sevilməyi savab bilib,
Eşq gölünə atsam səni,
 Üzərsənmi?

Bir sevginin közü üçün
Bir sevgili nazı üçün,
Bir «sevirəm» sözü üçün,
Bir ömür gözlətsəm səni,
 Bezərsənmi?

Baxmayıb yaşanan ilə,
Qalan ömrü bundan belə
Yaşamaqçün gülə – gülə,
Həyatımı sevgin ilə
 Bəzərsənmi?

Məni görməyibsən deyə,
Könül verməyibsən deyə,
Özgəni sevibsən deyə,
Tellərimnən assam səni,
 Dözərsənmi?

Vədə tamam olsa bir gün,
Bu dünyadan getsə köçüm,
Sən yenidən sevmək üçün
Səbayel tək bir nazənin
 Gəzərsənmi?

GÖZDƏRİNİ GÖNDƏR

Göndər gözdərini köçsün gözümə,
Gözünə həsrətəm ay ömrüm-günüm.
Göndər gözdərini köçsün gözümə,
Gözünlə ağlayım, gözümlə gülüm.

Göndər gözdərini köçsün gözümə,
Gözdərinlə görüm yuxuda səni.
Göndər gözdərini köçsün gözümə,
Görüm qəlbimdəki dustaq sevgini.

Göndər gözdərini köçsün gözümə,
Dünyanı başabaş sevgi görüm mən.
Göndər gözdərini köçsün gözümə,
Ömrümdən kam alım sonra ölüm mən.

BU YOL ADI YOLDU DAHA...

Ötüb keçdi dəli sevdam,
Bu yol adi yoldu daha...
Xatirələr dil-dil ötmür,
Qönçə sevgim soldu daha,
Bu yol adi yoldu daha...

Sevən ürək qan ağlayır,
Ölən eşqə yas saxlayır,
Yollar da qara bağlayır,
Şahzadəsi yoxdu daha,
Bu yol adi yoldu daha...

İndi bu yol vüsal üçün,
Sivrilib qabıqdan çıxmır.
Bu yol yar yoludu deyib,
Səbayel görüşə çıxmır,
Bu yol adi yoldu daha...

VAXTIN VARMİ?

Bülbül olub qızıl gülə,
Yar olmağa vaxtın varmı?
Daraq olub ipək teli,
Daramağa vaxtın varmı?

İncikliyi saldı dilim,
Dilim olsun dilim – dilim,
Əgər itsəm ilim – ilim,
Aramağa vaxtın varmı?

Dərd göndərib sini – sini,
Yar seçirsən özgəsini,
Qırdın könül şüşəsini,
Calamağa vaxtın varmı?

Duyğuların oğlan çağı,
Gəl dolanaq baxça – bağı,
Ürəyimdə eşq ocağı,
Qalamağa vaxtın varmı?

Ay Səbayel, eylə güman,
Bir gün keçər bu ah, aman,
Məhəbbətdən zaman – zaman,
Kam almağa vaxtın varmı.

İSTƏMİRƏM DAHA SƏNİ

Bir palıdın gövdəsində haçalanan budaq idik,
Bir yamacın yaxasında çağlayan cüt bulaq idik.
Məhəbbətdən şölələnən gur işıqlı çırağ idik,
Deyərdik ki, bu sevginin olmayacaq heç vaxt sonu,
Sən mən deyən sən olmadın, istəmirəm daha səni.

Səni seçdim çoxlarının arasından yarım dedim,
Üzə gələr, qaysaq tutar qanı sızan yaram dedim.
Səndən özgə bir kimsəni göz görmədi, koram dedim,
Anlamadım məharətlə gizlədiyin qərəzini,
Sən mən deyən sən olmadın, istəmirəm daha səni.

Qurğuşun tək daşıyıram, ürəyimdə bu dağı mən,
Qətrə – qətrə süzülürsən gözlərimin bulağından.
Məhəbbətin son yarpaq tək düşür könül budağımdan,
Səbayeli peşman etdin, gözündən saldın sevgini,
Sən mən deyən sən olmadın, istəmirəm daha səni.

BU YOL MƏNİM AXIRIMA ÇIXACAQ

Nələr tapdım, nə itirdim bu yolda,
Bu yol mənim axırıma çıxacaq.
Sevinc əkdim, qəm bitirdim bu yolda,
Bu yol mənim axırıma çıxacaq.

Bu yol taleyimə Tanrı töhfəsi,
Bu yol ürəyimin ahı, naləsi...
Çox yollar görmüşəm, yoxdu beləsi,
Bu yol mənim axırıma çıxacaq.

Bu yol səadətə uzanan əlim,
Bu yol dirsəyimdən kəsilən qolum.
Səbəbini sorma, qurbanın olum,
Bu yol mənim axırıma çıxacaq.

İz var ki, bu yoldan silməyim gəlir,
Bu yol sevgisiynən ölməyim gəlir,
Özümün-özümə gülməyim gəlir,
Bu yol mənim axırıma çıxacaq.

“Ağ atlı şahzadə” ötən yoldu bu,
Bir eşqin sonunda bitən yoldu bu,
Səbayel əriyib itən yoldu bu,
Bu yol mənim axırıma çıxacaq.

OLANI

Yenə küsdürdüm, könül, ürəkdə sözü olanı.
Göz yaşı tək saldım gözdən, gözümdə gözü olanı...

Sakitcə söyləyirdi gözdəriynən istəyini,
Susdurub peşiman etdim, deməyə sözü olanı.

İldırım tək şığıdı sərt baxışım gözdərinə,
Buz heykələ çevirdim fikrində yazı olanı.

Söz düşəndə sevgidən tutulur tuti dilim,
Qürurum imkan vermir dil deyə düzü, olanı.

Giley etmə Səbayel, səni sevən ədalıdı,
Sən özün bəyənirsən, eşqindən razı olanı.

VARMİ?

Dərdindən “dəliyəm” deyən,
 Dərdinə gülməyin varmı?
 Mən yer adamı deyiləm,
 Göylərə gəlməyin varmı?

Yaraladı yar dediyim,
 Uğurunda can verdim,
 Qan ağlayan gözdərimin,
 Yaşını silməyin varmı?

Səbayel, adi gözələm,
 Sözəm, şeirəm, qəzələm,
 Çətin ki, sənnən düz gələm,
 Dərdimnən ölməyin varmı?

QALDIM

Korun-korun yandıq eşqin odunda,
Sən tüstüyə döndün, mən küldə qaldım.
Qınağına düşdük dilbilməzlərin,
Sən dodaqda gəzdin, mən dildə qaldım.

Çarmıxa çəkildim, niyə, bilmədim?...
Polad vüqarımı əyə bilmədim.
Niyə sevdiyimi deyə bilmədim,
Nöqtəyə çatmadım, vergüldə qaldım.

Düşündüm, sağalar könül yarası,
Yazbaşı dolandıq güllər arası,
Mən kəpənək oldum, sən bal arısı,
Sən uçdun yuvana, mən güldə qaldım.

Kəpənəyin ömrü səkkiz saatdı,
Ancaq gül üstədi, gözəl həyatdı...
Sən öz sarayını qoruyan vaxtı,
Mən tavanı uçan mənzildə qaldım.

Kökdən baltalandım, qoldan budandım,
“Cəngi”də savaşdım, “şüştər”də yandım,
Səbayel adlanan səsdə dayandım,
Sən bəmdə gəzişdin, mən zildə qaldım.

SƏNƏ QURBAN

Tuş olmuşuq bir sevgiyə ikimiz,
Onda həyat ətri var, sənə qurban.
Məhəbbətdən töhfə verir bəxtimiz,
Xoş gəldin ömrümə, yar, sənə qurban.

Əzəldən sevdalı olan ömrünün,
Sevgidən yaraşlıq alan ömrünün.
Allahın verdiyi qalan ömrünün,
Mənnən yaşanacaq yarsına qurban,
Xoş gəldin ömrümə, yar, sənə qurban.

Dünyada ən böyük qazancım olan,
Gözümə dikilən, üzümdə qalan,
Hərdən həyat verib, hərdən can alan,
Qıyğac baxışının tərsinə qurban,
Xoş gəldin ömrümə, yar, sənə qurban.

Səbayel şükr edir yar qismətinə,
Çəkmə məni çətinliyə, çətinə.
Qalsam, mənə olan məhəbbətinə,
Ölsəm saxladığın yasına qurban,
Xoş gəldin ömrümə, yar, sənə qurban.

QANDI BU SEVGİ

Qəfil gəldi, məni məndən elədi,
Odsuz, közsüz alovlandı bu sevgi.
Nə dil qandı, nə nəsihət dinlədi,
Ömrün xəzanını dandı bu sevgi.

Çəmin bilib saldım onu kəməndə,
Zülüm çəkdim, dustaq etdim sinəmdə.
Sonra çarəsizlik görüb sevəndə,
Qınında qovruldu, yandı bu sevgi.

Dağ çayı tək sığışmadı məcraya,
Səbayellə gəlmədi bir araya.
Əl çəkmədi, üz tutdumsa haraya,
Gördüm ki, bir çanaq qandı bu sevgi.

NƏYİ PİSDİ Kİ?...

Ruha qanad verib göz oxşamağın,
Sevib sevilməyin nəyi pisdi ki?..
Özünə qapanıb bihuş olanı,
Huşa gətirməyin nəyi pisdi ki?...

Sığayıb sağaltmaq sınıan qanadı,
Yuxudan oyatmaq yatan səyyadı,
Kül altında qalıb qaralan odu,
Birdə közərtməyin nəyi pisdi ki?...

Həqiqət gətirib arzuna sənin,
Yar dura qarşında gözəl, nazənin,
Sevgi sorağıyla səslənən neyin,
Sehrinə düşməyin nəyi pisdi ki?...

Eşqdən yaranmışam sadə, əhlidil,
Səbayel sevgisi ötəri deyil,
Qızılgül yanında sevdalı bülbül,
Olub dillənməyin nəyi pisdi ki?...

ADAMIN BELƏ BİR SEVƏNİ OLA

Dəli könül düşə yar sorağına,
Həyatıma sevgi gün tək doğula.
Ürək qəmi ata yara sığına,
Məni məhəbbətin sehrinə sala,
Adamın belə bir sevəni ola.

Üz-üzə gələndə heyrətdən dona,
Məhəbbət odunda alışa-yana.
Məni də yandıra öz alovuna,
Ayrılanda fikri mənimlə qala,
Adamın belə bir sevəni ola.

Qarşımda təpiyə dili-dodağı,
Yolumda dağ çapa Fərhad sayacağı.
Əllərimdən tutub gəzdirə bağı,
Süsənin ətiri sinəmə dola,
Adamın belə bir sevəni ola.

Şirin söhbət edə, sözü bir aləm,
Gözümənən sevişə gözü bir aləm,
Biləm ki, könlünün soltanı mənəm,
Dözərəm min cürə sitəmi ola,
Adamın belə bir sevəni ola.

Məni soltan bilə səltənətinə,
Var -yoxundan keçə vüsal xətrinə,
Arabir qısqanıb dəyə xətrimə,
Sonra da yalvarıb könlümü ala,
Səbayel, belə bir sevənin ola.

UNUDA BİLMƏYƏCƏKSƏN

Mənə pay verdiyin gizli dərdimlə,
 Bəlkə də dünyanı tərک edəcəyəm.
 Sən də hamı kimi gəlib dəfnimdə,
 İçin-için yanıb göynəyəcəksən,
 Sən məni unuda bilməyəcəksən.

Mənli dərd-sərini bilən qadınnan,
 Sənnən sevincini bölən qadınnan,
 Lap belə dərdindən ölən qadınnan,
 Vaxtı keçirsən də sevməyəcəksən,
 Sən məni unuda bilməyəcəksən.

Boyu boyum ilə uyğundu deyə,
 Məhəbbət dünyanda çovğundu deyə,
 Bəlkə də ürəyin ovundu deyə,
 Ən gözəl qadınla əylənəcəksən,
 Sən məni unuda bilməyəcəksən.

Mənli yuxulardan oyanacaqsan,
 Mənim yoxluğumdan odlanacaqsan,
 “Yaxşı ər” oyunu oynayacaqsan,
 İkili ömürdən bezikəcəksən,
 Sən məni unuda bilməyəcəksən.

Tanrıya can borcu verən anında,
 Səbayeli gəzər gözün yanında,
 Əzrailin gəlsə mənim donumda,
 Aldanıb çox asan can verəcəksən,
 Sən məni unuda bilməyəcəksən.

DAŞA DÖNMÜŞƏM

Ruhum qanad çalır başının üstə,
Başımnan aldığı huşa dönmüşəm.
Bir gün süzülərəm sakit, ahəstə,
Gözlərinə dolan yaşa dönmüşəm.

Susdurub könlümün telli sazını,
Gül üstə bülbülün xoş avazını,
Sənə bağışlayıb güllü yazımı,
Özümə qış ilə qoşa dönmüşəm.

Səbayelə görə tikmək istəsən,
Bəxtimizin arasında körpü sən,
O taydan bu taya keçib görərsən,
Yolunun üstündə daşa dönmüşəm.

GETMƏ AMANDI...

Səni sevsəm sərki gələr başıma,
Məni qınaq yeri etmə, amandı!...
Dönübsən gözümün yaz yağışına,
Gözümnən könlümüə getmə, amandı....

Everestəm, zirvəm Tanrı sirridi,
Bermutam, boğulsan sənə yeridi...
Sən getdiyin yolnan çoxu yeridi,
Mənzilə çatmamış, döndü, dayandı.

Sevgiynən oynayan uşaq deyiləm,
Hər çaxmaqnan yanan ocaq deyiləm,
Sənin açacağıın yumaq deyiləm,
İtib kələfimin ucu haçandı...

Mənim sevgim şərbət deyil içəsən,
Könlüm bir zirvədi-başı duman, çən,
Yolu cıncıl daşdı, çətin keçəsən,
Sanma Səbayelə yetmək asandı.

AY VƏFASIZ

Səhf etdin deyə peşiman ,
Olursanmı, ay vəfasız.
Məni gəzib tapmayanda
Dolursanmı, ay vəfasız?

Peşimanlıq çox acımı?
Dərd sevginin xəracımı?
Ayrılığın ağ saçını,
Yolursanmı, ay vəfasız?

Budu sözümlün qıyası,
Tutdunmu bu eşqə yası?
Özün özündən qıyası,
Alırsanmı, ay vəfasız?

Saraldınmı sümbül kimi?
Gül gəzdinmi bülbül kimi?
Səbayel üçün gül kimi,
Solursanmı, ay vəfasız?...

**NİYƏ ALDADIRDIN
GÖZÜMÜ MƏNİM**

Oldu qan çanağı qalalı könlüm,
Alıb varlığımdan dözümlü mənim.
Mənnən dil-dil ötür həyalı könlüm,
Öz gözümdən salır özümü mənim

Üzümlü yandırır gözümlü yaşı,
Zalım çox ustadı, mən də çox naşı,
Yağır yaz fəslinin gurşad yağışı,
Yuyur yar yolundan izimi mənim.

Səbayel axtarır adil hakimi,
Ədalətlə versin cəza hökmünü,
Özünü göstərüb sevənlər kimi,
Niyə aldadırdın gözümlü mənim?

NEYNƏRSƏN?...

“Gözəlsən, gözümü çəkmərəm” -deyən,
Gözdərinə görünməsəm neynərsən?..
Qara gözdərinə şəh kimi düşüb,
Kirpiyində gilələnsəm neynərsən?...

Sehr tək, ovsun tək ruhuna girsəm,
Səni yoldan edib, yola gəlməsəm,
Dodağından təbəssümü götürsəm,
Özüm gülüb, gülə dönsəm neynərsən?...

Səbayeləm desə çiçək də, gül də,
Məni xatırlatsa sona da göldə...
Səni görüm deyə bir gözəl gündə,
Gül baxçana gülə gəlsəm neynərsən?....

SƏNİ QINAMIRAM

Özümü bu yerə mən gətirmişəm,
Səni qınamıram!...
Sən hardan biləsən mən nə çəkmişəm,
Səni qınamıram!...

Ustasan, yanında çox naşıyam mən,
Yanağı yandıran göz yaşıyam mən,
Taleyi kəmlərin yoldaşıyam mən,
Səni qınamıram!...

Sevgi baxçasında nə əkdim, biçəm
Barlı budaqların yanında heçəm.
Seçim qarşısında özgəni seçən,
Səni qınamıram!...

Başlanan hər yolun yetişir sonu,
Geymişəm əynimə atəşdən donu.
Anladım qəsdinin nə olduğunu,
Səni qınamıram!...

Yetişdik sevdanın sonuna, yetər,
Əgər ayrılmasaq haqq-hörmət itər.
Səbəyeli etdin ölmüşdən betər,
Səni qınamıram!...

GETDİ

Bu sevgidən baş açmadım,
Yaydan çıxan oxdu, getdi...
Taleyimin üfütündə
İldırım tək çaxdı, getdi...

Çaşıb qaldı naşı ürək,
Dandı ötən yaşı ürək.
İndi dərdi daşı, ürək,
Yar sənə kəc baxdı getdi.

Baş dəydi əhləd daşına,
Düşdüm fəslin qar, qışına.
Döndü tale qarğısına,
Can evimi yıxdı getdi.

Oldu şimşək çaxışı tək,
Yordu yolun yoxuşu tək.
Yazın gurşad yağışı tək,
Gözdərimdən axdı getdi.

Bəxtə tikdi qara donu,
Səbayel geyindi onu.
Qətlə fərman verdi sonu,
Canı oda yaxdı getdi.

MƏNİM SEVGİM

Yanlıı oldu, ünvanına,
Tuı olmadı mənım sevgım.
Qanad açıb pərvazlanan,
Quı olmadı mənım sevgım.

Varlıgımı etdı talan,
Oldu məndən mənı alan,
Sevincdən gözümə dolan
Yaı olmadı mənım sevgım.

Ay Səbayel, yaram oldu,
Paraladı, param oldu,
Bağladığım qaram oldu,
Yaşamadı mənım sevgım.

QISQANA – QISQANA

Şeyda bülbül, səni sevdim,
Gülə qısqana – qısqana.
Gözümdə dil açdı sevgim,
Dilə qısqana – qısqana.

Zərgər oldun, mən ləl oldum,
Zəvvar oldun, mən yol oldum,
Mizrab oldun, mən tel oldum,
Telə qısqana – qısqana.

Görəndə naz eyləyirəm,
Hər sözü söz eyləyirəm,
Dedim səni sevməyirəm,
Belə qısqana – qısqana.

Dərd – sərində qarışıram,
Gizli küsüb, barışıram,
Tellərində dolaşıram,
Yelə qısqana – qısqana.

Ay Səbayel, şama döndüm,
Şövq ilə alışdım, söndüm.
Ay zalım, yanında öldüm
Elə qısqana – qısqana.

GƏL AYRILAQ

Sən mənə, mən sənə aşığı,
 Bilə – bilə gəl ayrılacaq.
 Nə qədər ki, düşməmişik
 Dildən dilə, gəl ayrılacaq.

Sən özgənin, mən özümün,
 Səbrini kəsdik dözümün,
 Köklənir könül sazımın,
 Bəmi zilə, gəl ayrılacaq.

Aramızdan sədd çəkək biz,
 Bu sevgiyə xətt çəkək biz,
 İldən – ilə dərd çəkək biz,
 Zülüm ilə, gəl ayrılacaq.

Çətin tapaq sədəti,
 Qəbul edək həqiqəti,
 Ayrılıq verən zilləti,
 Bölə – bölə, gəl ayrılacaq.

Son dəfə duraq üz – üzə,
 Son dəfə baxacaq göz – gözə,
 Göz yaşını düzünsün üzə,
 Gilə – gilə, gəl ayrılacaq.

Dolandır məni başına
 Bir daha çıxma qarşıma
 Yorulmayaq boş – boşuna
 İnsaf elə, gəl ayrılacaq.

Səbayel, bitsin danışığ,
Sönməz Haqdan yanan işıq,
Bir yuxu gördük qarışıq,
Deyək belə, gəl ayrılacaq.

BİR DƏ SƏN

Güzar edək gülüstana,
Bir mən olum, bir də sən.
Şeh düşə güllər istana,
Bir mən olum, bir də sən.

Bir ağacda iki budaq,
Bir yamacda iki bulaq,
Bir sevgiyə iki ortağ,
Bir mən olum, bir də sən.

Nəyimiz var yarı bölək,
Bağ becərək, barı bölək,
Eşq adlanan varı bölək,
Bir mən olum, bir də sən.

Səbayel eşqin bağında,
Gəzir sevgi sorağında,
Bir gün İsa bulağında,
Bir mən olum, bir də sən.

ƏLLƏRİNİ MƏNƏ VER

Xoş gündə sevdalanan,
Xoşbəxt olar el deyir.
Xəyalımda dolanan,
Əllərini mənə ver.

Yar olaq, yoldaş olaq,
Eşq tacında qaş olaq,
Dərd bölək sirdaş olaq,
Əllərini mənə ver.

Dərdi dərib gəlmişəm,
Çələng hörüb gəlmişəm,
Yaman qəribsəmişəm,
Əllərini mənə ver.

Səbayel yar seç deyir,
Məni sevmək suç deyil.
Nə qədər ki, gec deyil,
Əllərini mənə ver.

GÜNAHKARAM

Günahkaram, bir sevəni,
Yaraladım, yaralandım.
Atəşimdən pərvanəni,
Araladım, aralandım.

Yollarda qoydum gözünü,
Əyriyə yozdum düzünü,
Kağıza yazdı sözünü,
Qaraladım, qaralandım.

Qış bildim güllü yazını,
Astar elədim üzünü,
Götürdüm könül sazını,
Paraladım, paralandım.

Daşanda dağ çayı kimi,
Oldum duyğumun hakimi,
Barlı – bəhərli sevgimi,
Uraladım, uralandım.

Səbayel oxlara hədəf,
Açılmır dolaşığı kələf,
Dərddərimi yığdım səf – səf,
Sıraladım, sıralandım.

SƏN BİR CÜRƏ, MƏN BİR CÜRƏ

Bir sevginin hədəfiyik,
Sən bir cürə, mən bir cürə.
Bir vüsəlin həsrətiyik,
Sən bir cürə, mən bir cürə.

Ayrı yanan iki oduq,
Yarı doğma, yarı yadıq,
Sevgimizdən yarımadiq,
Sən bir cürə, mən bir cürə.

Düşdük Fələk qarğışına,
Döndük gözdə göz yaşına,
Dolanırıq dərd başına,
Sən bir cürə, mən bir cürə.

Belə qismət, axı neyçün,
Yazılıbdı bizim üçün?...
Qovruluruq için – için,
Sən bir cürə, mən bir cürə.

Səbayel sevgidə naşı
Ağırdı bəxtinin daşı,
Yeyirik ağulu, aşu,
Sən bir cürə, mən bir cürə.

ÇƏKİLİR

Gözün aydın, gözdərimdən,
Bal yuxum ərşə çəkilir.
Mənqalım, közüm özümdən
Öz ətim şişə çəkilir.

Yansam əl atan deyilsən,
Dadıma çatan deyilsən.
Mənim yar butam deyilsən,
Adımız qoşa çəkilir.

Niyə dönürsən əfiyə,
Səbayeli sancdın niyə?
Koramala dönsün deyə,
Kürzənin dişi çəkilir.

MƏNİ HƏBS ELƏYİN...

Həbs eləyin məni, sevənlər!
Mən qatiləm,
Sevgi qatili...
Çəkin məni məhşər ayağına,
Soruşun bu qətlin səbəbini:
-Niyə?
Deyəcəyəm:
-O məndən böyük olmağa can atdı deyə.
Qürurumla oynadı, məni alçatdı deyə.
Tabım qalmadı zülmünə.
Çalışıb, çabalayıb,
Son gücümü topalayıb, boğdum onu...
Dəfn elədim mənə qazdığı qəbirdə.
Qatil oldum, sevgi qatili.
Həbs eləyin məni, sevənlər!
Həbs eləyin...

NÖQTƏ QOYURAM

Bu son zəngimdi sənə...
Sonuncu dəfə eşitmək istəyirəm
ruhumun ehtiyacı səsini.
Sonuncu dəfə hiss etmək istəyirəm
ciyərindən qopub gələn,
titrəyib aha çevrilən nəfəsini.
Sərt şillə kimi üzünə çırpmaq istəyirəm
mənə xəyanətini.
Bağışlaya bilmirəm səni.
Başqasına vermək istəyirəm
ürəyimdəki yerini.
Nöqtə qoymaq istəyirəm
Sənə olan sevgimə.
Son nöqtəni qoyuram
ünvanı sən olan
sonuncu şeirimə.

AXITMA GÖZ YAŞLARIMI!..

Axıtma göz yaşlarımı!
Ürəyimdən gözlərimə əmanət di.
Özü boyda həqiqət di.
Tərtəmiz di.
Cilalanmış almaz kimi həm də sərt di.
Qəsdinə durub asdırma göz yaşlarımı kipriklərimdən.
Cəsurdular, mübarizdirilər onlar,
Çıxararlar edam kəndirini boğazlarından.
Ayaq açıb qarabaqara səni izləyərlər,
Qisas məqamı gözləyərlər.
Haqq mizan qurarlar,
Günahını oxuyarlar üzünə.
Atarlar səni axıtdığım göz yaşı dənizinə.
Rəhm eləməzlər, qisas alarlar,
Səni boğarlar.
Axıtma göz yaşlarımı!
İcazə ver qalsınlar qaldıqları yerdə.
Göz yaşı sümüyündə.

BAĞLANMAYAQ BİR – BİRİMİZƏ

Görüş sona çatdı, durduq üz – üzə,
 Baxışı sevdalı göznən ayrıldıq.
 Dedim bağlanmayaq bir – birimizə,
 Söz verdim, söz aldım söznən ayrıldıq.

Çatdım mənzilimə, özümlə birgə,
 Şeirli bir aləm, sirr gətirmişdim.
 Özümdən xəbərsiz evimə bir də,
 Həm də sənin üçün yer gətirmişdim.

Gözümün önündə sənin xəyalın,
 Ay da bədirlənib, gecəyarıdı.
 Sən hardan biləsən, mənim xəyalım,
 Sənin xəyalının gecə yarıdı...

Salavat çevirdim, Ay gülümsədi,
 Bu xoş təbəssümü gülüşün bildim.
 Üfüqdən boylandı, Günəş gözəldi,
 Onu taleyimə gəlişin bildim.

Düşündüm, bəlkə də unuttum deyə,
 Başımı götürüb dağlara getdim.
 Qəlbimin gözüynən baxırdım deyə,
 Zirvədə qartalı sənə bənzətdim.

Yönümü çevirdim meşəyə sarı,
 Palıdın budağı qolun kimiydi.
 Səs –səsə vermişdi meşə quşları,
 Tutilər ötürdü, dilin kimiydi.

Qayıtdım geriyə, üzü yoxuşa,
Cığrılar qəlbimdə izin kimi ydi.
Ciyərim yanırıdı, öpdüm bulağı,
Gözü qaynayırıdı, gözün kimi ydi.

O görüş, o aləm sanki nağıldı,
Sanki əfsanəydi, inanmaq olmaz.
Qəlbimnən bacarmır, bu nə ağıldı,
Bilə - bilə sənə bağlanmaq olmaz.

Özüm də bilmədən yoluxmuşam mən,
Adı adın olan bir xəstəliyə.
Qəlbimnən cihaddan yorulmuşam mən,
Sənə bağlanmayıb yaşayım deyə...

GƏLMƏ SƏN
(Cıǵalı təcnis)

Bu dünyanı eyləmişdin gözəl sən,
Düşünürdüm, sən göylərdən gəlməsən.
Əzizinəm gəlməsən,
Köçərisən, gəlməsən.
Yolunda daş olaram,
Dönüb geri gəlməsən.
Gözəlləşdim, sən dedikcə “gözəlsən”,
Saralardım sən görüşə gəlməsən.

İndi qırdın ümidimi sən, yeri,
Sızıldayır ürəyimin sən yeri.
Əzizinəm sən yeri,
Gül bağçada sən yeri.
Sinəm dərd xalısıdı,
Hər ilməsi sən yeri.
Məhvərindən çıxarıbsan sən Yeri,
Gecdi daha, çağırısam da gəlmə sən.

Dözəcəyəm həsrət adlı ağrıya,
Dönəcəyəm Nuh gəmili Ağrıya¹.
Əzizinəm Ağrıya,
Ahu qalxır Ağrıya.
Açmışam qollarımı,
Sən göndərən ağrıya.
Bundan sonra fərq eləməz ağrı, ya-
Ölüm gələ Səbayelə gəlmə sən.

YADIMNAN ÇIXIB

Məndən sevgi şeiri istəyən dostlar,
Sevgi şeirlərim yadımdan çıxıb.
İndi ruhum başqa kökə köklənib,
Bir gecikən sevgi evimi yıxıb,
Sevgi şeirlərim yadımdan çıxıb.

Çəmən, çiçək, yaz şeiri yazmışam,
Sevgilimə naz şeiri yazmışam,
Ürəyimə döz şeiri yazmışam,
Oxuyaram sizə, kitaba baxıb,
Sevgi şeirlərim yadımdan çıxıb.

İndi oba, el dərdini yazıram,
Dərilməyən gül dərdini yazıram,
Dərdlərimin həmdərdini yazıram,
Susuram, dilimi dişimə sıxıb,
Sevgi şeirlərim yadımdan çıxıb.

Başım qarışıbdı oğul-uşağa,
Nəvəm dönüb zülmətimdə işığa,
Ömrün zirvəsindən baxıb aşağı,
Durmuşam xəlvəti gözümü sıxıb,
Sevgi şeirlərim yadımdan çıxıb.

Səbayel yaşadı yardan yaralı,
Həsrət minarəli, hicran qalalı.
Uğursuz sevdaya urcah olalı,
Həsrət can evimi yandırır yaxıb,
Sevgi şeirlərim yadımdan çıxıb.

GÜLƏ

(Cıǵalı təcnis)

Adını çəkmirəm, ay adı gözəl,
 Niyə fərq qoymadın tikana, gülə?
 Əzizinəm gül-gülə,
 Naz eyləyir gül-gülə.
 Allah, aǵlımı alma,
 Yaxın yana, yad gülə.
 Salavat çevirmək Ayadı, gözəl,
 Günəşə Ay demə, eşidən gülə.

Şərəfdi yerimək dost ayaǵına,
 Dostun qan uddurar darda yaǵına.
 Əzizinəm yaǵına,
 Yeri dost ayaǵına.
 Əgər müxənnət olsan,
 Dost çevrilər yaǵına.
 Nadürüst şor qatar kərə yaǵına,
 Pambıqnan baş kəsər bil gülə-gülə.

Dərddən aǵlayana dəlisən demə,
 Sevən görünərmiş dəli, səndemə.
 Əzizinəm sən demə,
 Tikana gülsən demə.
 Çöl dərdimi çəkməkdən,
 İçim ölüb sən demə.
 Sənəm Səbayelə dəlisən demə,
 Sən özün dəlisən, özünə gül, ə...

SEVİLMƏYƏN QADIN

Bir an yar arzusu getməz başından,
Üşüyər fələyin qar yağışından.
Eyni talelidir yaranışından,
Sevilməyən qadın, dərilməyən gül.

Qadın qəm bəsləyər can otağında,
Gül boynunu bükər öz budağında.
İntizar yaşayar yar sorağında,
Sevilməyən qadın, dərilməyən gül.

Gülün ən xoş anı dərilməkdədir,
Qadın səadəti sevilməkdədir.
Acı taleyinə əyilməkdədir,
Sevilməyən qadın, dərilməyən gül.

Gül ləçək tökməmiş bağdan dərilə,
Könüllər oxşaya, yara verilə.
Dərd yükü çəkməyə kaş ildən – ilə,
Sevilməyən qadın, dərilməyən gül.

Səbayel həmdərddi qadına, gülə,
Qadın gülü dərdi məhəbbət ilə.
Hər ikisi möhtac bir əhli – dilə,
Sevilməyən qadın, dərilməyən gül.

NECƏDİR HALIM?

Dodağımda sevirəm sözünün
çaşqınlığı,
Ürəyimdə dəli duyğuların
coşqunluğu.
Fikrimdə qarmaqarışlıq suallar,
Gözümün önündə sənin xəyalın....
İndi özün fikirləş:-
Gör necədir halım?!...

AYRILIQ HAVASI ÇAL

Yarım gedir, ayrılıq var, həsrət var,
Ayrılığın havasını çal, aşix.
Ürəyimdə intizar var, xiffət var,
Sınən üstə telli sazı al, aşix,
Ayrılığın havasını çal, aşix.

“Sari tel” çal bəxtiqara gözələ,
“Kərəmi”ynən bağırmızı köz elə.
“Ruhani”ynən ruhumuzu təzələ,
“Dilqəmi”ynən dinər əhli-hal, aşix,
Ayrılığın havasını çal, aşix.

Ağrılıdı ayrılıqlar, neynəyim,
Dərd bilən yox, dərdlərimi söyləyim.
Səbayeləm, var taledən gileyim,
Nakam sevgi söhbətini sal aşix,
Ayrılığın havasını çal, aşix.

ÇİN OLAR

(Mahnı)

Yerdə, göydə gəzdiyin,
 Tapmayıb əl üzdüyün,
 Zaman- zaman göynəyən,
 Yuxularına gələn,
 İstəyin haqqa çatar,
 Yuxuların çin olar.

NƏQARƏT

Əl çatmayan arzular,
 Hər gün yuxuya gələr.
 Bir gün yuxun çin olar,
 Həqiqətə çevrilər.

Ümidini üzmə sən,
 Tanrı böyük hər kəsdən.
 Dönüb ağ göyərçinə,
 Yuxuna gələrəm mən,
 Yuxular yaxşı ki, var,
 Bir gün yuxun çin olar.

SƏTİR – SƏTİR

Məndə əmanət var sənə çatmalı,
Saxlaya bilmirəm, gəl götür, götür.
Cavabsız sualsan, cavab tapmalı,
Özünlə cavabı tap gətir, gətir.

Sevgi diyarında baxça – barlısan,
Bənövşə duyğulu, dağ vüqarlısan,
Axı sən deyirdin etibarlısan,
Ölürəm, özünü gəl yetir, yetir.

Hərdən mübtədasan, hərdən xəbərsən,
Hərdən səadətsən, hərdən kədərsən,
Hələ oxunmamış sözsən, əsərsən,
Səbayel oxusun gəl sətir – sətir.

XƏBƏR VERİB

Deyimmi fikrini hardan bilmişəm?
Üzümə baxanda göz xəbər verib.
Qapımıza çöldən çiçək taxıbsan,
Qonşuda yaşayan qız xəbər verib.

Eşqinin əlində naçar qalıbsan,
Söz qoşub, saz çalıb aşiq olubsan,
Hardan bildiyimi doğru bilibsən,
Tellər pıçıldayıb, saz xəbər verib.

Sənəm Səbayelə könül veribsən,
Ölməyim var, dönməyim yox-deyibsən.
Bəlkə özün öz dilinnən deyəsən,
Kim xəbər veribsə düz xəbər verib!...

DƏLİ DUYĞULAR

Dəli duyğuların dostuyam yenə,
Dəli dərd dərdimə dərd qatır, getmir.
Dəli sığal çəkir dərdim telimə,
Dəli tək qovuram, daş atır getmir.

Dəli – doluların dilindəyəm mən,
Dəli duyğuların selindəyəm mən,
Dəli bir sevdanın əlindəyəm mən,
Dəli hicran mənə “toy” tutur, getmir.

Dəli dalğalara dərdimi açdım,
Dəlilik eylədim qismətdən qaçdım,
Dəli bir həvəslə eşq camı içdim,
Dəli məhəbbətim boy atır, getmir.

Dəli haray idim, sədim dayandım,
Dəli külək idim əsdim dayandım,
Dəli tək hamıdan küsdüm dayandım,
Dəli dərd sinəmdə at çapır, getmir.

Dəli məhəbbəti duydum, vuruldum,
Dəli dağ çayı tək daşdım, duruldum,
Dəli bir sevgini yordum, yoruldum,
Dəli, Səbayelə naz satır, getmir.

SÖZ MEYDANI

Çağırırım meydana, söz deyib, söz qananı,
Sözü söz olan gəlsin, bu söz, bu söz meydanı.
Görək kim necə sevir, söz adlanan cananı,
Sözü söz olan gəlsin, bu söz, bu söz meydanı.

Söz açığın zamanın çarxından, gərdişindən,
Söz salaq haqq olanın haqqından, haqq işindən.
Qaraya ağ deyəni döndərək vərdişindən,
Qanmayana deyək ki, qan, ağlatma qananı,
Sözü söz olan gəlsin, bu söz, bu söz meydanı.

Kim ilham pərisinin dolanırsa başına,
Kimin sözü söhbəti gəliрсə el xoşuna,
Baxmayaq kimliyinə, toxunmayaq yaşına
Qoy ürəknən söyləsin, nədi sözünün canı,
Sözü söz olan gəlsin, bu söz, bu söz meydanı.

Ömür köhlən atlıdır, çapır gedir dördnala,
Bu atlıdan dünyada qalsa yaxşı iz qala,
Söz adlanan gövhərdən yaradağın Bərz qala,
Havaya sovurmayaq ömrü, günü, zamanı
Sözü söz olan gəlsin, bu söz, bu söz meydanı.

Yaradan rüsxət verdi, gözəl gördüm dünyanı,
Bildim ki, dəyərli söz olur ömrün davamı,
Hər kəsin bir dövrü var, hər kəsin öz dövranı,
Ölür Sənəm Səbayel, gətirin söz dərmanı,
Sözü söz olan gəlsin, bu söz, bu söz meydanı.

QADINDI

Kiri öz qanında boğanda Tomris,
Bilindi qana qan alan qadındı.
Bərdədə Nüşabə İskəndər şahı,
Susdurub dedi ki, aslan qadındı.

Burla Qazan xanın sadıq sirdaşı,
Nigar Koroğlunun döyüş yoldaşı,
Həcər qaçaqların qadın qardaşı,
Qorqudun sazında dastan qadındı.

Sara tədbir tökdü hər çətin işə,
Natavan sözüynən sağdı həmişə,
Qanından qorxmayıb girdi döyüşə,
İgid Ərəb Zəngi, Reyhan qadındı.

Məhsəti Gəncəvi Gəncə elində,
Rübai söylədi rübab əlində,
Aşıq Pəri saznan elin dilində,
Qıfılənd söyləyən ozan qadındı.

Səbayel, yazmaqnan qurtaran deyil,
Yeter ki, qadının qüdrətini bil,
Hörmətlə qadının önündə əyil,
Ana, bacı, övlad, canan qadındı

DƏYİRMANÇI

Zaman adlı dəyirmançı,
 Səninləyəm!
 Qulaq as, gör nə deyirəm.
 Şırhaşırıla dəyirmanın pərinə tökülən,
 Pəri fırladıb dəyirman daşını işlədən,
 Dağ çayının suyu deyil.
 Göz yaşımdı.
 Dəmirçinin körüyündə körüklənən,
 Ah çəkəndə ciyərimdən qopub gələn,
 Nəfəsimdi, tələşimdi.
 Dəyirmanın dənliyinə tökülən,
 Ağır daşların arasında əzilən, üyünən,
 Ümidlərimdi.
 Bildiyini eliyən dəyirmanın daşına
 Baş ağrısı verən çax – çax deyil.
 Çilik – çilik olan arzularımın
 Son nidasıdı.
 Həyata əlvidasıdı, dəyirmançı.
 Dəyirmanın ard unu, «Bəlkə» deyib
 Taleyin ağır daşından,
 Həyatın son cəngindən, savaşıdan
 Birtəhər özünü kənara atan
 Ümidlərimin, arzularımın
 Şəhid olmuş mübarizəsidi, dəyirmançı.
 Bax beləcə,
 Gündüz gecə
 Üyütdün məni...
 Bəs niyə üyütmədin dərdimi?!

QORXURAM

Sevgim səhradakı çiçək kimidi,
Quraqlıqda quruyacaq, qorxuram.
Göz yaşım ilə suvarardım mən onu,
O da şordu, qurudacaq, qorxuram.

Sevgim sahibi yox otaq kimidi,
Tozlanacaq, dağılacaq, qorxuram.
Sevgim vaxtsız gələn qonaq kimidi,
Umduğunu dadmayacaq, qorxuram.

Səbayel, bu sevgi uşaq kimidi,
Kimsəsi yox ovudacaq, qorxuram.
Bu eşq korun yanan ocaq kimidi,
Öləziyib kül olacaq, qorxuram.

YERƏ SIĞIŞMIRAM

Yalan danışa bilmirəm,
Allahdan qorxuram.
Düz də danışa bilmirəm,
Bəndədən qorxuram.
Susuram, danışmıram,
Apar məni göylərə, Allahım!...
Mən yerə sığışmıram...

CEHİZİN OLSUN

Cehiz dərdi çəkmə, ay göyçək gəlin,
Qadın ləyaqəti cehizin olsun.
Məhəbbətin açsın gül, çiçək, gəlin,
Sevilmək qisməti cehizin olsun.

Elinin, obanın xeyir – duası,
Bir türk gəlininin abrı, həyası,
Nəslinin, kökünün halal mayası,
Nənələr isməti cehizin olsun.

Şirin çay içilər, verəndə «hə»ni,
Qaynata istəyər görsün gəlini,
Cəlin qaynatanın öpər əlini,
Elin bu adəti cehizin olsun.

Məsumluq pərdəsi qalsın üzündə,
Ədəb – ərkan olsun söhbət – sözündə,
Nizami «Xəmsə»si al cehizində,
Oxu, şeyx hikməti cehizin olsun.

Yəqin evdə anan öyrədib sənə,
Evdarlıq həkk edib təmiz zehninə.
“Evdarlıq” kitabı qoy cehizinə,
Biş-düşün ləzzəti cehizin olsun.

Aldığın cehizdə rəmzi kilid var,
Götür dilinə vur, incitməsin yar,
Bir əlin ərinin üstündə olar,
Qadınlıq diqqəti cehizin olsun.

Sənəm Səbayelin sərvəti sözdü,
Söznən cehizinə incilər düzdü,
Get yarıyıb - qarı baharrı, yazdı,
Ana nəsihəti cehizin olsun,
Ata nəsihəti cehizin olsun.

BİZİM OĞLANLAR

Tanımayan, deyim tanı,
Necədi bizim oğlannar.
Görənin qaynayır qanı,
Belədi bizim oğlannar.

Sinəsi üstündə sazı,
Şirindi sözü, avazı,
Bülbül kimi güllü yazı,
Dilədi bizim oğlannar,
Belədi bizim oğlannar.

Həm şairdi, həm aşıqdı,
Məclisdərə yaraşıqdı,
Zülmətə düşən işıqdı,
Şölədi bizim oğlannar,
Belədi bizim oğlannar.

Gözəl görəndə odlanan,
Gözəl gözüynən ovlanan,
Gözəl gözündən od alan,
Bələdi bizim oğlannar,
Belədi bizim oğlannar.

Cəngə girəndə ərdilər,
Bəbir biləkli, nərdilər,
Elə ki, evə girdilər,
Pilədi, bizim oğlannar.
Belədi bizim oğlannar.

Tarix yazan, tarixləşən,
Qədimləşən, yeniləşən,
Düşmənin bağrını deşən,
Güllədi bizim oğlannar,
Belədi bizim oğlannar.

Hər işdə mərdi – mərdana,
Qurban olum Yaradana,
Doğru sözü fırladana,
Şillədi bizim oğlannar,
Belədi bizim oğlannar.

Dürüst olar sözlərində,
Gözəl yanar közlərində,
Səbayelin gözlərində,
Gilədi bizim oğlannar,
Belədi bizim oğlannar.

YARADAN BİLİR

Ulduzdar yaradır göydə kəhkəşan,
Yolunu azana verir yol nişan.
Hər birisi ilə min-min danışan,
Onların cavabın Yaradan bilir.

Gecələr camalın göstərir bizə,
İnsan sanır onu sehr, möcüzə.
Gündüz niqablanır, naz satır bizə,
Neçədir?- hesabın Yaradan bilir.

Bəlkə də Yer boyda, Günəş boyda,
Böyük- dar məcraya sığmaz, qaydadı.
Səbayel, seçdiyın ulduzun axdı,
Zərərin, savabın Yaradan bilir.

DÖŞÜNDƏ

*(Aşıq Şahbaz şair Cəlilin “Döşündə” rədifli şeirini oxudu.
Rədif xoşuma gəldi və həmin rədifdə bir şeir də mən yaz-
dım.)*

Şair Cəlil, aşıq Şahbaz oxudu,
Sən yazdığın gözəl sözü “Döşündə”.
Gah bəmdə gəzişdi, gah zilə qalxdı,
Çaldıqca nazlandı sazı döşündə.

Dağ bənzədi bəyaz donnu gəlinə,
Göyqurşağı bağlamışdı belinə,
Sığal çəkdim zirvənin ağ telinə,
Qaldı əllərimin izi döşündə.

Qar əridi, gün yamacı dağladı,
Dağ çayları coşdu, daşdı, çağladı.
Kəklilər uçuşdu, qaya ağladı,
Mələdi dağların quzu döşündə.

Təbiətin sərt sazağı yoxuydu,
Qaranquş eyvanda yuva toxudu.
Qu quşu eşqini şövqnən oxudu,
Öldü bir sevginin közü döşündə.

Səbayel dolandı dağı, dərəni,
Ovçular gədikdə qurdu tələnəni.
Dağlar tanıdılar qədir biləni,
Gülnən qarşıladı bizi döşündə.

DEYİLƏM

Gəlsin meydanıma ərən kişilər,
Dünyanın hər üzün görən kişilər,
Sənət imtahanı verən kişilər,
Sözün meydanında naşı deyiləm.

Fələyin cəngində çabalamışam.
Ahımnan dəryanı çalxalamışam,
Çox dikbaş gəzəni xırdalamışam,
Nadan süfrəsinin aşısı deyiləm.

Qazax elindənəm, tarix yaddaşım...
Göyəzənəm, göyə yüksəlir başım!
Vaqif babam olub, Vurğun yurddaşım ,
Sözün şah tacıyam, qaşısı deyiləm.

Səbayeləm, tuti dilim var mənim,
Haqqın ətəyində əlim var mənim,
Sənət bağçasında gülüm var mənim,
Bu dünyanın qara daşısı deyiləm.

İŞİN OLMASIN

Bir ömrü bada verdinsə,
Bir ilnən işin olmasın,
Bir evi yada verdinsə,
Bir elnən işin olmasın.

Dilinə düz söz gəlmirsə,
Söznən işin düz gəlmirsə,
Əyri əlin düzəlmirsə,
Düz əlnən işin olmasın.

Sevdasından doyarsansa,
Əzabına qıyarsansa,
Yarıyolda qoyarsansa,
Gözəlnən işin olmasın.

Ay Səbayel, ömür yarı,
Yığ başına dostu, yarı
Dünyanıdı dünya varı,
Əzəldən, işin olmasın.

BİZ GÖRƏN BABALAR

Çox yanıb tökülmə, baş - ayaq işə,
Biz görən babalar ölübdü, qardaş.
Dönüklük, satqınlıq olubdu peşə,
Biz görən babalar ölübdü, qardaş.

Əyirilər əyirlər dünyanın düzün,
Tanımır it izin, qarılar qızın,
Kişi var tez danır verdiyi sözün,
Biz görən babalar ölübdü, qardaş.

Kənddə dəyirmanın daşı dolanmır,
Kasıb ha gözləyir, qışı dolanmır,
İndi düz adamın başı dolanmır,
Biz görən babalar ölübdü, qardaş.

Qırağı düz olan bez azdı daha,
Əyri zəmanədi, düz azdı daha,
Bu dünyanın işi qalıb Allaha,
Biz görən babalar ölübdü, qardaş.

Səbayel, aslandan tülkü törədi,
Nadürüst şor satdı, dedi, kərədi,
İndiki babalar başqa cürədi,
Biz görən babalar ölübdü, qardaş.

UÇAN BALIQ NAĞILI

Zamanın sınağında sınmayım deyə, yenə,
 Adətim üzrə gəldim dənizin sahilinə.
 Dedim, bəlkə bu yolla dərd yükündən sovuşam,
 Nənəmin söylədiyi nağıllara qovuşam.

Bir gün yığıb siniyə qovurğanı, noğulu,
 Nənəm danışdı mənə uçan balıq nağılı.
 Dedi: - Uca Tanrının min cür möcüzəsi var,
 Qanlı dərya dibində qansız balıqlar yaşar.
 Onların bir qisminin uçan balıqdı adı,
 Özü də çox gözəldi, həm də ləzizdi dadı.
 Ancaq neyniyəsən ki, bəxti qaradı onlar,
 Yırtıcı balıqlara çox asan yem olurlar.
 Bu balıqlar görəndə sudakı təhlükəni,
 Ümid yeri bilirlər dəryanın üzərini.
 Qırğı kimi şığıyıb uçurlar göyə sarı,
 Ancaq uçmaqları da, xilas etmir onları.
 Albatros adlı quşlar ancaq balıq yeyirlər,
 Su üstündə fırlanıb, ordan yem gözləyirlər.
 Ölümün pəncəsindən göyə sıçrayan balıq,
 Elə göy üzündə də, quşa yem olur artıq
 Suda – ölüm, təhlükə, göydə – qorxu, səksəkə...
 - Nənə, onlar balıq yox, adam olsunlar bəlkə?
 - Gül balam, bu dünyada yaradan, yaranan var.
 Yaradanın işinə qarışmaz yarananlar!
 Göydən üç alma düşdü, nağıl sona yetişdi...
 Bəlkə də bu nağıldan taleyimə pay düşdü.
 Böyüdüm, ağım kəsdi, atasızlıq nə dərdədi,
 Meydanda tək qalmaqı fələk mənə öyrətdi.

İlk sevgi məktubundan, yanaqlarım allandı,
Bacı gəzdim, olmadı, adım dildə hallandı...
Qonşu qızlar and içib «qardaş canı» deyirdi,
Nə vaxt bu and içilsə, ürəyim göynəyirdi.
Ömrümün günlərinə dərdim səf – səf düzüldü,
Fələk qane olmadı, əlim yardan üzüldü...
Hərcayılar dilində yerli – yersiz söz oldum.
«Çəpgözlər» əyri gördü, ancaq özüm düz oldum.
Kölgəm kimi yanımda süründü ehtiyacım,
Dürlü – dürlü dərd tapdım, tapılmayıf əlacım.
Uçan balıq həyatı yaşadım ömrüm boyu,
Ümid yeri bilirəm yenə səmanı, göyü...

RUHANI

Könül otağımın viranə vaxtı,
Saz dilləndi, ustad çaldı «Ruhani».
Varlığım sel oldu, gözümünən axdı,
Ağlımı başımdan aldı «Ruhani»...

Oynatdı ruhumu, aldı canımı,
Toxundu yarama, tökdü qanımı.
Xəyalnan qurduğum xanimanımı,
Dağıtdı, tək özü qaldı «Ruhani»...

Ruhanidə şələlələr çağladı,
Buludların gözü doldu, ağladı...
Dərd danışdı, sinələri dağladı,
Kim deyir danışmır, laldı «Ruhani»?..

Hal əhlindən könül alıb, varlıdı,
Türk dünyası sevir onu, yarlıdı.
Bir ağacdı, hər budağı barlıdı,
Pətəkdən süzülən baldı «Ruhani»...

Sazın sədasıynan Kərəm odlandı,
Aşıq Qərib yad ellərə yollandı.
Səbayel eşqini aradı, andı,
Gördü ki, bağrında xaldı «Ruhani»...

BU GÖZƏL

Cilvələninib, ədalanıb,
Doymayır nazdan bu gözəl.
Sürmələninib, sıgallanıb,
Oxuyur meydan bu gözəl.

Burun fındıq, dodaq püstə,
Elə bil ki, durub qəsdə,
Yerişi rəvan, ahəsta,
Duruşu ceyran bu gözəl.

Səbayel, sözü mərdana,
Şükür onu Yaradana,
Könül verdiyi oğlana,
Həm dərd, həm dərman bu gözəl.

GÖNDƏR

Rəssam çəkə bilmir necə varamsa,
Tanrım, məni bütöv çəkəni göndər.
Yaranan yarımçıq görür hər şeyi,
Özün qüdrətindən çək məni, göndər.

Gürşad yağış elə, göyqurşağı çək,
Qara taleyimin üstə ağı çək.
Görə bilmədiyim solu, sağı çək,
Mənə dünya dərdi çəkəni göndər.

Sənəm Səbayelin düyününü aç,
Sirli-sehirliyəm, duyana möhtac.
Cücərmiş toxumam, torpaqdı əlac,
Məni torpağına əkəni göndər.

VAĞZALINI TƏRSİNƏ ÇAL

El bu toyda havanı tərs oynayır,
 Usta çevir “Vağzalı”nı tərsinə.
 Qara geyib gəlin, qara bağlayır,
 Bəxt güzgüsü çevrilibdi tərsinə,
 “Vağzalı”nı tərsinə çal, tərsinə.

Bəy otağı bəzənir qəbr evində,
 Bu na toydu, şivən salıb elində,
 Qız-gəlinin qara xonça əlində,
 Yığılıblar Fələyin dərd dərsinə.
 “Vağzalı”nı tərsinə çal, tərsinə.

Vətən üçün əsgər oldu bu şəhid,
 Basılmayan bir ər oldu bu şəhid,
 Güllələrə sipər oldu bu şəhid,
 Torpaq ustə qan çilədi tər sinə,
 “Vağzalı”nı tərsinə çal, tərsinə.

Söyləmədi son sözü anasına,
 Yetişmədi sevimli sonasına,
 Qan qarışdı bi toyun hənasına,
 Bəy tərəfi çevrilibdi yasinə,
 “Vağzalı”nı tərsinə çal, tərsinə.

Allah bizi qarğayıbdı kim belə?
 Təsəlli də yükü indi bu elə,
 Səbayel göz yaşı tök gilə-gilə
 Qol qaldırıb sən də oyna tərsinə,
 “Vağzalı”nı tərsinə çal, tərsinə.

GEDİBDİ

Ötüşən illərin sərt axarında
Ömrümün xoş günü itib gedibdi.
Üzümü yandıran göz yaşlarında
Səadət qəhər tək ötüb gedibdi.

İndi kül altında köz axtarıram,
Könlümü ovudan söz axtarıram.
Ötən gəncliyimdən iz axtarıram,
O məni zamana satıb gedibdi.

Al yanaqlarımın alınıb rəngi,
Pozulub saçımın güldən çələngi.
Ömür atlısına tutub üzəngi,
Fələk bala zəhər qatıb gedibdi.

Çox gördüm zamanın imtahanını,
Dada bilməmişəm şirin tamını,
Gözlərində qoyub arzu – kamını,
Ağ gün Səbayeli atıb gedibdi.

YOXDU

Yaman mehribandı sevgimlə qənim,
Ayrı qalmaq ilə arası yoxdu.
Fələk rəvac verdi, qarışdı ömrüm,
Ayımın, ilimin sırası yoxdu.

Kisəsindən yeyən qonaq kimiyəm,
Qapısı çırpılan otaq kimiyəm.
Bir az da kövrəyəm, uşaq kimiyəm,
Qaçıb gözlərimin röyası, yoxdu.

Yarıtmadı ha can atdım Yaradan,
Namərd yaraladı, çıxdı aradan,
Səbayel, kimsəm yox ala qana qan,
Ölürəm, dərdimin çarəsi yoxdu.

PƏRVANƏ GƏLDİM

Sevə – sevə seçdim söz matahını,
Cəsarət eylədim, meydana gəldim.
Söz verib, söz alıb, sözə sığımb,
Sözümü söylədim mərdanə, gəldim.

Sehirləndim düşüb sözün sehrinə,
Söz mülkündə gəzdim, bildim sehr nə.
Sirdaş olum deyə sözün sirtinə,
Ustad, dərs almaqçün xanənə gəldim.

İşarət anladım, sözdən söz aldım,
Sözü nazlandırdım, sözə nazlandım.
İlham pərisiynən sözdən söz saldım,
Səbayel, sözümə pərvanə gəldim.

OLA BİLMİRƏM

«Zəmanə Adamı ol» deyən dostum,
Sən dediyin kimi ola bilmirəm.
Dərya dərdim ilə çalxalanıram,
Mey kimi qədəhə dola bilmirəm,
Sən dediyin kimi ola bilmirəm.

Ömrümün üstündə əsir ürəyim,
Nə dərd yükləyirəm susur ürəyim.
Sevdadan inciyir, küsür ürəyim,
Neyniyirəm ələ ala bilmirəm,
Sən dediyin kimi ola bilmirəm.

Arif məclisində dərsim almışam,
İşarət edəndə mətləb qanmışam.
Şahlıq quşu olub başa qonmuşam,
İndi necə enim qola, bilmirəm,
Sən dediyin kimi ola bilmirəm.

Vətən parça – parça paralanıbdı,
Göyçə gölü eldən aralanıbdı.
Ruhum Təbriz üçün havalanıbdı,
Söz qandırıb başa sala bilmirəm,
Sən dediyin kimi ola bilmirəm.

Səbayelin dərdi sözdə, sazdadı,
Özü qarlı qışda, könlü yazdadı.
Vədə tamam olub, can boğazdadı,
Şuşanı görməmiş ölə bilmirəm,
Sən dediyin kimi ola bilmirəm.

BİLİRƏM Kİ...

Bilirəm ki, deyirlər ki, “yaman çoxbilmişdi Sənəm”,
Bilirəm ki, az bilirəm, çox şeyləri bilmirəm ki?!
Bilirəm ki, özü yerdə, ruhu göydə bir bəndəyəm,
Bilirəm ki, az bilirəm, çox şeyləri bilmirəm ki!

Bilirəm ki, çaş – baş düşən işləri var zəmanənin,
Bilirəm ki, qıcanılmış dişləri var zəmanənin,
Bilirəm ki, yekləri var, şeşləri var zəmanənin,
Bilirəm ki, az bilirəm, çox şeyləri bilmirəm ki!

Bilirəm ki, pulun ətri nadanı bihuş elədi,
Bilirəm ki, quzuları Fələk qurda tuş elədi,
Bilirəm ki, sağlam canı dərd əyib naxoş elədi,
Bilirəm ki, az bilirəm, çox şeyləri bilmirəm ki!

Bilirəm ki, çox bütövü tamah böldü yarıladi,
Bilirəm ki, qan ağlatdı əcəl yardan yarı aldı,
Bilirəm ki, dünya dadı yarı zəhər, yarı baldı,
Bilirəm ki, az bilirəm, çox şeyləri bilmirəm ki!

Bilirəm ki, gidi dünya kasıbın belində çuldu,
Bilirəm ki, qananlar var, qanmaz qabağında quldu.
Bilirəm ki, gədalara bəy dedirdən maldı, puldu,
Bilirəm ki, az bilirəm, çox şeyləri bilmirəm ki!

Bilirəm ki, uca Tanrı çox yoxları var elədi,
Bilirəm ki, yeri, göyü yoxdan bərqərar elədi,
Bilirəm ki, Səbayeli çox işdə hüşyar elədi,
Bilirəm ki, az bilirəm, çox şeyləri bilmirəm ki!

QIZ QARIYARDIM

Əgər inamımı qırmasaydılar,
Kim deyir həmişə düz arıyardım?
Hiylələrə qarşı silahım yoxdu,
Olsaydı bir düzü yüz qoruyardım.

Aldanıb yanmışam, külüm də yanır,
Qəlbimdən gələn söz dilimdə yanır.
Kağızım, qələmim əlimdə yanır,
Belə yanan olsa, tez tanıyardım.

Ay Sənəm Səbayel, hər sözün oxdu,
Bir də yaralama, yaram var, çoxdu.
Bilsəydim övladın vəfası yoxdu,
Dədəmin evində qız qarıyardım.

SƏNİ TƏBRİKƏ GƏLMİŞƏM

Baxmışam daşa, divara,
Ehtiyacın üzü qara,
Axır ki, gəlib qərara
Səni təbrikə gəlmişəm.

Gəzdim könül taxçasını,
Tapdım sözün boxçasını,
Götürüb söz taxt – tacını
Səni təbrikə gəlmişəm.

Tapmadım çəməni, çölü,
Pulsuz dərəm hər cür gülü,
Son pulu verdim yol pulu,
Səni təbrikə gəlmişəm.

Ay dostum keç günahımdan,
Tacam, ayırıyam şahımdan,
Şairəm söz matahımnan,
Səni təbrikə gəlmişəm.

Səbayeli qınama gəl,
Bərkə çəkib sınama, gəl.
Yavaş – yavaş yanıma gəl,
Səni təbrikə gəlmişəm.

XƏBƏRİN VARMİ?

Dostum xəyalın çaşır, fikrin dağda, daşdadı,
İtirirsən imanı, dindən xəbərin varmı?
Söz dilində dolaşır, gözün gözdə, qaşdadı,
Başnın üstə gələn çəndən xəbərin varmı?
Ay özündən xəbərsiz, məndən xəbərin varmı?

Mən bir tülək–tərlanam, yurd –yuvam qayadadı,
Bir yaralı ceyranam, dadmışam yara dadı,
Uçub könlümün quşu, əlçatmaz, havadadı,
Ancaq baxa bilərsən, gəndən, xəbərin varmı?
Ay özündən xəbərsiz, məndən xəbərin varmı?

Sən tək çoxları sevir söhbətimi, sözüümü,
Gözəlliyim qılinc tək, kəsdi mənim özümü,
Naşılar sərt toxundu, qırdı könül sazımı.
Birbaşə zilə çıxan, bəmdən xəbərin varmı?
Ay özündən xəbərsiz, məndən xəbərin varmı?

Sevəndə səhv eylədim, yarımadım sevgidən,
Xurmayı saçlarıma vaxtsız saldı sevgi dən,
Qorx gecikən sevginin gətirdiyi sərkidən,
Bir dərdi dağ bilirsən, mindən xəbərin varmı?
Ay özündən xəbərsiz, məndən xəbərin varmı?

Gözəlliyi qoruyar gözəl olan əzəldən,
Gözlərin pis öyrənib, pay umur hər gözəldən,
Məndən sənə pay düşməz, gedər gözdərin əldən,
Səbayel cəngə çıxar, sənənən xəbərin varmı?
Ay özündən xəbərsiz, məndən xəbərin varmı?.

AĞLARAM

Daha tükənibdi səbrim, taqətim,
Qalmayıb ürəkdə dözüm, ağılaram.
Dərd üstə dərd yığmaq olub adətim,
Çəkib öz dərdimi özüm ağılaram.

Ürəyimə axır gözümün yaşı,
Ömür sarayımın dərdəndi daşı.
Dərdə güldüm, “arsızdı”-dedi naşı,
Dondu dodağında sözüm, ağılaram.

Can verdim indi sinə dağıdı,
Yar dediyim, indi mənə yağdı.
Əritdiyim ürəyimin yağdı,
Sönüb gedir odum, közüm, ağılaram.

Səbəyel dərdini çox gözəl çəkir,
Nə dərdən əl çəkir, nə dərd əl çəkir.
Dərdimin dəstinə Fələk əl çəkir,
Gördükcə daqları gözüm, ağılaram.

OLUR

Həmişə başıma bəla,
Düz danışan dilim olur.
Qadın fəlinə gedənin,
Təpəsinə külüm olur.

Götürülüb ölçü, biçi,
Qız oğlana gedir elçi.
Ər şair, arvad alverçi
Olsa Vallah zülüm olur.

Əlində külüngü hazır,
Dost var dostu qəbir qazır,
Səbayel gördüyün yazır,
Qan çalxanır, ölüm olur.

GÖRMÜŞƏM

Yar əliynən yaralanan,
 Yaranı mən də görmüşəm.
 Ağrı zülmətində boğan,
 Qaranı mən də görmüşəm.

Mənim də qəlbim qanadı,
 Qəhr ollam, çəkmə qan adı.
 Qartalıqda qırıq qanadı,
 Naləni mən də görmüşəm.

Zəhər daddıran bal kimi,
 Qara geydirən al kimi,
 Nitqi qurudan lal kimi,
 Zamanı mən də görmüşəm.

Gördüm dərd üstündən dərdi,
 Dözdüm, dözmək də hünərdi.
 Çəkdiyim zəhmət hədərdi,
 Yamanı mən də görmüşəm.

Ziləm, bəməm pərdə-pərdə,
 Gah göydəyəm, gah da yerdə...
 El gözündə bəxtəvərdə,
 Fəğanı mən də görmüşəm.

Dərdin mənə, ay dərd bilən,
 Səbayeli həmdərd bilən,
 Ağlaya-ağlaya gülən,
 Adamı mən də görmüşəm.

GÖZƏLDİ QARDAŞ

Ən sərt sınağını, ən xoş anını
Gördüm bu dünyanın, gözəldi, qardaş.
Yaradan qüdrətdən yaradıb onu,
Dünya sehirlənmiş gözəldi, qardaş.

Hər şeyi ölçürəm öz ürəyimnən,
Düz dedim, vuruldum düz ürəyimnən,
Ürəyimi deşən söz ürəyimnən,
Dilimə gələndə gözəldi, qardaş.

Səbayel demə ki, ömrümüz azdı,
Yaradan insana az ömür yazdı.
Son olmasa həyat şirin olmazdı,
Ölümün özü də gözəldi, qardaş.

KAMAN

Səsinə alüdə olub durmuşam,
Sehrinə düşmüşəm, donub durmuşam,
Bahar buludu tək dolub durmuşam,
Bir könül qəmindən alışdı kaman,
Ustadın əlində danışdı kaman.

“Ala göz” axtardı qara bəxtində,
Kəm gördü getdisə hara bəxtində,
Ayrılıq yazılıb yara bəxtində,
Düzləri dolandı, dağ aşdı kaman,
Ustadın əlində danışdı kaman.

“Şur”dan od götürdü, “Segah”la yandı,
“Şüştəri” nalədi, ərşə dayandı,
Öz verdiyi dərdə özü dərmandı,
Səbayel ruhuna qarışdı kaman,
Ustadın əlində danışdı kaman.

VAR MƏNİM

Ayağımı öpən şehli çəmənə
Sığal çəkib yar olmağım var mənim.
Kəklik kimi qayalarda səkməyim,
Zirvələrdə qar olmağım var mənim.

Gül baxçaya aşiq kimi girəndə,
Çiçəkləri sevə-sevə dərəndə,
Bənövşəni boynubükük görəndə,
Nərgiz kimi sarılmağım var mənim.

Söz qanmayıb həmdəm gəzəndə ürək,
Qəm bölürəm dəniz ilə qəmxar tək.
Dalğaları sevib istəkli yar tək,
Qucaq açıb sarılmağım var mənim.

Görəndə ki, girindəyəm kələyin,
Dostlar kəsir məhəbbətin, köməyin,
Görəndə ki, cəngindəyəm Fələyin,
Çabalayıb yorulmağım var mənim.

Şimşək kimi üfüqlərdə çaxmağım,
Bulud kimi leysan töküb yağmağım,
Ay Səbayel, sönüb bir də yanmağım,
Kül altında qor olmağım var mənim.

NƏVƏMİ GƏTİR

Gözümün önündən getmir surəti,
 Ay qızım, sən Allah, nəvəmi gətir.
 İşdən – gücdən edib məni xiffəti,
 Dərdə sarvan oldum, dəvəmi gətir,
 Ay qızım, sən Allah, nəvəmi gətir.

Birtəhər başa sal qudalarımı,
 Qurban kəsib allam qadalarını.
 Denən gözləyirəm qərarlarını,
 Sizlərə qoşulub gələni gətir,
 Ay qızım, sən Allah, nəvəmi gətir.

Gətir, özü gülsün, məni güldürsün,
 Gətir, məni əyən dərdi «öldürsün»,
 Gətir, nəğmə desin, gətir dil desin.
 Deyəsən ölürəm qibləmi gətir,
 Ay qızım, sən Allah, nəvəmi gətir.

DAĞLAR

Sizdə hay-harayım var,
Ən xoş günüm, ayım var.
Sevgidən sarayım var,
Günəşim sizdən doğar,
Ay dağlar, sıra dağlar.

Qıy çəkir qartal sizdə,
Dolanır maral sizdə.
Yazmışam, sinənizdə,
Sevgilimin adı var,
Ay dağlar, sıra dağlar.

Xəyalın gerçəyimdi,
Dumanın örpəyimdi.
Bir kaha gərəyimdi,
Yarımla görüşüm var
Ay dağlar, sıra dağlar.

Sizdə gör nəyim qaldı,
Arxam köməyim qaldı.
Sinə göynəyim qaldı.
Dəli kömlüm qan ağlar.
Ay dağlar, sıra dağlar.

Səbayel sevdalandı,
İçildi sevda andı,
Bir baxışdan oyandı,
Mürgüləyən duyğular.
Ay dağlar, sıra dağlar.

BƏNÖVŞƏNİN

Qarabağda “qan bənövşə”¹ açıla,
Gedəm görüşünə yaz bənövşənin.
Qurbani qəbrinə töhfə tək düzəm,
Dillənə eşqiynən saz bənövşənin.

Şirin danışdıram, şirin dindirəm,
Şəbnəm olan göz yaşımı sildirəm,
Yalvarıb-yaxarıb üzün güldürəm,
Açam sevgisindən söz bənövşənin.

Zərif vücudunu külək üşüdə,
Sinəmə sığına, sözüm eşidə,
Olub həmsöhbəti sakit guşədə,
Qataydım nazına naz bənövşənin.

Səbayel eşq ilə alışdıraydım,
Küsdüyü yarıynan barışdıraydım,
Hər dərddən, bələdan sovuşduraydım,
Nazını çəkəydim, qız bənövşənin.

Qan bənövşə - Bənövşə çiçəyinin bir növüdür. Qırmızı rəngdə olur.
Daha çox Qarabağ bölgəsində açır.

GECƏYARI OXUYAN QUŞ

Nədi səni dilləndirən?
Gecəyari oxuyan quş...
Yoxsa dərdin var -dərdimdən,
Gecəyari oxuyan quş?...

Baş açaydım kaş dilindən,
Danışaydım quş diliynən,
Gecənin sərxoş diliynən,
Yazaydım yeni dastan-“Quş”,
Gecəyari oxuyan quş.

Sığmırsanmı quş yuvana?
Dərdmi dolur boş yuvana?
Sığışaydım kaş yuvana,
Olaydım sənə mehman, quş,
Gecəyari oxuyan quş.

Gecənin oğlan çağında,
Qızılıgülün budağında,
Yerdə sevgi sorağında,
Göydə ulduz sanayan quş,
Gecəyari oxuyan quş.

Nəğməni söylədin, yetər,
“Şüştər”də göynədin, yetər,
Ay Səbayeldən beşbetər,
Bir azdan sökülür dan, quş,
Gecəyari oxuyan quş.

DƏRDİMİ

Gecəli-gündüzdü göynədir məni,
 Ay ellər aparım hara dərdimi?
 Bəlkə təbib tapam bıçaq götürə,
 Sinəmdən ayıra yara dərdimi.

Xəlvətə çəkildim gözümü sıxdım,
 Qurdu quzu bildim, evimi yıxdım,
 Qışın çilləsində dağlara çıxdım,
 Söylədim zirvədə qara dərdimi.

Yoruldum yoxuşda yorulmuş kimi,
 Quş tək qanadından vurulmuş kimi,
 Qohumu-qardaşı qırılmış kimi,
 Bir kimsəm olmadı sora dərdimi.

Səngimir, sinəmdə göynəyir ürək,
 Doğrum yalan oldu, yalanım gerçək.
 Saraldım tağımda şamamalar tək,
 Saralda bilmədim qora dərdimi.

Səbayeləm, yenə dözüb dururam,
 Dərddən yorulmuşam, dərdi yoruram,
 Özüm öz içimdə divan qururam,
 Çəkirəm məhşərə, dara dərdimi.

BU BAHARDA BELƏ GƏLDİ

Bu baharda belə gəldi,
Çəmən-çəmən, çiçək-çiçək.
Dərdin çiçəyi çırtadı,
Gözəl-gözəl, göyçək-göyçək.

Kürəyimdə ömür yükü,
Yolumda tikan kolları.
Dərd doğubdu məni sanki,
Açılıb mənə qolları.

Ürək dərddən qabıq qoyub,
Köynəyini dəyişəcək...
Dövrən təzə dərd göndərib,
Təzə köynəyin geyəcək.

Gözümdə gülüş qəmlənir,
Ay baxan, gözümdən əl çək,
Ürəyimdə dərd dəmlənir,
Aşbazıdı bir ağbirçək.

Sevgim utancaq uşaqdı,
Zəmanə sırtımlıq qadın...
Səbayel, bəxtin axsaqdı,
Cərgədən geridə qaldım...

RUHANİ ÇAL, AŞIX!...

Ruhum “Ruhani”yə havalanıbdı,
Ağrın alım, bir “Ruhani” çal, aşix.
Dərdim səngərlənib, qalalanıbdı,
Ağrın alım, məni məndən al, aşix,
Ağrın alım, bir “Ruhani” çal, aşix.

Sınənin üstündə sazı nazlandır,
Tuti tək dilində sözü nazlandır,
Sazın telindəki nazı nazlandır,
Haldan hala düşsün əhli-hal, aşix,
Ağrın alım, bir “Ruhani” çal, aşix.

Elə çal ki, ruh bədəndə oynasın,
Bulaqların gözü dolsun, qaynasın,
Elə çal ki, yatmış bəxtim oyansın,
Səbayelə gülsün bəxt, yığval, aşix,
Ağrın alım, bir “Ruhani” çal, aşix.

GÖRMÜŞƏM MƏN

Çıtır – çıtır yanıbsanmı Fələk oynayanda oyun?
Deyirsən ki, «Bu dünyanın hər dərđini görmüşəm mən».
Kəsilibdimi dəhnədən bağ – baxçana gələn suyun?
Deyirsən ki, «Bu dünyanın hər dərđini görmüşəm mən».

Yaxşı işin pis yozulub yaman günə qalıbsanmı?
Ürəksizə ürək verib aldanıb dərđ alıbsanmı?
Dörd yol ayrıcında qalıb, bağına xal salıbsanmı?
Deyirsən ki, «Bu dünyanın hər dərđini görmüşəm mən».

Axşamı bəxtəvər yatıb, səhər bədbəxt olubsanmı?
Ömür adlanan köhləni yarı yolda yorubsanmı?
Bəy yerində gəda görüb başa qapaz vurubsanmı?
Deyirsən ki, «Bu dünyanın hər dərđini görmüşəm mən».

Dönübdümü dar ayaqda arxa, kömək bildiklərin?
Sənə qan – yaş ağlatdımı, göz yaşını sildiklərin?
İtibdimi bircə gündə mal, mülk deyib sevdiklərin?
Deyirsən ki, «Bu dünyanın hər dərđini görmüşəm mən».

Ayrılığın ağır əli sənə şillə vurubdumu?
Xoşbəxtliyə gedən yolda qarşında dağ durubdumu?
Səbayel azın soruşdu, çox dərđ divan qurubdumu?
Deyirsən ki, «Bu dünyanın hər dərđini görmüşəm mən»

OYNAMA

Bulud olar, dolu tökər üstünə
 Dumannan oynama, çənnən oynama,
 Çevrilib dərd olar, çəkə bilməzsən,
 Kədərənən oynama, qəmnən oynama.

“Ay da bütöv deyil”-deyib qınama,
 Yerdə durub göydə ulduz sanama.
 Üşüyənə od göstərib sınama,
 İmanın oynama, dinnən oynama.

Səbayeləm sübh çağınan gəlmişəm,
 Məşriqdən Məğribə cahan gəzmişəm.
 Bu dünyanın hər üzünü görmüşəm,
 Oyuncaq deyiləm, mənənən oynama.

ƏLÇİM-ƏLÇİM ƏYİRİLDİM

Əlçim-əlçim əyirildim,
Bu dünyanın cəhrəsində.
İydən keçdim, ələ gəldim,
Durdum yumaq cərgəsində.

Zaman ömrə hana qurdu,
Ərişi, arğacı illər.
Ayları naxış tək vurdu,
Toxundu ilmə tək günlər.

Hər dəfə ilmə vuranda,
Kirgid məni döyəclədi.
Xalçaçı bəxt yorulanda
Fələk bildiyin eylədi.

Şükür hananı qurana
Məni palaz toxumadı.
Borcluyam ilmə vurana,
Yanlış naxış toxunmadı.

Ay Səbayel, ömür xalım,
Hanasından kəsiləcək.
İstərəm muzeydə qalım,
Oraya qanan gələcək.

NAZ KÖLGƏSİDİ

Pis əməl vicdanın, pis ad insanın,
Pis adam elinin göz kölgəsidir.
Əyrilər əlinə qılınc götürüb,
Kəsib doğradığı düz kölgəsidir.

Əsilsiz haqq bilməz, haqqı satıbdı,
Namusu itirib, arı atıbdı,
Araba altında kölgə tapıbdı,
Çoxu elə bilir öz kölgəsidir.

Səbayel dayanır necə dayanıb,
Gül bağında əldə qönçə dayanıb,
Bir rəssam əlində fırça dayanıb,
Çəkə bilmədiyi naz kölgəsidir.

BU YAZIN

Düymələndi duyğularım budaq tək,
Mən başına dolanıram bu yazın.
Sevdi ürək, pıçıldadı bulaq tək,
Gördüm eşqin pərvərişin, pərvazın,
Mən başına dolanıram bu yazın.

Çəmənləri çiçəklərdən çətirdi,
Küləkləri gül qoxuyur, ətirdi,
Gəlişynən mənə sevgi gətirdi,
Sonu çatdı qəlb üşüdən ayazın,
Mən başına dolanıram bu yazın.

Sevgi dolu bir baxışdan od aldım,
Sevdalandım, məhəbbətdən dad aldım,
Sevilənlər sırasında ad aldım,
Çəkəcəyəm bu sevginin hər nazın,
Mən başına dolanıram bu yazın.

Şəlalənin su saçını daradım,
Qönçə gördüm, bülbülünü aradım,
Ömrə təzə naxış vurdu «yar» adım,
Nəğməm gəzdi simində telli sazın,
Mən başına dolanıram bu yazın.

Ay Səbayel, can evimi bəzərəm,
Səadətin sorağıynan gəzərəm,
Vüsəl üçün hər əzaba dözərəm,
Məhəbbətdən yazılacaq hər yazım,
Mən başına dolanıram bu yazın.

YAXŞIDI

Fələk mənə yenə çəpəki baxır,
Səbəbini soruşmasam yaxşıdı.
Bəxt ki, yatdı, ha harayla, ha çağır,
Susub durum, danışmasam yaxşıdı.

Oda atıb zalım, deyir yaxşı yan,
Yol tapmıram xilas olam, yaşayam,
Məcburam ki, ömrü yük tək daşıyam,
Mən bu yükə alışmasam yaxşıdı.

Soyuq qış mənimdi, qar mənim deyil,
Qəlbimə od salan qor mənim deyil,
Səbayel, sevdiyim yar mənim deyil,
Sevənlərə qarışmasam yaxşıdı.

SAXLAMA MƏNİ

Bulud, yollarıma göz yaşı tökmə,
Gedəriyəm, yol ver, saxlama məni.
Budaq qulac qol tək yolumu kəsmə,
Gedəriyəm, yol ver, saxlama məni.

Küsüb üz çevirmə, nazlı yasəmən,
Yoluma səpilmə, sevimli süsən.
Ayağımı öpmə şəh düşən çəmən,
Gedəriyəm, yol ver, saxlama məni.

Kövrəlmə ay bulaq, gözün dolmasın,
Başında qız – gəlin qəmgin olmasın,
Dağ çayı, arxamca gözün qalmasın,
Gedəriyəm, yol ver, saxlama məni.

Çinar, pıçıltıyla nə söyləyirsən?
Yoxsa sən də mənə getmə deyirsən?
Eşqə düşən igid, «qan – qan» demə sən
Gedəriyəm, yol ver, saxlama məni.

Səbayel hamını qəlbində saxlar,
Qaraxal lalələr, çiçəkli bağlar,
Gedim qayıdaram baş – başa dağlar,
Gedəriyəm, yol, ver saxlama məni.

BU GÜN

Dolubdu göylərin bulud gözdəri,
Hönkürüb ağlamaq istəyir bu gün.
Həsrətini niqab edib üzünə,
İntizar gəlinə bənzəyir bu gün.

Günəş ümididi hərdən görünür,
Məhəbbətin işığına bürünür,
Ayrılığın ağ donunu geyinir,
Dəli sevdasına döz deyir bu gün.

Başını bulayıb durur xan çinar,
Sevgi məktubudu sanki yarpaqlar,
Hər birinin bir başqa yazısı var,
Hər yarpaq bir sirri gizləyir bu gün.

Ümidi asılı qalıb ahından,
Xoş xəbər istəyir bu sabahından,
Sənəm Səbayel tək eşq havasından,
Göy qurşağı çəkib bəzəyir bu gün.

ELƏ BİL

Daha yamaclara dəymir ayağım,
Cığırdan silinir izim elə bil.
Günbəgün soyuyur könül otağım,
Öləziyir odum, közüm elə bil.

Küsür tər lan təbim, dağı dolanmır,
Ömrə yalvarıram, gedir dayanmır,
Özü gördüyünə özü inanmır,
Vallah dəli olub gözüm elə bil.

Arxalı əyrilər düzümü əyir,
Ürəyim çat verir, dözümü əyir,
Bir nahaqq, haqq olan yüzümü əyir,
Məndən üz çevirir dözüm elə bil.

Sənəm Səbayelin yanışı oldu,
Fələkdən aldığı qarğıışı oldu,
Güllü yazı döndü, qar, qışı oldu,
Bir az günahkaram özüm elə bil.

BÜLBÜLÜN

Dodağın çatdasın ay gül qönçəsi,
Bağrını çatdatma sarı bülbülün.
Bəsdə oxutdurdun hicran nəğməsi,
Rəhm eylə yarasın sarı bülbülün.

Gözündə əks edib gülün əksini,
Tikanına tuş eləyib köksünü,
Zilə qalxıb, bəmə enən səsini,
Görən anlayırmı yarı bülbülün?

Bağda gül solanda o da solubdu,
Köç eyləyib tərgi – vətən olubdu.
Bir ömrünü iki yerə bölübdü,
Yarı gülün olub, yarı bülbülün.

Nə vaxt qızılgülü yada yar olar,
Bülbülün nəğməsi ahu – zar olar,
Yarandığı gündən bir arzusu var,
Gül yaxası ola qoru bülbülün.

Yaz gəldi danışdı yaza dərđini,
Səbayel istədi yaza dərđini,
Nəğməsi söylədi bizə dərđini,
Yandırdı özünü qoru bülbülün.

GÖZƏL

Çıxam təbiətin cənnət qoynuna,
Keçəm dərəsindən, düzündən gözəl.
Sıxam ormannarı oddu sinəmə,
Öpəm bulaqların, gözündən gözəl.

Bahar aç a qışın buz yaxasını,
Qaçıra meşənin bal yuxusunu,
Bülbüllər hiss edə gül qoxusunu,
Bağlarda gül aç a, gül güldən gözəl.

Gərdən çəkə ceyran çöldə dayana,
Hürkək – hürkək baxa, oyan bu yana,
Bala ceyran gələ ana yanına
Görəm gözdərini gözümdən gözəl.

Libasını geyəm göldə sonanın,
Telini seyr edəm göydə durnanın,
Sevgisinə yox dediyim oğlanın,
Yanında yar görəm, özümdən gözəl.

Misram qura əriş, arğac hananı,
Söz ilməm toxuya naxış mənani,
Səbayel, tərg etmə hələ meydanı,
Qoy söz deyən gəlsin sözündən gözəl.

QALIB

Hərdən boylanıram ötən illərə,
Görürəm can evim yaman talanıb.
Bir nakam eşq üçün itən illərə,
Könül peşman olub, peşman da qalıb...

Yeniyetmə qızın şaqraq gülüşü,
Min cürə ədası, nazla ötüşü,
Yarpağın yanaqdan gizli öpüşü
Sirr kimi saxlanıb, ormanda qalıb...

Səbayel soluxur göz görə – görə,
Yuxuya getməyir göz, gözə görə,
Bənövşəyə görə, nərgizə görə
Əllərimin qanı tikanda qalıb.

YAŞAMALI DÜNYADI

Qəm yemə ki, yaş yarını haxladı,
Yaşa dostum, yaşamalı dünyadı.
Qabaqdadı hələ ömrün bal dadı,
Nə yükləsə daşımali dünyadı.
Yaşa dostum, yaşamalı dünyadı.

“Yan!” - söyləsə alovuynan yanmalı,
“Don!” - söyləsə ayazıynan donmalı,
Bülbül kimi budağına qonmalı,
Güllərini oxşamalı dünyadı.
Yaşa dostum, yaşamalı dünyadı.

Qoymasa da hərdən adam olmağa,
Qoymasa da sevib muraz almağa,
Qoymasa da əbədilik qalmağa,
Əbədiyə qoşulmalı dünyadı.
Yaşa dostum, yaşamalı dünyadı.

Su qatsa da hərdən hazır aşına,
Kəc baxsa da dostuna, yoldaşına,
Söz tacını dünya qoyub başına,
Həmin tacda qaş olmalı dünyada,
Yaşa dostum, yaşamalı dünyadı.

Yaşa dostum Tanrı yazan yaşını,
Gülüstan bil baharını, qışını,
Bilmək olmaz bu dünyanın işini.
Səbayelə güldən xalı dünyadı,
Yaşa dostum, yaşamalı dünyadı.

GƏLƏRƏM

Gözləyin yolumu ay elim, obam,
 Bir gün ayrılıqdan bezib gələrəm.
 İşim – gücüm başdan aşır, neyniyim,
 Hər işi sahmana düzüb gələrəm.

Yarı canım yanınızda qalıbdı,
 Xiffətiniz qəlbimə xal salıbdı,
 Ruhumda «Ruhani» havalanıbdı,
 Həsrətin ürəyin üzüb gələrəm.

Ciyərim təşnədi kənd havasına,
 Gəlib bürünəcəm dağ lalasına,
 Əlim batsın deyə toy hənasına,
 Bəxtimdən qaranı pozub gələrəm.

Təndirinə yuxa yayıb yapmağa,
 Ağacının kölgəsində yatmağa,
 Quzuları oxşayıb oynatmağa,
 Hər cür çətinliyə dözüb, gələrəm.

Bənövşənin göz yaşını silməyə,
 Nərgizlərin dərdi nədi bilməyə,
 Səbayeləm, yanınızda ölməyə,
 Tər lan tək səmada sözöb gələrəm.

GƏTİRMİŞƏM

Göz yaşı içinə süzülən dağlar,
Sizə ağlamağa göz gətirmişəm.
Başınızdan qarı əritsin deyə,
Təndir ürəyimdə köz gətirmişəm.

Dağın da dağ boyda dərdi var deyə,
Qorxuram el dərdi sizi də əyə,
Gücüm çatmasa da başqa bir şeyə,
Sizi ovutmağa söz gətirmişəm.

Qoymayın yoxuşlar dizimi yora,
Bir kaha göstərin sığınım ora,
Səbayel uymayıb dövlətə vara,
Sizə açıq alın üz gətirmişəm.

GƏLDİM

Yar verən güllü yaylığı,
 Çəmənliyə sərrib gəldim.
 Şeh düşmüş gülü, zambağı
 Dəstə – dəstə dərib gəldim.

Yanağımın al rəngini,
 Saçımın gül çələngini,
 Gülüşümün ahəngini,
 Şələləyə verib gəldim.

Xınalı daşdan xınanı,
 Bulaq gözündən aynanı,
 «Sevirəm» deyən oğlanı,
 Nahaq yerə «qırıb» gəldim.

Orda durna telli idim,
 Orda tuti dilli idim,
 Orda ağır elli idim,
 Bu yerlərə qərrib gəldim.

Nələr gəlmədi başıma...
 Ağu qatıldı aşıma
 Səbayel, mən bu yaşıma
 Nələr, nələr görüb gəldim.

TANIYIN MƏNİ

Kəklikli qayalar, turaclı düzlər,
Zirvələrə qalxan cığırlar, izlər,
Ay dəli dağ çayı, a lal kəhrizlər,
Ay yamac, ay bulaq tanıyın məni.

Gülünü dərmişəm, a kövşən yeri,
Yazbaşı yığmışam kətə pencəri,
Nə olar, xatırla yelləncəkləri,
Ay palıd, ay qovaq tanıyın məni.

Səndə xoş günümün sədası qalıb,
Şulux bir uşağın xətası qalıb,
On dörd yaşlı qızın ədası qalıb,
Ay eyvan, ay otaq tanıyın məni.

Yurd yerim, gəlmişəm səni dolanam,
Kösöv olub ocağına qalanam,
Ay kəndim- kəsəyim şair balanam,
Ay oba, ay oymaq tanıyın məni.

İlləri ömrümə yığıb gəlmişəm,
Çətin sınaqlardan çıxıb gəlmişəm,
Dilimi dişimə sıxıb gəlmişəm,
Ay böyük, ay uşaq tanıyın məni.

Səbayel bulud tək dolub durubdu,
Yollarda yorulub, yolu yorubdu,
Siznən bağlı min cür xəyal qurubdu,
Gəlin qucaqlaşaq, tanıyın məni.

ARANA

Dağlara boran düşübdü,
Gedirəm arana, arana...
Yadıma yarım düşübdü,
Gedirəm arana, arana...

Yordu eniş-yoxuş məni,
Eşq elədi bihuş məni,
Aranda gəz, soruş məni,
Gedirəm arana, arana...

Düzündə var yovşan ətri,
Çollərində çiçək çətri.
Əziz olsa da dağ xətri,
Gedirəm arana, arana...

Olubdu dillər əzbəri,
Bizim aran gözəlləri.
Mat qoyubdu görənləri,
Gedirəm arana, arana...

Səbayelin od-ocağı,
Aranın isti qucağı,
Məhəbbətədi umacağı,
Gedirəm arana arana....

ÇİÇƏKLƏRİ

Dostum, soluxmamış çatdı evimə,
Bağından dərdiyim dağ çiçəkləri.
Çəşidləyib ayrı güldana yığdım,
Yanında üzüm tək ağ çiçəkləri.

Hər çiçəyi öz dilində dindirdim,
Hər ləçəyə öz sevgimi bildirdim,
Qönçə dodağını öpüb güldürdüm,
Qısqandı əlimə bağ çiçəkləri.

Səni and verirəm duza, çörəyə,
Qoyma gül bağına naşı girməyə,
Dəstələ arabir, sevgilim deyə,
Alovlu sinənə sıx çiçəkləri.

Səbayelin gözü o bağda qaldı,
Çox incə mətləblər dodaqda qaldı...
Kim bilir, gəlməyim nə vaxta qaldı,
Mənim də yerimə yığ çiçəkləri.

VERMƏRƏM

Yaradan yar olsa, qüdrətim çatsa,
Tərlan oylağını sara vermərəm.
Qar altından çıxan qar çiçəyini,
Çölü-düzü tutan qara vermərəm.

Gözüm kölgəsizdi, gözə baxaram,
Dar ayaqda dost əlini sıxaram,
Sevsəm, Əzrailə qarşı çıxaram,
Əcəli alaram, yara vermərəm.

Səbayel gözləyir yar almasını,
Yaralı qəlbinin sağalmasını.
Mən öz vətənimin kol almasını,
Yad ölkədə bitən nara vermərəm.

AĞLAYA BİLMİRƏM

Oğurlanıb göz yaşlarım,
Daha ağlaya bilmirəm,
Ağladanlar agh olsun,
Daha ağlaya bilmirəm.

Göz yaşımnan daş yuyuldu,
Göz yaşımdan daş oyuldu.
Göz yaşım göyə sovruldu,
Daha ağlaya bilmirəm.

Kərkükdə türk bəxti qara,
Qarabağ bağrımda yara,
Dərd bağrımı yara-yara,
Daha ağlaya bilmirəm.

Arazı qarğadım, yetər!..
Şuşanı ağladım, yetər!...
Xocalıdan izim itər,
Daha ağlaya bilmirəm.

Göz yaşım kəsdi sözüümü,
Göz yaşım tutdu gözümü,
Ağladım tapdım özümü,
Daha ağlaya bilmirəm.

Gedən dərd qoşa dönübdü,
Baharım qışa dönübdü,
Səbayel daşa dönübdü,
Daha ağlaya bilmirəm.

NƏYİMƏ GƏRƏKDİ

Sevgidən ağlamayan,
Göz nəyimə gərəkdi?!...
Həyadan allanmayan,
Üz nəyimə gərəkdi?!...

Küskün könül almayan,
Yaddaşlarda qalmayan,
Ürəyə iz salmayan,
Söz nəyimə gərəkdi?!...

Düzlərlə tən gəlməyən,
Məqamda görsənməyən,
Əyri kəsə bilməyən,
Düz nəyimə gərəkdi?!...

Yarıyolda yorulan,
Bağrımdı dörd yarılan,
Korun-korun qaralan,
Köz nəyimə gərəkdi?!...

Səbayel göy adamı,
Sığmırsan göyədəmi?..
Görmürsə göy dərdimi,
Göy nəyimə gərəkdi?!...

MÜBARƏK OLSUN

Nə gözəl məclisdi bu gün bu yerdə,
Fələklər də deyir mübarək olsun.
Müşk-əmbər qoxuyur məclis havası,
Küləklər də deyir mübarək olsun.

Bu məclisi öz məclisim bilmişəm,
Söz götürüb təbrik üçün gəlmişəm,
Əlvan çiçəklərdən çələng hörmüşəm,
Lələklər də deyir mübarək olsun.

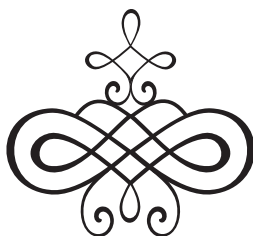
Bu gün vüsal dəmi qələbə çalır,
Həsrətin sərt üzü kölgədə qalır,
Qatar-qatar durnalar da tel salır,
Lələklər də deyir mübarək olsun.

Azərbaycan ər-ərənlər yeridir,
Şairlərin söhbətidir, şeiridir.
Gözəlin baxışı eşqin sehidir,
Ürəklərdə deyir mübarək olsun.

Diyar-diyar gəzdim obanı, eli,
Sevdi əzizlədi el Səbayeli.
Göydən əl eyləyir göylər gözəli,
Mələklər də deyir mübarək olsun.

***SƏBAYELİ
TOMRİSƏ TƏN BİL,
VƏTƏN***

VƏTƏN

Azərbaycan, dünyaya gün tək doğan,
Məmləkətim, şan-şöhrətim, Vətənim.
Sıxıldıqca torpağından qan sızan,
Vətən, sənə zəfər brcum var mənim.

Göyçə gölü səngiməyən göz yaşım,
Qarabağım, tarix boyu savaşım.
Bəy Borçalı, qarapapaq qardaşım,
Yolunuzda əmrə hazır əsgərəm,
Can verərəm, sizi yada vermərəm.

Dəmirqapı Dərbənd - qapalı yaram,
Nəqşicahan - basılmayan ər qalam.
Qobustanın daş yaddaşında varam,
Mən bir türkəm, dayanmaram, durmaram,
Qisasımı qiyamətə qoymaram.

Tikiləcək yenə Kərkükdə qala,
Qoymaram Qarabağ yağıya qala,
Yaşayacaq Böyük Turan vüqarla,
Bayrağına əl basıb and içirəm,
Qazi yolu, şəhid yolu seçirəm.

Baş Kahadan daş kitabə götürərəm,
Təbrizimdə Səttar xana yetirərəm,
Şah bağında xarıbülbül bitirərəm,
Səbayeli Tomrisə tən bil, Vətən,
Məni özüm boyda Vətən bil, Vətən!...

MƏNİ GÖYDƏ BASDIRARSIZ

Yaxın otur, oğul, dinlə, deyim dərdimi,
Ömrün çoxu ötüb getdi, qalanı azdı.
Əzəl gündən namərd olan vurdu mərdimi,
Qanıçənnər hər qarışda xalqa gor qazdı,
Məni göydə basdırarsız, yerdə yer azdı.

Türkmənçayda hökm oxundu, Vətən bölündü,
Bu bölünmə bölgü deyil, bizə ölümdü.
Araz çayı sularında qanım görüdü,
Millətimin taleyini yadelli yazdı,
Məni göydə basdırarsız, yerdə yer azdı.

«Hay»lar gəldi, “Hay” dedilər, nahaq qan oldu,
Döndü Qərbi Azərbaycan Hayıstan oldu,
Yaxşı tələ qurulmuşdu, Türk qurban oldu,
Yeri azdar yer aldıqca dedilər azdı,
Məni göydə basdırarsız, yerdə yer azdı.

Dədə-baba evlərindən türkü qovdular,
Türkün qədim torpağını türksüz qoydular,
Ağsaqqallar, ağbirçəklər qaçqın oldular.
Avtomobil adı verdik, dedik “Yerazdı”
Məni göydə basdırarsız, yerdə yer azdı.

Əldən getdi Qarabağım, günüm qaraldı,
Tülək-tərən oylağını bayquş, sar aldı
Geniş dünya başımıza döndü, daraldı,
Düşmən güldü halımıza, işi tarazdı,
Məni göydə basdırarsız, yerdə yer azdı.

İndi durub ayı ilnən yarışdırırıq,
Azadlığı azğınlıqnan qarışdırırıq,
Bu millətə yaraşmazı yaraşdırırıq,
Alan alır, satan satır, hamı işbazdı.
Məni göydə basdırarsız, yerdə yer azdı.

Murdar heyvan cəmdəkləri gəldi bakqala,
Oda verib söylədilər “dönərdi bala”
Pul eşqinə ərə getdi qız çalsaqqala
Sağa-sola dövran sürdü nə qədər «saz»dı,
Məni göydə basdırarsız, yerdə yer azdı.

Oğul, səni and verirəm haqqa, Qurana,
Sən fikrini yayındırma dağa, arana,
Soy kökünə dönük çıxma, yar ol yarına,
Deməsinlər Səbayelin oğlu da azdı...
Məni göydə basdırarsız, yerdə yer azdı.

PEYMANIMIZ VAR İDİ
(Qarabağda girov qalan dağlara)

Dağlar, siznən peymanımız var idi,
Vurulmuşdum baharına, qışına.
Həsərət səpir saçlarıma qar indi,
Qarğıyımı torpağına, daşına?

Sizdən ayrı taxtdan düşən şaham mən,
Nisgilliyəm, sinə dolu aham mən,
İnanın ki, əriyərsiz ahımnan,
Çevrilərsiz torpağın göz yaşına.

Dövrən döndü əlim sizdən üzüldü,
Bulaqların gözlərimdən süzüldü,
Yalvarıram, parçalanın siz indi,
Daş yağdırın yağların başına.

Bu ayrılıq çarpaz dağdı sinəmə,
Səbayel dözməyir daha sitəmə,
Boyum qədər yer ayırın siz mənə,
Qəbrim olsun, siz dönün baş daşına.

YARDIMLIDA

Bu dünyada cənnət görmək istəyən,
Get, cənnət timsalı var Yardımlıda.
Dərdin zəncirini qırmaq istəyən,
Dizini dağlarda yor Yardımlıda,

Orda tarix qayalanır, daşdanır,
Gözəl görsə daşdığıni daş danır,
Şair təbi dağ çayı tək, daşdanır,
Ovsun Yardımlıda, sirr Yardımlıda.

Şələlənin su saçını dara, bax,
Dərdin, qəmin çəkiləcək dara, bax.
Quzeylərdə daldalanan qara bax
Qayalardan kəklik sor Yardımlıda,

Dərin dərələrin eşq varağı var,
Salxım söyüdlərin tel darağı var,
Çəməndə çiçəyin alı, ağı var,
İstədiyin qədər dər Yardımlıda.

Yamaclarda naz eyləyir gül, gözəl,
Dağı, düzü dolan gözəl, gəl gözəl,
Dost deyib əlini sıxan el gözəl,
Görəcəksən igid, ər Yardımlıda,

Ayağını öpər çəməninin şehi,
Telini darayar dağların mehi,
Yalçın qayalardı dağın zirehi,
Sehrli aləmdi, gör Yardımlıda,

Kəklikotu, qazayağı, qantəpər,
Pulsuzdu yığ, yamaclarda nə qədər...
Üzərriyi yandır qaytarsın nəzər
Əvəliyi yığıb hör Yardımılıda,

Sözün sərrafıdı Yardımılı eli,
Dağları vüqarlı, çayları dəli,
Balası tək sevdi el Səbayeli,
Sözüm oldu inci, dürr Yardımılıda.

KÖZ GƏTİRƏRSƏN

«Nə gətirim?» -deyib, kəndə gedən dost,
 Könlümü ovudan söz gətirərsən.
 El- obaya məndən salam deyərsən,
 Aldığın cavabı düz gətirərsən.

Gözümlə baxarsan dərəyə, düzə,
 Yamaqlara düşən cığıra, izə,
 Nəğməli bulaqnan durub üz – üzə,
 Qaynayan gözümdən göz gətirərsən.

Şələlədən dastan, qayadan dözümlü,
 Nənədən bayatı, babadan yozum,
 Dağdağanı muncuq edib bir düzüm,
 Mən çox demirəm ki, az gətirərsən.

Silərsən tozunu yüyən – yəhərin,
 Yatarsan yalına yorğa kəhərin,
 Səni sən eliyən gözəl yerlərin,
 Torpağından öpüb, toz gətirərsən

O yerlərdə məni salsan yadına,
 Yağış olub, yetişərəm dadına
 Səbayeli yandırmaqçün oduna,
 Təndir ürəyində köz gətirərsən.

İGİD ƏSGƏR İSTƏRƏM

Daha bəsdil..Qarabağda qan ağladı bulaqlar,
Daha bəsdil.. yağılarda girov qaldı yaylaqlar,
Daha dözmə Vətən oğlu, nə qədər dözmək olar?
Atıl döyüş səngərinə, göstər hünər istərəm,
İgid əsgər istərəm!

Vətən oğlu, ağsaqqalın gör necə qəmgin yaşayır,
Ağbirçəyin, el qızların əsir, didərgin yaşayır,
Beli sınıb el oğlunun, gör necə misgin yaşayır,
Gir döyüşə qəzəbinlə, ər oğlu ər, istərəm!
İgid əsgər istərəm!

Daha bəsdil çəkişdiniz, didişdiniz Vətən oğlu,
Siz anlaşı bilməyəndə, əldən gedən Vətən oldu,
Boğdular haqq səsimizi, nahaqq haqqı ötən oldu,
Qana – qan al, cana – can al, şanlı zəfər istərəm!
İgid əsgər istərəm! İgid əsgər istərəm!

A DÜNYA

Oynamıram tərs çaldığın havanı,
Dərya kimi çalxanıram, a dünya.
Duz basırsan Kərkük adlı yarama,
Namərdlərə oxlanıram, a dünya.

Türkmənçayda anlamadın ağrımı,
Xan Araznan yarı böldün bağrımı,
Yad ellərdə yalan etdin doğrumu,
Təbriz gülü qoxlamıram, a dünya.

Qarabağda yer döndü qan gölünə,
Şeh yerinə qan çiləndi gülünə,
Xan ağladı xanlığının gününə,
Varlığımdan yoxlanıram, a dünya.

Səbayeli dolandirdin başına,
Tuş elədin qıcadığın dişinə,
Dayanmışam, qarışmıram işinə,
Sənə bel də bağlamıram, a dünya.

MƏNİM YERİMƏ

Qazax mahalının qərib qızıyam,
“Damcılı” ağlayır mənim yerimə.
“Qələmçə”, “Ceyrançöl”, “Qarayazıyam”,
“Həsənsu” çağlayır mənim yerimə.

“Qabaxdağ” da bir xınalı daş qalıb,
“Gülüldağ” da bir çatılan qaş qalıb,
Palıd baxmır, yellənçəyi boş qalıb,
Yadigar saxlayır mənim yerimə.

“Novlubulaq” sevər hər qonağını,
“Uçux” sirr saxlayır sinə dağını,
Qayalar kəmər tək göyqurşağını,
Belinə bağlayır mənim yerimə.

Mənim həsrətimdi “Yanardağ” yanır,
“Kür” göz yaşlarımı daşır, dayanır,
“Göyəzən” göynəyir, yola boylanır,
Sinəsin dağlayır mənim yerimə.

Mən cırıb atsam da sevgi şeirini,
Ürəyində saxlayıbdı yerimi,
İlk eşqini anıb, görüş yerini,
Bir igid yoxlayır mənim yerimə.

Sənəm Səbayelin piri, ocağı,
Göycəli kəndinin cənnət qucağı,
Sazın, sözün coşub çağlayan çağı,
Kimi soraqlayır mənim yerimə?.

KƏNDİNİ

Doğma beşiyini unudan oğlan,
Arada bir yadına sal kəndini.
Yad ölkədə ömür çürüdən oğlan,
Arada bir yadına sal kəndini.

Babaların ruhu qalıb nigaran,
Soy kökünü danmaz zatı pak olan.
Unudular el-obanı unudan,
Arada bir yadına sal kəndini.

Puçurlayıb ağacların budağı,
Nəğmə deyir qaynar gözlü bulağı,
Gözəllərin səsdə qalıb qulağı,
Arada bir yadına sal kəndini.

Qazancından elin üçün pay gətir,
Qocasını, kasıbını say gətir,
Gəlişinlə şənlik gətir, toy gətir,
Arada bir yadına sal kəndini.

Dar ayaqda haraya çat, dada gəl,
Ağsaqqala ehtiram et öpüb əl.
Subay durma elindən seç bir gözəl,
Bahar gəlir, yadına sal kəndini.

Səbayel çağırır igidi, əri,
Çayır basıb, əkilmir əkin yeri.
Qəbristanın çat verib qəbirləri,
İnsafa gəl, yadına sal kəndini....

NƏDƏN OLDU?

Sizdən soruşuram, ay dərd bilənlər,
Sovuldu bağlardan bar, nədən oldu?
Bəxtəvər zamanlar ötdü deyirlər,
Dünya başımıza dar nədən oldu?

Axı hardan əsdi çarpaşlıq külək?
Yurd – yuva sövrüldü havaya kül tək.
Yayın istisində üşüdü ürək,
Yağdı yazımıza qar, nədən oldu?

İlanlar bəsləndi el arxasında,
Sarmaşıqlar bitdi bağ – baxçasında,
Bülbül şəhid oldu gül yaxasında,
Dönük çıxdı yara yar, nədən oldu?

Göyçə gölü eldən aralı qaldı,
Göyçə eli dərd içində saraldı,
Tərən oylağını niyə sar aldı?
Əldən getdi dövlət, var, nədən oldu?

Sənəm Səbayelin yandı ciyəri,
Gözündə dünyanın yoxdu dəyəri,
Qarabağ adlanan gözəl diyarı,
Əldən verdik, olduq xar, nədən oldu?

QƏRİB AXŞAM

Yenə bu qərib axşam,
Yaman qəribsəmişəm...
Üz tutub ilahidən
bir dilək diləmişəm.
İstəyirəm bu axşam
hardasa qərib olan,
hal əhli bir insanın
həmsöhbəti olaydım.
Dönüb ağ göyərçinə
qərib məkanı olan
qəribsəyən bir evin
Eyvanına qonaydım.
Baxaydım o qəribin
Nisgilli gözlərinə...
Həsrətdən param - parça,
həsrətdən oyum – oyum,
Sızıldayan ruhunu
Ovudaydım, kaş bir az...
Qəribliyi böləydik
Bu qərub axşam...
İki ruhu ac kimi,
doğmaya möhtac kimi,
Qoşalaşıb onunla şam süfrəsi açaydıq
qəriblikdən qaçaydıq...
Yanan qoşa şam kimi,
damla – damla əriyib əridəydik həsrəti...
Heç olmasa o anda
yox olaydı aradan
qəriblik həqiqəti...

Bir qərib axşam,
danışaydım kaş ona,
vətənimin oğluna,
vətənimin başının
çəkdiyi müsibəti...
Deyəydim ki, ərlərin,
ərənlərin didərgin,
qaçqın, köçkün olubdu....
Deyəydim ki, xan qızı,
yurdun çox xanım qızı,
əsirlikdə qalıbdı.
Deyəydim ki, vətənin
Şuşa tək zümrüd qaşı
yad əldə qəribsəyir....
Cənnətməkan Qarabağ
qan gölünə bənzəyir.
Oyadaydım qəribin
içində mürgüləyən
qeyrət adlı aslanı....
Bir qərib axşam...
Tutaraq əllərindən,
gətirəydim onu mən
öz doğma diyarına...
Öpüb vətən daşını,
ataydı taleyindən qəribliyin daşını.
Bir qərib axşam....

GƏNCƏ

Bir qədim diyardı behişt qoxuyur,
Cənnətdən qızılgül dəribdi Gəncə.
Gəncəçay hörüyü, çinar darağı,
Göy gölü güzgütək görübdü Gəncə.

Bu diyar Tanrının bizə töhfəsi,
İmamzadə Piri elin səcdəsi,
Cavad xan tarixin qızıl səhifəsi,
Düşmənin gözünü oyubdu Gəncə.

Səbayel vəsf etdi xoş sabahını,
Məhsəti söyləyib söz matahını,
Şeyx Nizami kimi sözün şahını,
Bəşər tarixinə veribdi Gəncə.

QƏBƏLƏDƏ

Bacarsan fələkdən bir gün oğurla,
Yar – yoldaşnan gedib gəz Qəbələdə.
Dostlar xəbər tutsa qonağı gəlir,
Çıxar pişvazına tez Qəbələdə.

Dağın daş bağrını çiçək çatladır,
Ovçular gədikdən ceyran adladır,
İsmayıl bəy imzasının altdadır,
Qılıncdan itidir söz Qəbələdə.

“Çuxur” Qəbələnin qala divarı,
Yaşadır tarixdə Cavidanları,
İldırımından od alır oğlanları,
Günəşnən yarışır qız Qəbələdə.

“Bazardüzü” buludlarnan öpüşür,
“Dəmiraparan” çayı dağnan görüşür,
Dərəyə çən gəlir, dağa gün düşür,
Aya yaşmaq tutur düz Qəbələdə.

“Yengicə”, “Duruca” şəfa yeridi,
“Soyuqbulaq”, “Nohur” səfa yeridi,
“Muçux”, “Yeddigözəl” suyun sehridi,
Sualdır hər cığır, iz Qəbələdə.

Meşələr göz vurur, çöl gülümsəyir,
Bülbül nəğmə deyir, gül gülümsəyir,
Sonası sevişir, göl gülümsəyir,
Ay Sənəm Səbayel, yaz Qəbələdə.

QALIRMI?

Sizdən soruşuram, Borçalı eli,
 “Şindi” zirvəsinin çəni qalırımı?
 Boldumu bağların barı, bəhəri,
 Zəminin sünbülü, dəni qalırımı?

Çiyələk dəyibmi?—gəlim dərməyə,
 Kəklikotu varımı, çay dəmləməyə?...
 Qurud əzib, xəngəl sərrib yeməyə,
 Mis məcməyi, gümüş sini qalırımı?

Dağın daş bağrını çiçək yarırmı?
 İgidlər cıdırda köhlən yorurmu?
 Elat yaylaqlarda dəyə qururmu?
 Əvvəlki çal-çağır, ninni qalırımı?

Varmı Borçalının gözəl növrəği?
 Dişi göynədirmi “Nazdı” bulağı?
 Varmı “Armuddu”da elin yığnağı?
 “Lök”ün güneyinin günü qalırımı?

Səbayel gəlsinmi qonaq qalmağa?
 Yolunu yamacdan, yaldan salmağa?
 Gedib “Əyri qar”dan sovqat almağa,
 Yolun-izin səmti, yönü qalırımı?

Dağın quzeyindən qarı götürdük,
Güneydən bənövşə varı götürdük,
“Xram” dərəsində şad-xürrəm idik,
İçdik kəkotulu çay Borçalıda.

Gördük Borçalının yaz bayramını,
Səbayel eylədi söz bayramını,
Türk əsilli bu el öz bayramını,
Tutmaz hər bayrama tay Borçalıda.

VƏTƏN, BAĞIŞLA MƏNİ!...

Qıyıb üzərinə gəzmişəm sənini,
Çəmən, bağışla məni....
Səhər şəhli-şəhli üzümüşəm səni,
Süsən, bağışla məni...

Taleyinə həsrətdən pay verdiyim,
Ürəyimdə gizli-gizli sevdiyim,
Sevgisinə “keçib gedər” dediyim,
Lütfən, bağışla məni...

Dünyam, hərdən haqsız demişəm sənə,
Öz səhvimi tullamışam üstünə,
Günahımı şillə tək çırp üzümə,
Dillən, bağışla məni....

Hərdən ayırmadım qaradan ağı,
Təpəyə dağ dedim, incitdim dağı,
Qoruya bilmədim gül Qarabağı,
Vətən, bağışla məni....

GÖNDƏR ONA
(Göyçə mahalına xitabən)

Bir balan var Göyçə deyib göynəyir,
Ətrini yelə qat, pay göndər ona.
Gecə yuxusu yox, gündüz qərarı,
Taqətdən düşübdü, hey göndər ona...

Bir balan var, həsrətinə yoldaşdı,
Bir balan var, hər sirrinə sirdaşdı.
Bir balan var, dərdin ilə qardaşdı,
Zülmət gecəlidi, Ay göndər ona...

Deyir- qaysaqlamır bağrımda yara,
Göyçəsiz gündüzüm geyibdi qara.
Deyir- Ölsəm məni qoyma məzara,
Yandır, can tüstümnən lay göndər ona....

Danışdıqca yandı yaralı igid,
Səbayel tək bəxti qaralı igid,
Düşüb ağır eldən aralı igid,
Qərib harayı var, hay göndər ona...

ŞİRVANIN

Tanrı qüdrətindən nəqş eyləyibdi,
 Sehrdi dağları, düzü Şirvanın.
 Rəsədxana açır səma sirrini,
 Ulduzların tutur sözü Şirvanın.

Eli Yaradana yaxındı deyə,
 Dönüb sənət adlı gözəl sərgiyə,
 Yazılıb tarixdə qızıl səhifəyə,
 Aqillərnən ağdı üzü Şirvanın.

Seyid Əzim aləmdə səsini qoyub,
 Nəsimisi diri-diri soyulub,
 Zeynalabdin bəyi ilk səyyah olub,
 Qəburi¹ qəhrəman qızı Şirvanın.

Kalvalı Əli tək sənətkar hanı,
 Yaratdı, yaşatdı neçə havanı,
 Əli Kərim, Abbas Səhhət, Xəqani,
 Hadidi, Sabirdi gözü Şirvanın.

Aşıq İbrahimlə aşiq Şakiri,
 Tanrı töhfəsidi səsində sehri,
 Mirzə Bilal şikəstənin möhürü,
 Silinməz sənətdən izi Şirvanın.

Qəburi Səlyan xanının dul qadını olub. 1774-cü ildə Rus çarı Kürün üstündə şəhər salmaq üçün dəstə göndərib. Qəburi kişi paltarı geyib, başının dəstəsi ilə çar ordusuna böyük itki verir və şəhər salmağa qoymur. Çar onu təhlükəli qadın adlandırır. Tarixi mənbələrdə bu qadın haqqda az məlumat var.

Şirvan əzizlədi Əzizəsini,
Alim qızıl fonda yazdı səsini,
Yaşadır aşıqlar şəcərəsini,
Şəşəngidə dinir sazı Şirvanın.

Zərdabisi mətbuatın banisi,
Zülalisi çəkib vətən yanğısı
Səbayel gördü ki, mərddi hamısı,
Vuruldu elinə özü Şirvanın.

FƏLƏK, BELƏ ELƏMƏ?...

Xocalı şəhidlərin
Ruhu da yaralıdı...
Xocavənddə hər şəhid,
Yüz yerdən yara aldı.
Xankəndinin xan qızı
Yağıya girov qaldı....
Səhərlər şəh yerinə,
Qan çiləndi gülünə,
Fələk, belə eləmə....

Şahənşah sarayından,
Şahzadələr qovuldu.
Uralandı bar-bəhər,
Gülzardan gül sovuıldı...
Qarabağ odda yandı,
Külü göyə sovruldu,
Körpələr qundağında
öz qanıynan boğuldu.
Nə dada çatan oldu,
nə ünə yetən oldu.
Yandım!.. Əstafürillah...
Küfr gəlir dilimə...
Fələk, belə eləmə!....

Tanrı çox sevdiyini,
Çətin sınağa çəkər.
Hər qaranlıq gecənin,
Sonunda gəlir səhər.
Bir qaranlıq gecədə
didərgin düşən ellər,

Bir işıqlı səhərdə
dönəcək yurd yerinə...
Səbayel onda deməz,
Fələk, belə eləmə...

GÖYCƏLİDƏ

Bir cənnət məkəndi dağlar qoynunda,
Müşk-əmbər qoxuyur yel Göycəlidə¹.
Bütün fəsilləri bahara bənzər,
Qar üstündə açır gül Göycəlidə.

Dağlar sıralanıb düzə boylanır,
Düzlərində ceyran-cüyür dolanır,
Evlərində saz dinir, söz söylənir,
Durnalar salırlar tel Göycəlidə.

İgidləri dəliqanlı ərdilər,
Savaşlarda şir ürəkli nərdilər,
Elə ki, sevdilər, könül verdilər,
Ölərlər, çəkməzlər əl Göycəlidə.

Yeri gəlsə türk əsilli bu ərlər,
Haqq yolunda ölümə də gedərlər.
Qonaq görsə mehmandarlıq edərlər,
Pışvazına çıxar el Göycəlidə.

Yad ellər eylədi talan ömrümü,
Ayrılığı aldı cavan ömrümü,
Ay Sənəm Səbayel, qalan ömrünü,
Qismət olsa yaşa, qal Göycəlidə.

Göycəli - Ağstafa rayonunda müəllifin doğulduğu kəndin adıdır.

URMIYƏ KÜSMƏSİN MƏNDƏN

(2012-ci ildə İran İslam Respublikası Urmiyə şəhərində keçirilən müsəlman dövlətləri arasında şeir festivalının qalibi oldum. Məşhədə getdim deyə Urmiyəni gəzə bilmədim.)

Gedim yenə gələcəyəm,
Urmiyə küsməsin məndən,
Çiçəyini dərəcəyəm,
Urmiyə küsməsin məndən.

Söyüdlər saçın yolmasın,
Dərəsi dərdnən dolmasın,
Mənnən nigaran qalmasın,
Qonağı salmasın gözdən,
Urmiyə küsməsin məndən.

Bulağını ballandırısın,
Meşəsini xallandırısın,
Matahını bollandırısın.
Dolanaram başına mən,
Urmiyə küsməsin məndən.

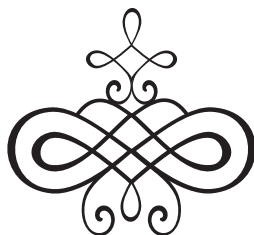
Quş səsinə oyanaram,
Dağ döşündə dayanaram,
Şəlalədə yuyunaram,
Öpə-öpə su telindən,
Urmiyə küsməsin məndən.

Baş qarışdı söz hayına,
Getdim Ağa sarayına,
Gələcəyəm bal ayına,
Söz adlanan sevgilimnən,
Urmiyə küsməsin məndən.

Səbayel göylər qızıldı,
Çəkdiyi yerin nazıdı,
Nə vaxt başım ayazıdı,
Gələrəm el sevgimlə mən,
Urmiyə küsməsin məndən.

***İTHAF
ŞEİRLƏRİ***

İMAM RZA XATİRİNƏ

(Bu şeir məni İran İslam Respublikasının Urmiyə şəhərində keçirilən müsəlman dövlətlərarası “Rəzəvi” şeir festivalının qalibi etdi və mən Məşədə getdim)

Göyün ulduz çiçəkləri ləçək-ləçək nur ələyir,
Göylərin bulud gözləri inci-inci su çiləyir,
Göylərin yeddi qatından mələklər səcdə eyləyir
İmam Rza qəbirinə.

Ciyərindən gələn qandan lalələr qan rəngi aldı,
İmamə yas tutdu deyə nərgizin rəngi saraldı,
Bacısı didərgin düşdü, məzarı Bakıda qaldı.
Müsəlmanlar o məzarı primdi deyib dolanır,
İmam Rza xatirinə.

Qəriblərin ağasıdı, qəriblər pənahı odur,
İmamı qəribdir deyə, müslüm qərib sevən olur,
Mübarəkdi son mənzili Məşəd şəhərində qalır,
Səmalardan durna səfi o diyara qanad salır
İmam Rza xatirinə.

Tanrı səni çox sınağa çəksə belə sınma, insan,
Gözü tox ol bu dünyada pulu Tanrı sanma, insan,
Qərib İmam Rza kimi haqq yolundan dönmə, insan,
Bir nəfəsə iki şükr et, bil Quran fəlsəfəsi nə?
İmam Rza xatirinə.

Allah bizə bir can verib, əmanətədi, verəcəyik.
Hər nə etsək əvəzini qiyamətdə görəcəyik,
Nəsibimiz ya cənnətədi, ya cəhənnəm, biləcəyik.
Pis əməldən çəkin insan cənnət düşsün qismətinə.
İmam Rza xatirinə

Əhli-beytin məhəbbəti insana Allahdan gəlir,
Necə ki, dünyaya işıq açılan səbahdan gəlir,
Qərrib olan ağlayanda gözündən yaş al-qan gəlir,
Qəriblik qismət olmasın Məhəmmədin ümmətinə.
İmam Rza xatirinə.

Ya Rəbb, Peyğəmbər eşqinə yer üzünü qandan qoru,
Ya Rəbb, İmam xatirinə insanı şeytandan qoru,
Cəmi müsəlman əhlinə qismət olsun Həccin yolu,
Sənəm Səbayelə yol aç, getsin Məşhəd şəhərinə.
İmam Rza xatirinə.

ÖLÜMÜ ÖLDÜRƏN ÖLMƏZ

(Milli qəhrəman Mübariz İbrahimova)

Vətən torpağına tökülən qanın,
Bağrı qan lalələr bitirəcəkdir.
Sənin döyüş yolun, hünər məktəbin,
Minlərlə qəhrəman yetirəcəkdir.

Sənə könül verən bir el gözəli,
Qara saçlarını ağ hörəcəkdir.
Atalar doğulan oğullarına,
Mübarək adından ad verəcəkdir.

Şəhidin məzarı göylərdə olar,
Mələklər qol üstə gəzdirər onu.
Səma çiçəkləri olan ulduzlar,
Alar sırasına Yerin oğlunu.

Ali Baş Komandan qəhrəman dedi,
Göz yaşları tökdü şəhid qəbrinə.
“Alarıq düşməndən qana-qan”- dedi,
Vətənin basılmaz igidlərinə.

Qızıl hərflərlə yazdın adını,
Vətən tarixindən bu ad silinməz.
Ölümünlə geydin ölməzlik donu,
Ölümü öldürən qəhrəman ölməz!...

AY İLHAM

*(Aşıq İlham Astanbəyli bir məclisdə şövqnən
“Ay Sənəm, ay Sənəm” oxudu. Ona cavab yazdım)*

Dodağımda donub qalan,
Sözəm ay aşix, ay aşix...
Əyri zamanda az olan,
Düzəm ay aşix, ay aşix...

Kəlməynən mətləb qandıran,
Namərdləri utandıran,
Odlanıb ürək yandıran,
Közəm ay aşix, ay aşix...

Səbayel adı dillərdə,
Həm yerdəyəm, həm göylərdə...
Səslənirəm pərdə-pərdə,
Səsəm ay aşix, ay aşix....

BİR MƏNİ SAL YADINA

*(Eloğlum, mənəvi qardaşım, əməkdar artist
Vidadi Əliyevə)*

Ay eloğlu qurban olum adına,
Nə olar ki, məni də sal yadına.

Ara, axtar bir dost kimi tapışaq,
Kövrək–kövrək el–obadan danışaq...

Bir soraq ver tərək etdiyim vətəndən,
Göynərtisi heç çəkilmir sinəmdən.

Cənnətməkan Göycəlidən ver soraq,
Xəyallarıb o yerləri dolanaq.

Görək Həsənsuyu yenə daşırımı,
Seli–suyu bənd–bərəni aşırımı...

Yerindəmi sutərəli bulaqlar,
Mənim könlüm o yerlərçün qan ağlar.

Gül açıbmı görən, yamaclar – yollar,
Göy çəməndə otlayırımı quzular...

Kol dibində bənövşə intizarmı?
Düzənlərdə qaraxal lələ varmı?

Sarı donlu nərgiz gəl – gəl deyirmi...
Cüyürotu çölə naz eləyirmi?

Zambaqgülü sığallanıb durubmu?
Çoban dağdan quzuqulağı yığıbmi?

Açılıbmı qaymaqgülü, qantəpər,
Kəklikotu xəstələrə can verər.

Uşaqlar yığımı çaşır, qulançar,
Baldırğan, yolotu, qazayağı var?

Qabaq dağı qabaq – qənşər dururmu,
Qələmçədə çal – çağır qurulurmu?

Yerindəmi Novlubulaq, şələlə,
Xınalı daş xına verirmi hələ?

Qalıbdımı sazı, sözü, aşığı,
Nazənin gözəllər, el yaraşığı.

İgidləri od baxışlı, mərddimi?
Düşməninə sipərdimi, səddimi?

Gördüyüm tək qalıbdımı kişilər,
Şer deyib, at çapır, güləşirlər?

Ayaması olardı hər igidin,
«Dəli Telman», «Atlı Tahar», «Tərs Hüseyin».

Gizli bir sirr açım sənə o vaxtdan,
İlk sevgisi daşa dəyən bir oğlan,

Yana – yana yaman qarğıdı məni,
Dedi: «Saf sevgiyə həsrət qal səni.

Bəxtin üzündəki xala oxşasın,
Özün ağ ol, bəxtin qara bağlasın!»

Görünür yaradan eşitdi bunu,
Gətirdi başıma hər cür oyunu...

Ay eloğlu, sən danışdır, danışım,
Qubarlanıb selə – suya qarışım...

Deyəmmirəm mən həmişə dərdimi,
Hamı duymaz bu gizli həsrətimi.

Özündə səbr tap, mənə qulaq as.
Dərdimi dinləsən dərdin çoxalmaz,

Sən igidsən, ərsən dözümlün olar,
Bəlkə bu nisgilə yozumun olar.

Nimdaş təsəlliyə yox ehtiyacım,
Bircə vüsaldadı mənim əlacım.

O dağlardan bir dəstə çiçək dərsəm,
Ordakı bulaqdan bir ovuc içsəm,

Dağa qalxsam balaca, dar cığırnan,
Ən böyük savabı sən qazanarsan.

Ay eloğlu, gəl, yetiş imdadıma,
Sənəm Səbayeli bir sal yadına.

USTAD

(Mehdi Hüseynin 100 illiyinə)

Qazax mahalında dünyaya gəldi,
Mehdi Hüseyn oldu, ad aldı: “Ustad”
Tanrı qüdrətindən pay verdi ona,
Sənət zirvəsinə ucaldı ustad.

Sözün meydanına “Tunel”nən keçdi,
“Səhər” şəfəqiynən aydın yol keçdi,
“Bahar suları”nı şərbət tək içdi,
“Şöhrət”nən şöhrətli qocaldı ustad.

“Yeraltı çaylarnan dənizə axdı”,
“Kin”, “Qan intiqamı” meydana çıxdı,
“İntizar” yarandı, “Abşeron” gəldi,
“Qara daşlar”dan da güc aldı ustad.

Doğulduğu gündən ötübdü yüz il,
Min illər keçsə də o ölən deyil,
Ruhuna baş əyir Sənəm Səbayel,
Deyir ki, Fələkdən bac aldı ustad.

AKİF SƏMƏDİN MƏZARI ÖNÜNDƏ
(Qazax rayonunun İncə dərəsindən olan mərhum şair
Akif Səmədə ithaf)

Bu məzarda təbi rəvan, özü nakam,
 Dodağında diri-diri sözü donan,
 Hər məramı, hər məqsədi gözəl olan
 Bir şair yatır Akif Səməd adında.
 Akif Səməd yazılan baş daşı bu dünyada
 Şair ömrünün sonuna qoyulan nida.
 Sənə daşı ətrafında göyərən otlar, çiçəklər.
 Bu sonluğun təzadıdı
 Davam etdirir həyatı.
 Həyata davamın içində yaşayır,
 Akif Səməd şerləri, Akif Səməd adı.

Hər sözüynən, misrasıynan könulləri oxşayan,
 Dünyanı dərk edəndən ürəyində, çiynində
 Dünya dərdi daşıyan
 İki cahan şairi, görüşünə gəlmişik...
 Mən bir sual verirəm,
 Cavab vermir baş daşı.
 Axı o daş yaranıb, bilmir nədir göz yaşsı.
 O daşdı hardan bilsin,
 Daşdan da ağır dərddi,
 İnsan üçün itirmək
 Akif kimi qardaşı.

Baş daşının üstündə məharətlə yonulan,
 Büstünə toxunsam, duyarsammı?
 Sənə olan sevgimdən bir anlıq oyanarsanmı?
 Göylərdə pərvaz edən, ruhuna baş əyirəm,
 Sənin öz sözlərinlə, Akif Səməd var idi,
 Akif Səməd olacaq! - deyirəm

DAYI OĞLU

(Dayı oğlum Gələcək Əsgərova)

İndi məndən çox-çox uzaqda qalan,
Uşaqılıq illərimin xoş xatirəsi olan,
İlk gəncliyimin dəli-dolu oğlan obrazı,
Qardaşsız qız olan mənə qardaş əvəzi,
Dayı oğlu!...
Dünyanın çox dolanbac yollarını keçəndən sonra,
Çox illəri yorub, yollarda çox yorulandan sonra,
Bu bahar qonağam sənə.
Şərik olmaq istəyirəm,
Sənin ilaxır çərşənbənə.
Qapa qulaqlarını kədərin qəhqəhəsinə.
Yığ başına fidan nəvələrini, igid oğlunu,
Gül qönçəsi gəlinini.
Buraxma əlindən könlünün soltanı, evinin xanımı
əmin qızının əlini...
Mən də qoşulum sizə...
Həyətin ortasında çərşənbə tonqalı çataq,
Sonra tonqaldan hoppanıb dərdi-qəmi,
Hər sitəmi...
Çata-çat yanan tonqala ataq.
İlk baharı, ilk çiçəyi qarşılayaq...
Bir az da uşaqlaşaq...
Yumurta döyüşdürək, qulaq falına gedək.,
Bulaqdan çərşənbə suyu götürək.
Uşaqılıqda olduğu tək...
Yenə köhnə əskilərdən,
Lazımsız məftillərdən,

Bir lopa düzəlt mənə...
Söz verirəm, yanan lapanı atıb,
Yandırmaram ot tayasını...
Bir bax, yamaclar geyinib yaşıl libasını.
Bahar cücərdir gül - çiçək qarışıq otu, ələfi,
Bahar açır qışın qarışıq saldıği kələfi.
Bahar gəlir, dayı oğlu!...
Keçmiş günlərin xatirinə,
Bir lopa düzəlt mənə.

“VAHİD” ƏDƏBİ MƏCLİSİNİN SƏDRİ HƏKİM QƏNİNİN XATİRƏSİNƏ

Yenə pərən- pərəndi,
Fikirlərim, xəyallarım..
Ad günün yaxınlaşır,
müəllimim, ustadım...
Bir dəstə çiçək alıb
məzarın üstə gəlsəm
baş daşına toxunsam
bilərsənmi?..
Uyuduğun əbədi yuxudan
oyanıb məni dinləyərsənmi?
Desəm ki, məclislərdə
yerin yaman görünür...
Desəm ki, “tələbələrin”
hər istirahət günü
yenə məclisə gəlir,
şeir dərsi öyrənir...
Desəm illər keçsə də
Hacı Rafik hər dərsi
adın ilə başlayır...
Desəm ki, mən yenə də
hər dərsə gecikirəm...
yenə məni qınaqdan
sənin sözün qurtarır...
Ustadlar səni anır-
Həkim Qəni demişkən:
“Bu dünyada mələklər
qanunlarla yaşamır...”
Yenə qadın yazarlar

məni yaman qısqanır...
 Desəm ki, səndən sonra
 köçürdülər Vahidin
 bağda olan büstünü
 qala divarlarının
 o biri tərəfinə.
 Desəm ki, tavanına, divarlarına
 sənin gur səsin hopan
 poeziya evini
 əlimizdən aldılar,
 bizi gözdən saldılar...
 Anlayaraq dərdimi
 Ovundurarsan məni?...
 Heç olmasa bir günlük
 geriyə dönərsənmi?...
 Ad günündü, ustadım!...
 Sən gələ bilməsən də
 özünün ad gününə..
 Bir gün mən gələcəyəm
 sənin son mənzilinə...
 Alınacaq, üzü ağ...
 Sənin dediyin kimi,
 mələkmisal olaraq
 görüşərik, ustadım...
 Görüşərik biz yenə...
 Mənim fani dünyadan
 şikayətim var sənə.

NƏVAİNİN ƏSƏRLƏRİ

(El oğlum, rəssam Nəvai İbrahimova ithaf edirəm)

Dağın çat-çat olan dərə bağrında,
Nəvai bulaq tək axıb yaşayır.
Öz izini qoyur sənət bağrında,
Bəsirət gözünən baxıb yaşayır.

Nəvai bəsləyir məhəbbətini,
Böyüdür, onda k1, sığmır köksünə,
O, zaman rəssamım sevgi hissini,
Yazır firçasıynan kətan üstünə.

Buludlar toqquşur, şimşəklər çaxır,
Nəvai hissini çəkir kətana,
Buludlar üstündən bir “nənə” baxır,
Baxır böyütdüyü rəssam oğlana.

Bu firça xəyalı, xiffəti yazıb,
Bir “tənha qadın”ın baxışlarında.
Bu firça nə yazıb, əbədi yazıb,
“Ata”nın alınının qırışlarında.

Nəvai çəkdiyi o ”Tənha qadın”,
Çəkdiyi siqar tək közərir, yanır,
Ümidin itirib sabaha qadın,
Siqar tüstüsündə sönür, dayanır.

O dastan danışır rəngin diliynən,
Rəng şeir söyləyir, muğam oxuyur...

“Akif Səməd” dinir şeirləriynən,
“Yaşar Nuri” sanki obraz oynayır.

Nəvai dayanıb fikri qarışıq,
Onu dilə tutur ilham pərisi...
Başlayır çəkməyə - kölgə və işıq...
İşıqda eşqi var, kölgədə hirs,si,

Səbayel, bir söznən Qazax mahalı,
Çox dühalar verib türk dünyasına.
İndi də Nəvai qalareyası,
Dünyanı çağırır tamaşasına.

QOYMA SƏNİ DƏRD ƏYƏ

(Borçalı mahalının sayılıb seçilən ziyalısı, “Kəpənəkçi cəmiyyəti”nin sədri, mənəvi qardaşım Rəşid Bədəlovun xəstələnməsi xəbərini eşidəndə yazılıb)

Rəşid müəllim, keçmiş olsun dərd, azar,
Bacın qurban, qoyma səni dərd əyə.
Min dərd varsa min bir cürə dərman var,
Uca Yaradanım yetsin köməyə,
Bacın qurban, qoyma səni dərd əyə.

Hələ neçə məclis, söz bayramı var,
Köhnə kişilərin saz bayramı var,
Elat bayramı var, yaz bayramı var,
Gedəcəyik Borçalını gəzməyə,
Bacın qurban, qoyma səni dərd əyə.

Qoçum yoxdu sənə qurban kəsməyə,
Gücüm çatır nəzir-niyaz verməyə,
Səbayələ bir xəngəl kəssin deyə,
Yengəmi qılıqla, tut şirin dilə,
Bacın qurban, qoyma səni dərd əyə.

RƏŞİD

(mənəvi qardaşım Rəşid Bədəlovun əziz xatirəsinə)

Köhnə kişilərdən ərməğan qalan,
 Ərən kişilərin biriydi Rəşid.
 Bütün Borçalının baş ucalığı,
 Piranıydı Rəşid, piriydi Rəşid.

Əməlləri mərd adının şahidi,
 Amalının, məsləkinin şəhidi.
 Kəsərli söz, bükülməz qol sahibi,
 Bir ağırtaxtalı ər idi Rəşid.

Ərənlərin cərgəsinə düzülən,
 Səs-səmirsiz cərgəmizdən üzülən.
 Borçalının mayasından süzülən,
 Ehram idi Rəşid, Kür idi Rəşid.

Çox sərt sınaqlardan üzü ağ çıxan,
 Qorxmadan ölümün gözünə baxan.
 Ölümüylə ölməzliyə qovuşan,
 İşığıydı Rəşid, nuruydu Rəşid.

Aqıl məclisində yeri baş olan,
 Məqsədi, məramı sözü xoş olan,
 Səbayelə mənəvi qardaş olan,
 Hələ açılmamış sirri idi Rəşid.

AİDƏ GÜLZAR

(Qaraçöp mahalının aşiq qızına)

Bir türfə gözəldi qızlar içində,
Fəsilin yazıdı Aidə Gülzar.
Bəstəboy, gülçöhrə, dürüst biçimdə,
Bir eşqin közündü Aidə Gülzar.

Dodağında gözəlliyn möhürü,
Bir özgə aləmdi təhər-töhürü,
Səsində var məlahəti, sehiri,
Elin xoş sözüdü Aidə Gülzar.

Mərdanədi, deyir sözün düzünü,
Ürəklərdə qoyur təmiz izini,
Çətin sınaqlarda tapır özünü,
Tanrıdan razıdı Aidə Gülzar.

Neçə igid qumral gözün heyranı,
Əldə sazın, dildə sözün heyranı.
Gül yanaqlı ay tək üzün heyranı,
Diləkdi, arzudu Aidə Gülzar.

Qaraçöp qızıdı, ağır eli var,
Tuti kimi ötən şirin dili var,
Açıq ürəyi var, açıq əli var,
Saf hava, saf sudu Aidə Güllzar.

Səbayel vəsf etdi belə gözəli,
Dodağı nəğməli, sözü məzəli,
Haqqın dərgahına açıqdı əli,
Saflığın özüdü Aidə Gülzar.

SƏMAYƏ

*(Gürcüstan Respublikasının Bolnisi rayonuunun
Kəpənəkçi kəndində yaşayan Göyüşova Səmayə xanım)*

Bir xanım tanıdım, Kəpənəkçidə,
Özü türk gözəli, adı Səmayə.
Bir dəfə görmədim qaş-qabağını.
On gün qulluğumda durdu Səmayə.

Hərdən Azər bəyə Nicatım dedi,
Başında tac oğlum, həyatım dedi,
Qonağına qurban dövlətim dedi,
Qonaqdım, qayğıma qaldı Səmayə.

Yığdı bağ-baxçadan kətə pencəri,
Bir kətə bişirdi, canın cövhəri,
Dinliyimi pozmaq istəyənləri,
Dilə tutub yola saldı Səmayə.

Yanımdan getmədi yoldaşım oldu,
Dərdimi öyrəndi, sirdaşım oldu,
Arabir pozulan yaddaşım oldu,
Baxanda fikrimi bildi Səmayə.

İkinci baharı yaşayır bu qız,
Nərgiz çiçəyinə oxşayır bu qız,
Səbayel, ruhumu oxşayır bu qız,
Elə bil saz üstə teldi Səmayə.

RÜBAİLƏR

Yaradan yaratdı əhli – hal kimi,
 Könül verdim ona, ömrü yaşadım.
 Sevidiyi bəndəyəm, sınağa çəkdi
 Səfdən azan durna ömrü yaşadım,
 Şair ömrü, ana ömrü yaşadım.

Elə düşünmə ki, ayrı – ayrıyıq,
 Gözlərimə dolan yaşa dönübsən.
 Biz həsrət qismətli, hicran paylıyıq,
 Sənəmin altında daşa dönübsən.

Etmədiyim günah izimə düşdü,
 Dedilər hər işi qeylü – qallıdı.
 Gözümün giləsi üzümə düşdü,
 Dedilər bəxtəvər qara xallıdı.

Məhəbbətlə oynadın sən,
 Oynamaqdan doymadın sən.
 Sındırdın oyuncağını
 İndi nəynən oynayırsan?

Ayrılıq adlanan o dərd, düşünmə,
 Səni ürəyimin əlindən alıb.
 Adın yaddaşımın bünövrəsinə,
 Təməl daşı kimi hörülüb qalıb.

Dedim xoş duyğu ol, gəz ürəyimi,
 Demədim qəsdə dur əz ürəyimi.
 İndiki əzibsən, sən bacararsan,
 Bir yolluq kökündən üz ürəyimi.

Səndən inciyib küsən,
Dəli könlüm deyir ki.
Sənsizlik zülüm olar
Olsun, ölüm deyil ki.

Duya bilmədiyin duyğularımı,
Gecə aya deyib qəmi bölürəm.
Gözümü açanda tənhalığımı,
Gözümü yumanda səni görürəm.

BAYATILAR

Əzizim eşqə Kərəm,
Alışdı eşqə Kərəm.
Qəlbimdən qəm sovulsa,
Yerində eşq əkərəm.

Əziziyəm üzülmür,
Gül açmamış üzülmür.
Dərdim biyan köküdü,
Ha çəkirəm üzülmür.

Əzizinəm bulaq var,
Dağ döşündə bulaq var.
Sizdən düşməni su içir,
Quruyun, ay bulaqlar.

Əzizinəm arxayın
Günüm keçdi arxayın
Nə biləydim fikrini
Sən xain, mən arxayın.

Əzizim qara yazı,
Ağ vərəq, qara yazı.
Necə çatım ağ günə,
Alnımda qara yazı.

Əzizim tel də sənini,
Mizrab da, tel də sənini.
Nəfəsini duyuram,
Səhərlər yeldə sənini.

Əzizim bu çağıma,
 Dərd gəlib bu çağıma.
 Mən uşaq əvəzinə,
 Dərd aldım qucağıma.

Əziziyəm, içim mən,
 Ağu verin içim mən.
 Dərdim dilimə gəlmir,
 Ovuluram içimdən.

Əzizim badə mindi,
 Mey birdi, badə mindi.
 İçində göz yaşım var
 İçilməz badəm indi.

Əzizinəm biz iki,
 Dərə iki, düz iki,
 Necə bölüm bilmirəm,
 Sevgi birdi, biz iki.

Əzizim qar dayandı,
 Qar üstə qar dayandı.
 Göz yaşım qara düşdü,
 Dözmədi qar da yandı.

Əzizim qandı dağlar,
 Dərd dedim qandı dağlar.
 Üstündə şəhid yatır
 Əl vurma, qandı dağlar.

Əzizim xatası var,
Qanı var, xatası var,
Ürək sözümə baxmır,
Eşq adlı xatası var.

Əzizim el bulağa,
Yeriyir el bulağa.
Gözündən gözəl içir
Tökülür tel bulağa.

Əzizim təzə tərdi,
Gül açıb təzə, tərdi.
Fələk, əl çək yaxamdan
Yaram var, təzə – tərdi.

Əzizim külək məni,
Qorxudur külək məni.
Elə yandım kül oldum,
Sovurdu külək məni.

Əzizim ağladı gül,
Şeh düşdü ağladı gül.
Gördü şəhid qanını
Budaqda ağladı gül.

Əzizim qaralandı,
Köz söndü, qaralandı.
Sevəndə naşı oldum
Taleyim qaralandı.

Mən aşiqəm gül üzə,
Bağban gələ gül üzə.
Həsretin sarı çəkib,
Al yanağa, gül üzə.

Əzizinəm göyə sən,
Yaşıla mən, göyə sən.
Zalım niyə bükübsən,
Ağ günümü göyə sən?

Mən aşiq gülüşünə,
Şeh düşə, gül üşünə.
Sənsiz dərd gültür mənə,
Möhtacam gülüşünə.

Əzizim qar daşına,
Quzeydən qar daşına.
Allah, möhtac eyləmə,
Qardaşı qardaşına.

Əzizinəm ya sarı,
Ya qırmızı, ya sarı.
Gəl vurduğun yaranı,
Ya sığalla, ya sarı.

Əzizim, bağa dur gəl,
Səsə, sorağa dur gəl.
Səni gətirən yola,
Olum sadağa, dur gəl.

Əzizim bala dərdi,
Veribdi bala dərdi.

Könül Sultanım gələ,
Güldürə, ala dərdi.

Əzizim gözə gəldi,
Kor yaram gözə gəldi.
Qorumadıq nəzərdən,
Sevgimiz gözə gəldi.

Əzizinəm səndemə,
Tikana gülşən demə.
Çöl dərdimi çəkməkdən,
İçim ölüb, səndemə.

Əzizinəm sən yeri,
Gül bağçada sən yeri.
Sənəm dərd xalısıdı,
Hər ilmədə sən yeri.

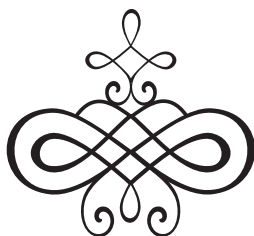
Əzizinəm gül-gülə,
Naz eyləyir gül-gülə.
Allah, ağlımı alma,
Yaxın yana, el gülə.

Əzizinəm ağrıya,
Ahu qalxır Ağrıya.
Açmışam qollarımı,
Sən göndərən ağrıya.

Əzizinəm gəlməsən,
Köçərisən, gəlməsən.
Yolunda daş olaram,
Dönüb geri gəlməsən.

DEYİŞMƏLƏR

SƏNİ

(Sənəm Səbayel, Məmməd Məcidoğlu)

- Sənəm – Nə qədər gec deyil, qayıt bu yoldan,
Hissinlə oynayıb, ataram səni.
Baxışım gözündə şimşək tək çaxar,
Yandırır odlara çataram səni.
- Məmməd – Məni öz yolumdan döndərmək çətin,
Hissimlə oynayırsan, ata bilməzsən.
Eşq odu yandıran Səməndərəm mən,
Yananı odlara çata bilməzsən.
- Sənəm – Düşərsən sevginin qəm diyarına,
Yağı da «Can» deyər ahu – zarına,
Çəkib aşıqların beh – bazarına,
Deyər – dəyməzinə sataram səni.
- Məmməd – Düşmüşəm elə bir qəm diyarına,
Həsərətəm eşqimin gülüzarına,
Çəksən aşıqların beh – bazarına,
Naşısan bu işdə, sata bilməzsən.
- Sənəm – Elə dərd verərəm, ömrün puç olar,
Məhəbbət bağında kədər puçurlar.
Bütün gözəlliklər «Sənəm» pıçıldar,
Dəli sərgəsinə qataram səni.
- Məmməd – Dərd verib özünü öyə bilərsən,
Qəddimi kaman tək əyə bilərsən
«Məmməd Məcnun olub» deyə bilərsən
Dəli cərgəsinə qata bilməzsən

ATMAMIŞAM

(Sənəm Səbayel, Dəmir Gədəbəyli)

Sənəm – Hər çatannan ülfət qurub,
Söz bazarı açmamışam.
Heç vaxt ləli daş yerinə
Qurda – quşa atmamışam.

Dəmir – Könül qırmaq bir günahdı,
Mən günaha batmamışam.
Arzum atlı, mən piyada,
Teyləsəm də çatmamışam.

Sənəm – Arxalandım xan palıda,
Həm yağışda, həm doluda,
Dovşan kimi kol dalında,
Sığınacaq tapmamışam.

Dəmir – Aman Allah, nələr gördüm,
Doğru – düzü mələr gördüm.
Neçə ağlar, gülər gördüm,
Mərdə güllə atmamışam.

Sənəm – Sınaqlardan çox keçmişəm,
Eniş yoxuş yol getmişəm.
Misi qızıldan seçmişəm,
Malı mala qatmamışam.

Dəmir – Nə ölüyəm, nə diriyəm,
Mən də sizlərdən biriyəm.

Ulu Haqqın zərgəriyəm,
Malı mala qatmamışam.

Sənəm – Adamın zayı deyiləm,
Qanmazın tayı deyiləm.
Sibirdə ayı deyiləm,
Qış yuxusu yatmamışam.

Dəmir – Billur kimi keçmişim var,
Kəsilmişəm damar – damar.
Var olsun vəfalı dostlar,
Könüllərdən itməmişəm.

Sənəm – Səbayelin öz adı var,
Şagirdi var, ustadı var.
İnamı var, inadı var,
Sözü ucuz satmamışam.

Dəmir – Şair Dəmir bu çağında,
Darda ölüm ayağında.
Cəlladların qabağında
Haqq sözümü udmamışam.

EYLƏDİLƏR

(Sənəm Səbayel, Mirhəsən Hadi)

- Sənəm – Yaxınlar yad oldu, Mirhəsən Hadi,
Bütün zəhmətimi zay eylədilər.
Yaxınlarım məni satdılar yada,
Yaxşımı yamana pay eylədilər.
- Mirhəsən – Səbayel, dünyanın işi belədi,
Hamının əməyi zaydı, incimə!
Birinə qəm verir, birinə sevinc
Tanrının verdiyi paydan incimə!
- Sənəm – Məətdəl qalmışam dövrə, dövrəna,
Gözüm nələr gördü, oldum divana
Pulu göstərdilər cavan oğlana
Yaşlı qadın alıb toy eylədilər.
- Mirhəsən – Hörmətin bir ucu vara bağlıdı,
Bu xeyir, bu da şər, ora bağlıdı
Dəvənin ovsarı hara bağlıdı?
Atlar da ulağa taydı, incimə!
- Sənəm- Yaraladı məni yarınam deyən,
Səbayelə dünya qandı bir ləyən,
Tanrı tanımayın, haram mal yeyən,
Birləşib qəddimi yay eylədilər.
- Mirhəsən- Mirhəsən, daş altda dənələr üyündü,
Dünya başdan- başa sirdi, düyündü,
Kiminin evndə toydu, düyündü,
Kiminin evində vaydı, incimə.

A BƏXTƏVƏR

- Şakir Nadiroğlu-** Gözlərim hey yollarına,
Tikilibdi, a bəxtəvər.
Bağrım başı ilmə-ilmə,
Sökülübdü, a bəxtəvər.
- Sənəm Səbayel-** Harda olsam gözüm səni,
Arayıbdı, a bəxtəvər.
Hicranın əli telimi,
Darayıbdı, a bəxtəvər.
- Şakir Nadiroğlu-** Təkcə sənsən gözlədiyim,
Gecə-gündüz izlədiyim,
Ürəyimi sən həsrətın,
Bürüyübdü, a bəxtəvər.
- Sənəm Səbayel-** Mənəm göz yaşsı daş oyan,
Gecikən sevgi daşıyan,
Sənlə ömür-gün yaşayan,
Yarıyıbdı, a bəxtəvər.
- Şakir Nadiroğlu-** Yandım eşqın ataşında,
Qaldım hicran savaşında,
Sevdan Şakirin başında,
Qarıyıbdı, a bəxtəvər.
- Sənəm Səbayel-** Vüsalına yetməsən də,
Səbayelin meyli səndə.
Səni sevib ürəyində,
Qoruyubdu, a bəxtəvər.

DAĞLAR

- AŞIX Şahbaz- Nə gözəl ətirdi bu hardan gəlir,
Həmişə ətir saç bizim dağlara.
Qar altından çıxan zərif çiçəksən,
Yoldayam, gəlirəm özüm dağlara.
- Sənəm Səbayel- Mən uca dağların qar əlcəyiyəm,
Burdan əl edirəm sizin dağlara.
Qar altından çıxan qar çiçəyiyəm,
Meydan oxuyuram borana, qara.
- AŞIX Şahbaz- Əlcək çox yaraşır ağ biləklərə,
Əllər sığal çəkər qumral tellərə,
İnşallah, çatarsan xoş diləklərə,
Qoy yadigar qalsın sözüm dağlara.
- Sənəm Səbayel- Dağlar ağ yapıncı atıb çiyinə,
Baxır dərələrin dərinliyinə.
Ağ atlı igidə bənzəyir yenə,
Onunçün dikilib gözüm dağlara.
- AŞIX Şahbaz- Mən həsrət baxıram, gözdən yaş axır,
Bir Sənəm dinləmir, yandırır-yaxır,
Vətənnən-Vətənə bir Şahbaz baxır,
Haray salmalıdı sazım dağlara.
- Sənəm Səbayel- Dağın daş bağrını yarmaq istəsən,
Yarıb sinəsinə girmək istəsən,
Sənəm Səbayeli görmək istəsən,
Yolunu salarsan bizim dağlara.

NƏDƏN OLDU

- Sənəm Səbayel- Səndən soruşuram, Çopur Ələsgər,
Sovuldu bağlardan bar, nədən oldu?
Bəxtəvər zamanlar ötdü deyirlər,
Dünya başımıza dar nədən oldu?
- Çopur Ələsgər- Sənə cavab verim Sənəm Səbayel,
Yetişər bağlarda yenə bar olar.
Dövrən necə gəldi elə gedəcək,
Bunu dərk etməyən üsyankar olar.
- Sənəm Səbayel- Axı hardan əsdi çarpaşlıq külək,
Yurd-yuva sovruldu havaya kül tək.
Yayın istisində üşüdü ürək,
Yağdı saçımıza qar nədən oldu?
- Çopur Ələsgər- Gəlmədi heç yandan bizə bir kömək,
Talenin qisməti beləymiş demək...
Taladı bu yurdu tülüngü-tülək,
Bizim çəkdiyimiz ahu-zar oldu.
- Sənəm Səbayel- İlannar bəsləndi el arxasında,
Sarmaşıqlar bitdi bağ-baxçasında,
Bülbül şəhid oldu gül yaxasında.
Dönük çıxdı yara yar, nədən oldu?
- Çopur Ələsgər- Bəsləmə ilanı bəddi niyyəti,
Azalan deyildir kini-küdrəti.
Yaxşılıq edənə edər nifrəti,
Haqqa, ədalətə tamam kar olar.

Sənəm Səbayel- Göyçə gölü eldən aralı qaldı,
Göyçə eli dərd içində saraldı,
Tər lan oylağını niyə sar aldı?
Əldən getdi dövlət, var, nədən oldu?

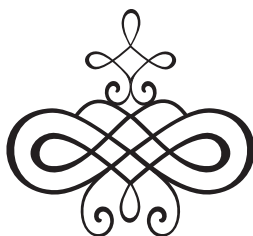
Çopur Ələsgər- Göyçə mənim ruhum, mənim nəfəsim,
Yayıldı aləmə dərd dolu səsim,
Tər lan oylağına sar salan kəsin,
Dağ ılar öz yurdu tari-mar olar.

Sənəm Səbayel- Sənəm Səbayelin yandı ciyəri,
Gözündə dünyanın yoxdu dəyəri,
Qarabağ adlanan gözəl diyarı,
Əldən verdik olduq xar, nədən oldu?

Çopur Ələsgər- Eldə rüsvay edək gərək ən azı
Elə xain çıxan hər yaramazı,
Gün olar Çopurun gələr avazı,
Yenə məclislərdə kaman-tar olar.

POVEST
VƏ
HEKAYƏLƏR

ŞAHANƏ

(Povest)

Təbiətin nazənin qızı bahar yaşıl donunu geyinib açmışdı qışın buz yaxasını... Yaşıl örpəyini bürünüb ilıq nəfəsi ilə isitmişdi suyu, torpağı. Ağacların budaqları puçur bağlamışdı, çiçəkləri çırtmışdı. Qarabağın qanqalı da gül qoxuyan torpağında kəklikotu, qantəpər, çobanyastığı, qazayağı, çaşır, çiriş, yolotu, qırxbuğum, quşəppəyi, yemlik, quzuqulağı daha nə bilim min bir dərdin dərmanı cücərmişdi. Yardan küsən bənövşə, həsrətdən saralan nərgiz, qar altında şaxtaya meydan oxuyan dörd ləçəkli qar çiçəyi, qaymaqgülü, süsən bir-birinin bəhsinə nazlanıb bəzək vurmuşdu dərəyə, düzə, dağ döşünə, enişə – yoxuşa. Dağlar müdrik qoca kimi, ağ başını dik tutaraq özünü günə verirdi elə bil... İsti vurduqca xoşhallanıb tərləyirdilər bu sərt üzlü tarix şahiddəri, qeylü-qallı dağlar. Bu dağ tərinin damcıları bir – birini qovub dağ çayında köpüklənən dağ selinə dönmüşdü. Qijiltı ilə axıb ağına – bozuna baxmadan qarşısına çıxan hər maneəni qabağına qatıb aparırdı. Kükrəyib daşır, lillənib durulurdu. Həzin nəğməli, sevgi pıçıltılı lilparlı bulaqların gözü dolmuşdu baharın gəlişindən. Həyat eşqi ilə qaynayırdı şövqlə, həvəslə. Axarında bulaqotu bitirmişdi ağzının dadını bilənlər üçün. Baharın ilk müjdəçisi qaranquşlar qayıtmışdılar, aynəbənd eyvanlarda əmanət qoyub getdikləri yuvalarına. Gedəndə bilirdilər ki, ev yıxıb yuva dağıtmaz türk övladı, əmanətə xəyanət eləməz.

Qarabağın cənnətməkan kəndlərindən birində bahar

sevinci ikiqat yaşanırdı. Kənd camaatı erməni Sarkisin həyətinə toplaşmışdı. Ocaqlar çatılmışdı. Əmlək quzular şişə çəkilmişdi. Kəndin gəlini, qızı bir yerə yığışib təzə açmış üzüm yarpağından balaca – balaca dolma büküb, sac asıb nazik yuxa yayıb bişirir, bəziləri də sədri düyüsündən plov dəmləyirdi. Böyük tut ağacının altında çalib – oxuyan bir-birinə qarışmışdı. Yel qanadlı, dırnağından qığılıcı qopan, dünya şöhrətli Qarabağ atının üstündə 14 – 15 yaşlarında olan səmitli bir oğlan uşağı çaparaq gəldi. Atdan düşüb, özünü hövlnək həyətə salıb ucadan dedi:

– Ayə, qurbanlıq qoçu gətirin, kişi qırığını gətirirlər. Odeey, maşın doqqazı dönür.

Boğazına qırmızı lent bağlanmış, iri buynuzlu, quyruğu qucaq dolusu bir qoçu həyətdə darvazasından bayıra çıxartdılar. Əvvəlcədən dua oxunmuş duzu qoça yaladılar, qabağına su qoydular. Sovxozun qara «Volqa»sı dövrə vurub darvazanın qabağında dayandı. Sarkisin arvadı Nora qucağında qundaq maşından düşdü. Qoçu qundaqdakı körpənini başına dolandırıb qurban kəsdilər. Elə çöldəcə hər evə bir az pay göndərdilər. Torpağa tökülən qanı qazıyıb bir təmiz, əldən ayaqdan uzaq yerdə quyu qazıb basdırdılar. Bu qurbanı kənd müsəlmanları həkimlərin Sarkislə Noranın heç vaxt övladları olmayacağını deyəndən sonra Noranı qarabağlıların müqəddəs ocaqlarından biri sayılan «Hacı Qaramana» aparıb orada onların uşağı olsun deyə demişdilər. Axı müsəlmanlar haradan biləydilər ki, bu erməni qızı «Hacı Qaramana» dolanmamışdan əvvəl onların sayılıb seçilən igidlərindən olan sovxoz direktoru Rəşidin başna dolanmışdı. “Hacı Qaraman”ın

qara daşlarını öpməzdən əvvəl Rəşidin qara gözlərindən öpüb qadınlığın bütün gücündən istifadə edərək uşaq problemini həll eləmişdi.

Müsəlmanlar öz adətləri üzrə qurbanı son tikəsinə qədər payladıqdan sonra sözün əsil mənasında şadyanalığa, çal-çağıra, keyf-damağa başladılar. Sarkislə Noranın düz on ildən sonra dünyaya gələn bu körpəsinin şərəfinə kənd camaatı hər kəs əlinə düşən qiymətli bildiyi nəyi vardsa onu körpəyə pay gətirmişdilər.

Sarkis bu kənddə qərib idi. Onun nə qardaş – bacısı, nə ata – anası bir sözlə heç bir qohum əqrabası yox idi. O, səkkizinci sinifi Ermənistanın Qarabağa yaxın olan kəndlərinin birində bitirmişdi. Xəstə anasını və özünü dolandırmaq üçün işləmək məcburiyyətində qalmışdı. Az yaşlı olduğuna görə onu heç yanda işə götürməmişdilər. O da sandıqçı Karapetin yanında həm ona kömək edib çörək pulu qazanırdı, həm də sandıq düzəltmək öyrənirdi. Bir gün Karapet hazır sandığı ona verib satmaq üçün bu kəndə göndərmişdi. O gündən Sarkis vaxtaşırı bu kəndə sandıq satmağa gəlirdi. Qarabağda Sarkisin sandıqları həvəslə alınırdı. Demək olar ki, gəlin köçən bütün qızların cehiz sandığı Sarkisdən alınmışdı. Sandığını alandan sonra qarabağlılar gündə biri onu evində qonaq saxlayırdı, qəribdi deyib xətrini əziz tutardılar. Evlərinə, anasının yanına qayıdanda, hər ev bir az pay qoyardı kəndin matahından. Nə bilim, ət, yağ, yumurta, pendir, qatıq, qaymaq... Kimin qülbündən nə çıxsa yığıb gətirərdi. Deyərdilər kimsəsizdi, Allaha da xoş gedər. Sarkis özü də həmişə deyərdi ki: «Anası da, özü də müsəlmanların hesabına dolanırlar. Allah onlardan

razi olsun. Əsgərliyə gedib qayıdandan sonra, anamı da götürüb biryolluq köçəcəyəm bü kəndə, Azərbaycana. Onsuz da Qarabağda yaşayan ermənilərin hamısı Ermənistanda dolana bilməyib burda özlərinə sığınacaq tapıblar. Müsəlman çörəyinin düşəri var biz ermənilərə. Türklər heç vaxt heç kimə yuxarıdan aşağı baxmırlar, milliyətinə görə fərq qoymurlar.»

Sarkis düz deyirdi. Bəlkə də elə türkün başına gələn faciələrin səbəblərindən biri də onda milli təkəbbürün olmamasıdır.

Sarkis əsgərlikdə olanda anası dünyasını dəyişmişdi. O da birbişə bu kəndə qayıtmışdı. Kənd camaatı ona «qəribdi» demişdi. «Bir quş bir budağa sığınar, hər yetimin bir havadarı olar» deyib ona kəndin kənarında öz vəsaitləri ilə xudmani bir ev tikmişdilər. Kənddə anası ilə tək yaşayan erməni qızı Noranı toy - nişanla ona almışdılar. Evlənəndən sonra sovxoz öz hesabına Noraya mühasib təhsili verdirmişdi. O sovxozun idarəsində mühasib işləyirdi. Bu güləruz, işgüzar, şirindilli erməni qızı çox tez-tez sovxozun direktorunun oyan – bu yanına keçir, direktor kabinetində tək olanda səbəbli – səbəbsiz onun otağına girib qulluq göstərməyə can atırdı. Fərsət düşdükcə onun necə yaraşlıq kişi olduğundan belə bir kişinin həyat yoldaşının dünyanın ən xöşbəxt qadını olmasından danşardı. Erməni qadınına xas olan bəzi incə mətləblərini işvə – nazına doğurdan da çox yaraşlıq olan bu türk kişisinə çatdırırdı. Nora istədiyini almaqda o qədər də çətin düşmürdü. Başqa soydaşları kimi Rəşid də uydu erməni gözəlinin “məhəbbət” oyununa. Nora isə toruna düşən bu qızıl balıqdan çox məharətlə istədiyini alırdı. O, Sarkisi sovxozda fəhləlikdən çıxartdırıb, bağ

briqadiri təyin elətdirmişdi. Sovxozun bütün gəlir çıxarı Nöranın əlində idi, sovxozun direktoru ilə birlikdə.

Rəşid keçmiş Qarabağ bəylərinin törəmələrindən idi. Hündürboy, enlikürək, çatmaqaş, gursaçlı, qarayanz bir adam idi. Sözüünün qabağında söz, əlinin qabağında əl olmazdı. Zəhmli, ötkəm adam idi. Orta məktəbi qızıl medalla bitirib, Gəncədə (keçmiş Kirovabad) şəhərində Kənd Təsərrüfatı institutunu qurtarmışdı. Təyinatını öz doğma kəndlərinə alıb ilk əmək fəaliyyətinə indi dirketor olduğu sovxozda Komsomol katibi vəzifəsi ilə başlamışdı. Bir müddət işləyəndən sonra Rayon Partiya Komitəsi onu Bakıya Ali Partiya Məktəbinə oxumağa göndərmişdi. Təhsilini bitirib qayıdandan sonra isə onu sovxoz direktoru təyin etdilər. Böyük qardaşı Rəhim ona bu müddətdə atalıq etmişdi. Əslində Rəşid heç ata görməmişdi. Atasını Böyük Vətən Müharibəsində həlak olmuşdu. İki qardaş analarının himayəsində böyümüşdü. Atalarından onlara qalan bir təmiz ad, bir də analarının boxçasında olan bir neçə saralmış, üçkünc əsgər məktubu və atasından ölüm xəbəri gətirən bir qara kağız olmuşdu. Sovxoza direktor təyin olunandan sonra anası və qardaşı onu hələ uşaqlıqdan göbəkəkədi elədikləri dayısı qızı Süsənlə evləndirmişdilər. Süsən anadan olanda nənəsi Gövhər arvad uşağın göbəyini kəsib «Bu qızın adını Süsən qoyuram, qoy süsən yarpağı kimi ətirli, sevimli, nazəndə olsun. Özünü də böyük qızım Səkinənin 5 yaşlı oğlu Rəşidə göbəkəkədi eləyirəm. Böyüyüb ona nəslimizə – kökümüze, adımıza – sanımıza layiq ömür – gün yoldaşı olsun. Məndən sizə əmanət, yaxşı qızınızı yada verməyin, hayıfı, pis qızınızı da yada verməyin ayıbdı» demişdi.

Evlənəndən sonra Rəşidlə Süsənin bir oğlu olmuşdu.

Uşaq çox zəif doğulmuşdu. Həkimlər güc bəla ilə körpəni ölümdən xilas edə bilməmişdilər. Sonrakı hamiləliklər Süsən üçün uğursuz olurdu. Uşaq doğulmamışdan ana bətnində ölürdü. Kənd arvadları ona «Hamzatı var» deyirdilər: «Gərək bir savadlı molla tapıb dua yazdırılsın ki, uşağı qalsın.» Həkimlər isə bunun qohumluqla bağlı olduğunu deyirdilər. İknici uşaqdan əllərini üzməklərini məsləhət görmüşdülər. Rəşid də, Süsən də yeganə övladları Rafiqin varlığına şükür edib onun tərbiyəsi, təhsili ilə məşğul olmuşdular. İllər ötdükcə Rafiq zəifliyini arxada qoyub eynən atası kimi canlı – cüssəli, ağıllı – kamallı, savadlı cavana çevrilirdi. Kəndin ağbirçəyi Şahnaz qarı onu nə vaxt görsə deyərdi:

– Gədə elə bil pırt eliyif dədəsinin burnundan düşüf. Bütün tək oğlan uşaqları dədəsinə oxşuyar, ancaq bu qədər yox. Allah bəd nəzərdən qorusun, bəxtini versin bu gədənin, İlahi amin.

Kəndin qadınları hər dəfə bu sözü eşidəndə gülüb deyərtilər:

– Oyunun olsun, a Şahnaz nənə, Rafiq qız-zad döyül ha deyirsən Allah bəxtini versin. Kişilər elə doğulanda bəxtəvər doğulurlar da...

Şahnaz nənə isə cavabında - Yox, a bala, baxt hamıya lazımdı, arvada da, kişiye də. Kişinin bədbaxtı heç ələ düşmür. Kişi bədbaxtlığı daha pis olur. Bir də ki, az – çox dünya görmüşük axı, Allah adama bir tərəfdən verəndə o biri tərəfdən alıf həmişə. Dünya belə dünyadı. Allah saxlamışa neçə dəfə dağdağan dağlıyif vermişəm ki, ay İrəfiq üstündə gəzdir bunu, sözümə baxmıyıf ha... Vallah məndən olsa elə bu kəndin girəcəyəne ala qapının ağzına 5 – 6 dağdağan ağacı əkdirərəm ki, kəndin ruzi

– bərəkətini qurd ağızdı oğlannarını, su sonası qız – gəlinini, çiçək – çiçək körpələrini qorusun bəd nəzərdən. Di gəl ki, kimdi ey indi belə şeylərə inanan. Nə vaxt İrəşidə deyirəmsə lağ – lağıya qoyuf deyir: «Özünü incitmə, a Şahnaz qarı, elə sən ayda bir kərə bir torba üzərrik yandır ala qapıda, külək də üzərriyin iyini yaysın bütün kəndə bəsimizdi.» Nə bilim ey, Allaha pənah, Allah bilən yaxşıdır...

Doğrudan da kənd camaatı Şahnaz nənənin kəndin girəcəyindəkdirmək istədiyi dağdağan ağacları olmadan da çox xoş günlər yaşayırdı. Ruzisi, bərəkəti, barı – bəhəri başından aşırıdı. Hamı can bir qəlbədi idi. Rəşidin sovxozu Qarabağda qabaqcıllar sırasında gedirdi. Noranın oğlu Rantik də artıq böyümüşdü. O, kənd məktəbinin üçüncü sinfində oxuyurdu. Uşaq böyüdükcə Rafiqə (Rəşidin oğluna) çox oxşayırdı. Camaat deyirdi ki, yəqin Nora hamilə olanda ürəyi istəyən yeməyi Rəşidin arvadı Süsən verib ona. Yerikləyən qadına istədiyi tikəni kim birinci versə uşaq o tərəfə oxşayır. Ya da ki, yəqin Noranın qarnında uşaq birinci dəfə tərپənəndə Rəşidin üzünə baxıb. Ona görə Rantik və Rafiq bir – birinə lap qardaş kimi oxşayır. Şahnaz nənə isə gözünü qıyıb deyərdi:

– Nə bilim vallah, qaranlıqda halva yeyənin sirrini Allah bilər. İmanım Allah əmanəti...

Sentyabr ayının birinci günü idi. Kənd orta məktəbinin həyətində hər il olduğu kimi bu gün də xüsusi canlanma var idi. Növbəti dərs ili başlayırdı. Uşaqlarla bərabər valideynlər də məktəbin həyətinə yığışmışdı. Rəşid də burada idi. O, qardaşı Rəhimin sonradan – sonraya doğulmuş qızı Şahanənin əlindən tutub birinci sinifə gətirmişdi. Qismət elə gətirmişdi ki, indi də Rəşid

qardaşının balalarına atalıq etməli olmuşdu. Rəhim elə xəstəliyə tutulmuşdu ki, əlacı mümkün olmamışdı. O, dünyasını dəyişəndən sonra Rəşid qardaşının iki oğlunu və yaşca qardaşlarından çox kiçik olan qızını öz balası kimi saxlamışdı. Oğlanlar, Dəyanət və Dəryanur orta məktəbi qurtarıb Bakıda ali təhsil alırdılar. Şahanə isə hələ indi birinci sinifə gedirdi.

Rəşid uşaqların içindən Rantiki tapıb yanına çağırırdı və dedi:

– Hə, oğul bala, bu gündən Şəhini sənə tapşırıram. Gözün üstündə olsun. Sən taa yekə kişisən, dərstdən çıxanda özünlə apar qızı qoy evlərinə. Səhər dərsə gələndə də, evlərindən götür, özünlə gətir məktəbə. Çantası özündən böyükdü, gücü çatmaz, yorular, sən götür. Sənə etibar edirəm bu qızı. Qoru onu kişi kimi.

Rantik qürrelənərək özünü dartıb dedi:

– Baş üstə, Rəşid əmi, arxayın ol, bir qız nəmənedir ki, onu da saxlaya bilmirəm. – deyib Şahanənin totuq, ağ əlindən tutaraq sinif otağına aparmışdı. O gündən bu iki uşaq hər gün dərsə bir gəlib bir gedərdi. Bir – birinə elə bağlanmışdılar ki, bazar günləri də Rantik Şahanəni görmək üçün onlara gələr, Şahanəni yamaca oynamağa, çiçək dərməyə aparardı. Çox dəcəl qız idi Şahanə. Bir yerdə durmaz, oyan – bu yana qaçıb gözdən itərdi. Əlindən çıxmasın deyə Rantik Şahanənin uzun, xurmayı hörüklərini əlində bərk – bərk saxlayardı. Qızın hörüyünün ucuna vurduğu ağ kəpənəkli bantını gündə bir neçə dəfə açıb bağlayardı. Qış aylarında dərstdən çıxanda kəndin arasındakı su arxlarını Rantik bu balacaboy qızı qucağına alıb keçirərdi. Nəfəsilə şaxtadan donan barmaqlarını isidərdi. Bu minvalla gün – günü qovdu.

Aylar illərə çevrildi. Rantik orta məktəbi qurtardı. Ali məktəb imtahanlarından keçə bilmədi. Şahanə də artıq qızlar bulağından su içmişdi, bəstəboy, iri ala gözlü, tutaş kiprikli, uzun qumral saçlı bir qız olmuşdu. Qardaşları Dəryanur və Dəyanət təhsillərini başa vurub kəndə qayıtmışdılar. Dəryanur özü ilə Şahanəyə Bakıdan bir gəlinbacı da gətirmişdi.

Rantiki hərbi xidmətə çağırılmışdılar. Sarkisin həyəti yenə adamlarla dolu idi. Yenə qonaqlıq, çal – çağır qurulmuşdu. Kənd böyükdən – kiçiyə Rantiklə görüşməyə, onu kişilik məktəbi bildikləri hərbi xidmətə xoş əhval – ruhiyyə ilə, şadyanılıqla yola salmağa yığılmışdılar. Bu, kəndin yazılmamış qanunlarından idi. Əsgərliyə gedən hər bir cavan üçün belə bir məclis qurulardı. Camaatla birlikdə sovxozun direktoru Rəşid də, oğlu Rafiq də, həyat yoldaşı Süsən də, Dəryanur, Dəyanət, Şahanə, onların anaları Şövkət xala da Rantiklə görüşə gəlmişdilər. Rantik gözünü süfrə düzəldən, salat hazırlayan, qızlarla deyib – gülən, gözəllik səltənətində dayanıb, şahənşahlıq iddialı görünən Şahanədən çəkmirdi. Fərsət düşdükcə onun uzun, dizini döyən saçını dartırdı. Rəşid hamıdan qayğılı görünürdü. Siqareti siqaretə calayırdı. Başını aşağı salıb arabir əllərinin arasına alıb sıxır, dən düşmüş cod saçlarını barmaqları ilə xışmalayırdı. O, qəti qərara gəlirmiş kimi ciddi görkəm almışdı. Nəhayət, yarılanmış siqareti külqabına sıxıb söndürdü. Ayağa qalxıb ləngər yerilə həyəətə düşdü. Qadınların içindən Noranı səslədi:

– A Nora, bir bəri dur görün.

Nora gülə – gülə ona yaxınlaşdı. Qoşalaşıb həyətin bir küncünə çəkildilər. Rəşid asta səslə aramla dedi:

– Mən qərara gəlmişəm ki, bizim aramızda olan, indiyə qədər sirr olaraq qalan nə varsa hamsını açıb deyim Rantikə. Dünya ölüm – itim dünyasıdır. Zəmanədən də gözüm su içmir. Qoy Rafiq də, Rantik də qardaş olduqlarını bilsinlər. Arxa – dayaq olsunlar dar ayaqda bir – birlərinə. Nə qədər olmasa Rantik sənin də oğlundur axı, dedim bir saa da gənəşim. Nə deyirsən? «Məsləhətli don gen olar» deyib atalar.

Elə bil Noranı ıldırım vurmuşdu. Handan – hana özünü toplayıb quzu cildinə girən canavar kimi məzlun bir görkəm alıb dedi:

– Başla dönüm, a Rəşid, mən kiməm ki, sənin sözünün qabağında söz deyim. Nə təhər istəyirsən elə də olsun. Ancaq ki, indi uşaq əsgər gedir. Sabah yola düşəcək. Birdən – birə bu böyüklükdə işi ona desək, kim bilir nolar. Bizi başa düşər, ya düşməz. Bir belə vaxt açmamışıq. İki il də dözərik mənən olsa. Əsgərlikdən qayıdandan sonra aramıza qoyub yavaş – yavaş başa salar. O da bu iki ildə bir az da böyüyəcək axı. Ağillanajax. Nə bilim, vallah, məndən olsa, pozmarıq nə Rafiqin, nə də Rantikin rahatlığını. Özün bilirsən ki, mən Rafiqi Rantikdən çox istəyirəm. Böyük oğlumuzdu o qadasın aldığı. Həm də Sarkis də yazıqdı axı, qaraciyəri xəstədir. İki ilə Allah bilir nə olar. Səbrin olsun, bir də götür – qoy elə.

Rəşid ağır – ağır başını tərpətdi. Bununla o, Nora ilə razılaşdığını təsdiq etdi. Nora onun üzünə gülümsəyib:

– Saa qürvan olaram, qadaların ürəyimin ortasına tökülsün. – deyib qadınların arasına qayıtdı.

İçəridə Rantikin sinif yoldaşları, kəndin cavanları ayrıca bir otağa yığılmışdılar. Söhbətləşir, deyib –

gülürdülər. Hava qaralmışdı. Bu arada anası Şahanəni çağırıb iri kəfkiri gətirmək üçün onu öz evlərinə göndərdi. Bir dəqiqə də Şahanəni gözündən qoymayan Rantikin nəzərindən qızın darvazadan tək çıxmağı yayınmadı. O, bir bəhanə ilə yoldaşlarından ayrılıb qızın dalınca çıxdı. Yolun yarısında qaçaraq Şahanənin qabağını kəsdi, səsi titrəyə – titrəyə dedi:

– Şəhi, sənə qurban. Bircə dəqiqə ayax saxla, saa çox vacif sözüm var.

Şahanə Rantikə təəcüblə baxıb dedi:

– Noluf ə, genə nəsə yaddan çıxıf ki, belə qaranəfəs gəlifsən. Toxta, özünə gəl görüm nə deyirsən.

– Yox, heç nə yaddan çıxmıyıf, məni də heç kim göndərmıyif. Özümün sözüm var saa. Neçə vaxtdı deşir ürəyimi. Əyər indi deməsəm, iki ilə öldürəjek bu dərd məni. Ayağının altında ölüm, Şəhi, mənə axıra qədər qulaq as, qınama məni, təhqir eləmə! Nə də qaçma. Onsuz da saçın əlimdədir, buraxmayajam.

– Rantik noluf saa. Dəlimi olufsan, ay gij erməni. Nə çərrənniyirsən. Tez elə de görüm nə deyirsən. Gözdüyürlər axı məni.

– Elə bilirsən asandı... Sənin cavabından mənim həyatım aslıdı. Sözüm xoşuna gəlməsə, yox demə. Eləje saçını dola boğazıma boğ öldür məni. Qatilim sən ol, əzrailim hər telindən ürəyimin bir parçası asılan saçların olsun...

– Nə sayıqlıyırsan ee sən. Gədə şairimiş, xəbərimiz olmuyuf indiyə qədər...

– Sayıqlamıram Şəhi Allah şahiddir ki, mən nələr çəkişəm bu neçəildə. Axır bildim neyniyəjəm. Əsgərlikdən qayıdan kimi gedif Rəşid əminin ayaqlarına yığılajam,

yalvarıf danışacam ona dərdimi. Ya məni öldürsün biryolluq canım qurtarsın, ya da nə desə eliyəjəm. Qala (qarabağlılar Şuşa şəhirinə Qala deyirdilər.) məscidinə gedif müsəlman olajam. Müsəlman mollaları nə desə onu eliyəjəm. Ya öləjəm, ya səni alajam. İstədim sən də biləsən. Dərdin ürəyimə, gözdə məni...

Şahanə hirsələ saçını onun əlindən çəkib qaça – qaça ondan uzaqlaşaraq deyirdi:

– Gij erməni dəli oluf ey. Yəqin çox içif zoğal arağını...

Rantik onun arxasınca ucadan dedi:

– Yox vallah, mən sərxoş – zad döyüləm. Səni sevirəm, həmişə sevmişəm...

Artıq Şahanə qaçıb uzaqlaşmışdı. Rantik Şahanənin saçlarından əlində qopub qalan telləri səliqə ilə bir yerə yığıb iylədi. Sonra isə cibindən qırmızı rəngli pasportu çıxarıb telləri onun vərəqlərinin arasına qoydu. Yavaş – yavaş evlərinə qayıtdı. Onu gözləyən tay – tuşlarına qoşuldu. Xeyli keçəndən sonra Şahanə kəfkiri gətirib anasına verdi və başı ağrıdığını deyib evlərinə qayıtdı. Eşitdiklərinə inanmaq istəmirdi. Bu onun eşitdiyi ilk sevgi etirafı idi. Qız ürəyinin dərinliyinə nəzər saldı. Orda Rantikə qarşı gizli bir hiss vardı. Bu duyğu onu qorxutdu. Öz – özünə etiraz edərək ucadan dedi:

– Yox! Ot kökünün üstə bitər. Mən nəslimin, qardaşdarımın adına ləkə gətirmərəm. Allah ağılım almaqdansa, canımı alsın. Mən onu qardaşım kimi bilmişəm həmişə, vəssalam. Bir az fikirləşib öz – özünə:

– Allah vurub onu. O, heç mənim qardaşlarımın ayağının tozu da ola bilməz. Qoy cəhənnəm olsun oyana.

Səhər açılmışdı. Kənd öz qaynar həyatını yaşayırdı.

Uşaqlar qoyun – quzunu yamaca çıxarıb otarır, çoban mal – qara sürüsünü dağlara haylıyır. Səhər mehi ruhları oxşayırdı. Payız öz barı – bəhəri ilə bağları bəzəmişdi. Sovxozda işin qızgın vaxtı idi. Nora Rantiki yola salıb birbişə sovxozun idarəsinə, işə qayıtmışdı. Ancaq əli işə – gücə yatmırdı. Axşam Rəşidin dedikləri onu bərk narahat edirdi. O, düşünürdü ki, əgər Rəşid dediyini eləsə, işin üstünü açsa, bütün planlar pozula bilər. Onun xaricdə yaşayan əmisioğlu işdən xəbər tutar, Rantikin Rəşidin oğlu olduğunu bilər və ona yaxşı hərbiçi təhsili verməkdən daşınar. Fikirləşər ki, onun damarında türk qanı axır. Ondan türkə düşmən olmaz. İndi gəl onu başa sal ki, atası kim olur olsun, uşaq kimin südünü əmib, kimin canında əmələ gəlsə, o olur. Rusların bir misalı var. Deyirlər ki, «kim nə yesə o olar». Çox düzdür. Elə türklər özləri də deyirlər də, nədi o, atalar sözləri var ey «qoç igid dayısına oxşayar». Ancaq başları işləyir ha bu türk atalarının. Yoxsa ki, bizimkilər, böyüyündən – kiçiyinə, cavanından – qocasına kimi dindirsən Andranikin o müqəddəs qulağından başqa heç nə danışmır. Almışıq, alırıq, alacağıq bu intiqamı. Deyirəm bəlkə elə Qarabağı alandan sonra Qarabağın girişində rəmzi olaraq bir qulaq hekəli qoyaq, altına da yazaq «Andranikin qulağı!» Dənizdən dənizə böyük Ermənistan yaratmaq, yavaş – yavaş türklərin axırına çıxmaq üçün bizə elə atası türk olan erməni uşaqları lazımdır. Bu uşaqlar qorxmazlığı, qəhrəmanlığı öz türk atalarından, hiyləni, məkri, özünü, öz xalqını sevib nəyin bahasına olursa olsun, millətində qulluq etməyi analarından götürürlər. Neçə illərdir hazırlıq görülür, xaricdə yaşayan erməni Lobbisi tərəfindən planlar cızılır, tapşırıqlar verilir. İndi

vaxta az qalıb. Arzumuza çatacağıq. Qarabağ alınan kimi Rantikə yaxşı iş verəcəklər. Rəşidin oğlu olduğunu bilsələr, Allah eləməmiş bəlkə də öldürərlər onu. Nəyin bahasına olursa – olsun bu sirin açılmasına yol vermək olmaz. Onsuz da baş təşkilatdan tapşırıq almışıq ki, sözü keçən, qabaqda gedən türkləri bir – bir məhv edib aradan çıxaraq. Öldürülməli olanların içində Rəşidin də adı var. Ancaq bu tapşırığı yerinə yetirmək hələ tezdir. Başını işlət Nora, gör neyniyirsən. Bir az gec, bir az tez nə fərqi var ki, gic müsəlmanın bir yaxşı misalı da var, deyirlər: «kəsik baş söyləməz olar.» Ancaq Rəşid də bıçağa baş verən oğullardan deyil axı. Çətin olacaq. Ancaq olacaq!

Birdən Rəşid otağa girdi. Noranı fikirli görüb soruşdu:

– Noluf saa? De görüm uşağı nə təhər yola saldın. (Nora ağlayır.) Ağlıyif eləmə uşağın dalıyca. Düşər – düşməzi olar. İki il nədi ki, papağımı fırlat gəlib keçəcək. Arada səni də götürüf gedəjəm yanına. Gələndən sonra da mütləq oxutdurajam. Əsgərlik çəkəni konkursa salmırlar. Rafiq aqronomdu, onu da milis eliyəm gərək. Yaman xoşuma gəlir vurub – tutan, ədalətli, təmiz milis işçisi. Nə isə... Allah deyən olsun. Darıxıb eləmə. Ölməmişəm ha.

– Allah eləməsin. Allah mənim ölümümü sənin qollarının üstündə eləsin. Sənin ayağına dəyən daş mənim ürəyimin başına dəysin. Mənim bu dünyada səndən başqa heç kimim yoxdu.

– Hə, elədi. Mən də sənə çox bağlanmışam. Sevmişəm səni.

Nora onun sözünü kəsir:

– Niyə keçmiş zamanda danşrsan? Taa sevmirsən? Ürəyimə xal saldın. Axır vaxtlar məndən soyuduğunu hiss eləmişəm. Oğlumuzun canına and olsun öldürərəm özümü...

– Ay dəli. Elə döyül ey. Başım qarışxdı axır zamanlar. Belə, dünyadan gözüm su içmir. İnan Allaha, özüm də darıxıram. Qoy iş – güc bir az səngisin səni götürüb çıxajam kənddən. Gedək Bakıda dincələk. Zavkoma demişəm putyovka hazırlasın. Ürəyim genə incidir məni. Mən Bilgəhdə sanatoriyada müalicə alaram, sən də Bakıdakı evdə bir az qalıb qayıdarsan.

– Söyündürdün məni. Ancaq demədin axı, nə vaxt gedirik, mən də hazırlaşım. Deyirəm bəlkə elə yeni ili Bakıda keçirək, ikimiz bir yerdə. Axı sən heç vaxt mənən bayram keçirmiyfəsən.

– Yaxşı, daha həddini aşma, mənim əsil ailəm, evim var axı. Kişi əziz günü, bayramı gərək öz evində, ailəsinin içində olsun. Sən də naşükür olma. Ya bayramdan əvvəl, ya da sonra sənən də bayram keçirmişik də. Gərək ki, məndən narazılığın olmuya.

– Sənə də söz demək olmur ey, ömrüm – günüm. Eləcə bilmək istədim ki, havaxt gedirik.

– Yeni ildən sonra. Ancaq gərək elə eliyək ki, bizim bir getdiyimizi heç kim bilməsin. Qabaqları nə təhər getmişik, indi də elə çıxaq kənddən.

– Yaxşı. Uşaq – zad döyüləm ki, birinci dəfədi bəyəm.

Bu vaxt qapı açılır Rafiq içəri girdi:

– Ay papa, səni axtarıram bayaqdan. Qaladan (Şuşadan) adam gəlif deyir bu alçaqlar Topxana meşəsini qırır çatırlar. Quduruflar qurumsaqlar. Gedək görək nə

oyundu bu.

Rəşid başını bulayıb Rafiqlə otaqdan çıxdı.

Qarabağın qışı sərt gəlmişdi. Yol – iz, eniş – yoxuş qarla örtülmüşdü. Evlərin kirəmit örtüyündən sırsıra buz salxımları sallanırdı. Çaylarda suyun üstü, dağların boynuna dolanan asfalt yollar buz bağlamışdı. Bir sözlə təbiət ağ duvağa bürümüşdü, cənnətməkan Qarabağı. Kənd əhli isti ocağına, dolu bucağına şükür eləyə – eləyə qış fəslini yaşayırdı. Rəşid dediyi kimi, Bilgəh sanatoriyasına müalicə olunmaq üçün göndəriş almışdı. Axşam qatarla getmək üçün bilet də almışdı. Ancaq Nora yalvarıb – yapışıb, dəridən – qabıqdan çıxıb qatar biletini onun əlindən almışdı. Demişdi ki, gecə, hamıdan xəlvət maşınla çıxsınlar kənddən. Çoxdandır onun maşınında uzaq yol getmir. Həm də maşın ona Bakıda da lazım olar. Sanatoriyadan bir yerə çıxmaq istəsən iki saat taksi gəzəsi deyil ha. Elə hazır öz maşını ilə gedər də. Rəşid də razılaşmışdı. Gecə saat on birin yarısında Nora kəndin kənarında dayanıb onu gözləyəcəkdi. O da, hamıdan gizlin Noranı özü ilə götürüb səhərə yaxın çatacaqdı Bakıya. Bakıda Noraya tikdirdiyi kooperativ evdə bir – iki gün qalandan sonra Nora kəndə qayıtmalı idi. O isə, Bilgəhə müalicəyə getməli idi. Plan belə qurulmuşdu. Ancaq Rəşid narahat idi. Elə bil nə isə olacağını hiss etmişdi. Heç evdən ayrılmaq istəmirdi. Öz – özünə fikirləşirdi ki, «Süsən axır vaxtlar tez – tez naxoş olur. Bəlkə də buna görə narahat oluram. Allah eləməsin, bir şey olar arvada». Ağına gələn fikirdən bir az üşəndi. Gözü saata sataşdı. Vaxta az qalırdı. Sağollaşıb, maşına oturdu. Nə fikirləşdisə, maşından düşüb həyətin o biri başına, tövləyə tərəf getdi. Tövləyə girib, gərdən çəkib

dayanan, xına rəngli, məxmər dərilili ata yaxınlaşdı. Atın yalına – yalmanına, gərdəninə sığal çəkdi, gözlərindən öpdü. Arxasınca tövləyə girən Rafiqə dedi:

– Atdan müğayat ol. Arpa – samanını bol elə. Tez – tez açıq havaya çıxart. Kəndin üstündəki bulaqda suvar atı... Vedrəynən – zadnan suvarma!

– Saa noluf, ay papa? Bəlkə getmiyəsən bu gün. Qavağı gejiyədi yolun. Yol – iz buz bağliyıf. Gedirsən qatarnan get. Hələ vaxta var.

– Sən havaxtdan maa yol göstərən olufsan ə? Qismətdən artıq yemək olmaz ay oğul. Nə olar olar. Sən narahat olma, yeri öyə.

Ata – oğul birlikdə maşına tərəf gəldilər. Rafiqə darvazanı açdı. Rəşid maşına minib, bir də həyəət – bacanı gözdən keçirdi. Rafiqə – di Allaha əmanət olun. – deyib yola çıxdı. Kəndi axırıncı dəfə görürmüş kimi maşını yavaş – yavaş sürürdü. Soyuq kənd camaatını evə, isti ocağın qırağına yığmışdı. Axı, kənd camaatı hardan biləydi onların başının üstünü alan dəhşətin böyüklüyünü. Əgər elin tunc biləkli, qurd ürəkli oğulları, qan yatırıb, qada sovuşduran ağsaqqalları, ağzı xeyir – dualı, xoş niyyətli, saf ürəkli ağbirçəkləri, yeri gələndə ərinə qardaş, qardaşına arxa olan qız – gəlinləri bilsəydilər başlarına nə gələcək bir günün içində ilan başı kimi əzərdilər qarı düşmənin başını. Nəinki ər igidini, heç qapısında saxladığı tulanın da bir dırnağını verməzdilər kölgəsindən qorxan bir ovuc məkrli erməniyə. Türk oğulları heç vaxt təhlükədən qorxub, çəkinməyiblər. Çünki türklər canavar kimi ən təhlükəli vəziyyətdə geriye yox, irəliyə şığıyıblar həmişə. Quşlardan kəkliyin qayadan uçuşu, sürünənlərdən ilanın

gözləri, vəhşilərdən canavarın savaşı vahimə yaradır həmişə. Kəklik qayadan uçanda qəfil şaqqıltısı ilə, ilan göz qapağı olmadığına görə təhlükəyə göz qırpmadan baxmağı ilə, canavar da ən çətin vəziyyətdə geriye yox, irəliyə atılmağı ilə.

Tarixin sınağında, döyüşlərin sorağında təsdiqləyib türk övladı qurd ürəkli olmağını. Ancaq neyniyəsən ki, heç vaxt hiyləyə qarşı silahı olmayıb Qarabağ elinin. İndi də «sən xain, mən arxayın» timsalında idilər. Əlləri ilə çörək verdikləri, dara düşəndə ürək verdikləri, lüt əyinlərinə çul, boş ciblərinə pul verdikləri ermənilərin hiyləsindən xəbərsizdilər. Əgər bir balaca şübhələnsəydilər, atalar demişkən «ovçuya ovu yox, dağı göstərmək bəs edərdi.» Oyanardı içlərində yatan aslan, nərsilə yeri –göyü titrədib xilas edərdi soydaşını.

Rəşid kəndin qırağında qoca palıd ağacının dalında gizlənən Noranı maşına götürüb dağın döşüynən Bakıya gedən yola çıxdı. Maşının arxa oturacağında yerini rahatlayan Nora nazlanaraq soruşdu:

– Saa noluf, qadan maa, gözümə bikef dəyirsən. Yoxsa qocalıfsan ə, Bakıya maşın sürmək qorxudur səni ?

– Nə sarsaqlıyırsan az. Bakıya yox ey lap Moskvaya da sürərəm bu maşını. Elə nədənsə kefim yoxdu.

– Darıxma beş – altı saata çatarıq Bakıya. Sənin xoşladığın beş ulduz konyakdan vurub qızışarıq. Kefimiz olar əla. Ehtiyat üçün bir butulka götürmüşəm özümən. Budu bax.

O, çantasından konyak şüşəsini çıxarıb Rəşidə göstərdi. Rəşid gözucu konyaka baxıb dedi:

– Varam da sənin ehtiyatına. Yaxşı eliifsən. Ancaq indi başımı qatma. Yolun qabağı sıldırım qayadı. Həm

də döngə var, maşını uçuraram.

Nora Rəşidin arxa tərəfində oturub sol əli ilə maşının qapısında olan qapını açmaq üçün qoyulmuş dəstəkdən tutdu. Sağ əli ilə çantasını çiyinə aşırıb konyak butulkasının boğazından bərk – bərk yapışdı. Maşın qayanın üstündən yolu dönəndə Nora əlindəki konyak butulkasını arxadan Rəşidin başına çırpdı. Özü isə cəld özünü maşından yerə atdı. Maşın yoldan sürüşüb qayalara çırpıla – çırpıla dərənin dibinə yuvarlandı. Elə bu vaxt qabaqdan gələn maşın yola yıxılan Noranı götürüb qatar vağzalına çatdırdı. Maşını Sarkis idarə edirdi. O, qatarın kupesində Noranın yerini rahatlayıb özü kəndə qayıtdı. Hələ heç kim olmuş hadisədən xəbər tutmamışdı. Kənd sükut içində idi. Bircə Rəşidin alabaşı ağzını göyə tutub ulayırdı. Sarkis arxayınlıqla maşını qaraja saldı. Evə girib yerinə uzandı. Öz – özünə: – bu tapşırıq da belə yerinə yetdi, – deyib yorğanı başına çəkdi.

Kəndin səhəri pis xəbərlə açıldı. Bütün rayon bir – birinə dəymişdi. Arvad kişi hamı hadisə yerinə toplaşmışdı. Qadınların ət ürpədən ağısının səsindən göydə quşlar da qanad saxlayırdı. Hər parçası bir kola ilişib qalan maşın parçalarını və bədəni didik – didik olmuş Rəşidin meyidini milis işçiləri kəndin kişiləri ilə birlikdə bir təhər bir yerə yığirdılar. Hamıdan çox canfəşanlıq edib başına – gözünə döyən, ah – fəğan edən Sarkis idi. O, tez – tez sal daşının üstündə oturub başını əlləri ilə sıxan Rafiqə baxırdı. Fürsət düşdükcə onun ətrafna fırlanır, dizlərinə döyə – döyə deyirdi:

– Can, can balam, fələyin gözü çıxsın. Gör bir nə iş gətirdi başımıza. Kaş mən öləydim onun yerinə. İndi

bizim axırımız nolajax. Yox mən dözmərəm bu dərdə. Öldürəjəm özümü...

O, Rafiqin ona fikir vermədiyini görüb səsini kəsdi. Ona çəpinə nəzər salıb fikirləşdi: «Darıxma, səninki də çox çəkməz, tezliklə o biri dünyada dədənlə görüşüb, dərdləşərsiz. Siz o biri dünyanın cənnətində olun bizə bu dünyanın Qarabağ cənnəti lazmdır.»

Bu vaxt kənd məktəbinin direktoru Ənvər müəllim onlara yaxınlaşdı. Rafiq müəlliminin gəldiyini görüb ayağa durdu. Ənvər müəllim əlini Rafiqin çiyinə qoyub dedi:

– Mən həmişə sizlərə, şagirdlərimə demişəm ki, kişi ağlamaz. Ancaq indi səndən xahiş edirəm oğul, ağla, hönkürüb ağla. Ağlasan yüngülləşərsən. Qap – qara qaralıfsan. Gözümüzü saa tikmişik...

Birdən Sarkis qışqıra – qışqıra aşağıya qaçdı. O, kişilərin qucağında Rəşidin cəsədini görmüşdü. Meyidi yola çıxarıb maşına tərəf gətirirdilər. Sarkis fikirləşmişdi ki, birdən Rəşidin başına şüşə qırıntısı batır. Sonra yuyat yerində bu şüşəni görüb şübhələnərlər. Odur ki, tez özünü meyidin üstünə atıb, onun başını qucaqladı. Hönkürə – hönkürə:

– Niyə Allah məni öldürmədi sənin bu gününü gördüm – deyə – deyə barmaqlarını Rəşidin gur saçlarının arasında gəzdirdi. Əlinə heç nə dəymədi, ürəyi arxayınlaşdı. Kişilər onu kənara itələyib işlərinə davam etdilər.

Elə bu saatlarda artıq Nora Bakıya çatmışdı. O, birbaşa Rantiklə bir sinifdə oxuyan tələbə qızların kirayə qaldıqları evə gəlmişdi. Kəndin qızları onu hörmətlə qarşılamışdılar. Nora qızlara demişdi ki, həmişə gələndə

qaldığı evin açarını itirib, ona görə səhər – səhər qızları narahat eləyir. Əslində isə məqsədi iş bərkə düşsə qızları özünə şahid tutmaq idi. O, sonra bəzi sənədləri götürüb o vaxtkı Aqrar Sənaye Komitəsinə getdi. Şöbə müdürü ondan direktoru soruşdu. O, isə cavabında:

– Rəşid müəllim bu gün öz maşını ilə gələcək. Mən axşam qatarla gəlmişəm. Mənə aid olan sənədləri verib elə bu gün də qayıdacam işə.

– Bilsəm Rəşid hələ kənddədir, zəng eliyib tapşırırdım ki, gələndə bir az qoyun pendiri gətirsin.

– Hə, zəng edin indi idarədə olar.

Şöbə müdürü dəstəyi götürüb rayona danışmaq üçün təcili sifariş verdi. Qısa fasilədən sonra ona rayonla əlaqə yaratdılar. ATS – dəki qız ağlaya – ağlaya ona baş verən faciəni danışdı. O, dəstəyi yerə qoyub hüznlə Noraya dedi:

– Siz elə bu saat rayona qayıdın. Rəşid müəllim Bakıya gələndə maşını qayadan uçub, Allah rəhmət eləsin.

Nora ürəyini tutub yıxıldı. Onu təcili otaqdan çıxarıb həkim çağırdılar.

Kənd camaatı Rəşidi ədəb – ərkanla dəfn edib onun yerinə sovxozun baş aqronomunu, Rəşidin oğlu Rafiqi təyin etdirmişdilər. Qış fəslə yerini yazaya vermişdi. Yal – yamac yaşıl don geymişdi, gül – gülü, bülbül – bülbülü çağırırdı. Kənd öz baharını yaşayırdı. Rəşidin ölümünü də yol qəzasının üstünə atmışdılar. Rafiq də dərdinə üstün gəlib, canı – dildən atasının işini davam etdirdi. Evdən çıxanda atasının tövləyə gedib atını necə

sığallamağı, «onu hər gün kəndin qırağındakı bulaqda suvar» deməyi heç yadından çıxmırdı. O, hər gün işdən evə nahara gələndə birinci atı yedəyinə alıb bulaq başına, suvarmağa aparardı. Sonra qayıdıb özü nahar edərdi. Bu, onun adətinə çevrilmişdi. O, atı heç kimə etibar etmirdi. Əmisi oğlanları Dəyanətlə Dəryanur nə qədər demişdilər ki, – sənin işin çox olur, yorulursan, qoy arada atı biz havaya çıxaraq, suvaraq. Razi olmamışdı.

Kəndin kənarında, dağın ətəyində zoğal, qoz, əzgil meşələri var idi. Kəndin adamları bu meşədə hərəsi özünə bağ sahəsi ayırmışdı. Payızda bu ağacların quruyanlarını kəsib yerinə təzəsini əkir, artıq qol – budaqları budayırdılar. Dəmyə sahələrə yonca səpən də olurdu, buğda əkən də. Rafiqin və əmisi uşaqlarının sahəsi kəndin lap qırağında, bir – birinin yanında idi. Yazın gözü açılanda Süsənlə Şövkət vaxtının çoxunu orda, bağ sahələrində keçirərdilər.

Yenə dərəyə – düzə körpə quzuların mələşməsi yayılmışdı. Həyət – bacaları toyuq cücəsi, ördək, qaz balaları, aciz, kövrək hinduşka (hind toyuğu) balaları bəzəyirdi. Şövkət xalanın da bu il cücə sarıdan şikayəti yox idi. O, həvəslə təzə çıxan hinduşka balalarını xəlbirə yığıb ayrı bir hinə gətirdi. Onları gərək bir neçə gün xüsusi yemlə qidalandırsın ki, xəstəliyə tutulub ölməsinlər. Bu yem kənd camaatına yaxşı məlum olan əmənköməci yarpağı ilə suda qaynadılmış yumurta sarısının qarışığı idi. Həm də gərək əmənkömənci yarpağı körpə olaydı. Şövkət xala döşdüyünü yaxasına bağlayıb kəndin qırağından götürdükləri bağ sahəsindən əmənköməci yığmağa getməyi qərara aldı. Qapıdan çıxsa – çıxsa Şahanəyə tapşırırdı ki, on dənə yumurta qaynatsın, gəlib

hinduşka balalarını mayalayacaq. Özü isə üz tutdu bağ sahəsinə. Meşə ağaclarının şiv budaqlarından düzəldilmiş qapını açb bağa girdi. Ağır – ağır əyilib otların içindən əmənkömənci yarpaqlarını yığmağa başladı. Birdən ayağı nəyə isə ilişdi. Baxıb gördü ki, Dəyanət payızda ağacları budayanda itirdiyi dəhrədir, düşüb çökəyə, pas atıb. Dəhrəni əlinə alıb oyan – bu yanına baxdı. İstədi atsın, əli gəlmədi. Fikirləşdi ki, uşaqlar ağzını itiləyər, hacatdı də, gərək olar. O, dəhrəni döşlüyünün bel bağına taxdı. Elə əyilib işinə davam etmək istəyirdi ki, maşın səsi eşitdi. Əlini gözünün üstünə qoyub səs gələn tərəfə baxdı. Yadına oğlanlarının tez – tez dediyi sözlər düşdü. Onlar deyirdi: – «Ayıq olun, deyəsən ermənilərin fikri tamam başqadır. Bu alçaqlar donuz kimi darımızı yeyib, özümüzə xortdamaq istəyirlər.»

O, kolun dalına girib oturdu. Fikirləşdi ki, görün bu maşın bura nə təhər gəlib. Axı, meşənin bu hissəsinə maşın yolu yoxdu. Diqqətlə baxıb gördü ki, «Niva» markalı maşın ağacların sıx yerində dayandı. İçindən üç nəfər kişi düşdü. Onlardan ikisi saqqal saxlamışdı. Bura adamına oxşamırdılar. Ancaq o biri çox tanış gəlirdi. Onlar pıçılı ilə danışa – danışa iri gövdəli bir ağacın arxasında daldalandılar. Əllərində qəribə bir şey vardı. Şövkət xala ömründə belə hacat görməmişdi. Onlar bu qəribə əşyanı üzü kəndə tərəf quraşdırıb düzəltdilər. Şövkət xala diqqətlə baxıb gördü ki, ona tanış gələn adam Sarkisdi. Fikirləşdi ki, yəqin Sarkisin qonağı gəlib. O da qonaqları meşəyə gətirib ki, dincəlsinlər. Kəklikdən, turacdən vurub ov eləsinlər. İstədi gedib desin ay Sarkis, qonağın gəlib apar kəndə, bulaq başına, əmlik quzudan kabab çək, kəndin matahından tək qabaqlarına, sonra

dağa – daşa dırmaşdır da... Adamların əlini tez – tez kəndə uzadıb narahatlıqla nəsə danışdıqlarını görüb fikrindən daşındı. Saqqallılar gözdərinə nəsə tutub bulaq başına tərəf baxırdılar. Şövkət xalanın dayandığı yerdən bulağın üstü daha aydın görünürdü. O da əlini gözünün üstünə qoyub Sarkisin barmağını uzatdığı tərəfə baxdı. Gördü ki, Rafiq dədəsinin atını yedəyinə alıb bulağa tərəf gəlir. Bu vaxt meşədəki adamlar cəld hərəktlə Şövkət xalaya tanış olmayan o qəribə şeyə yaxınlaşdılar. Bulağın üstünə çatan Rafiq qəfil yerə yıxıldı. Bulaq başındakı adamlar ona tərəf qaçırdılar. Meşədə olan iki nəfər saqqalı cəld maşına oturub uzaqlaşdılar. Sarkis isə ağacın dibində çöməltmə oturub öz – özünə nəsə danışa – danışa əlindəki tapançanı fırladırdı. Şövkət xala məsələnin nə yerdə olduğunu başa düşdü. Dünya başına fırlandı. Bir az düşünüb, səs çıxarmasın deyər dişlərini bir – birinə sıxdı. Bayaq döşlüyünün belinə taxdığı dəhrəni əlinə alıb arxadan yavaş – yavaş Sarkisə tərəf yaxınlaşdı. Şövkət xalanın bütün varlığını intiqam hissi çulğamışdı. Onun bircə məqsədi vardı: Rafiqin qisasını almaq, düşməni qanına bulamaq, vəssəlam. O, kolların dalına sinə – sinə arxadan Sarkisə yaxınlaşdı. Var gücü ilə dəhrəni arxadan Sarkisin başına vurdu. Sarkis qışqırıb geri döndü. Şövkət xala dəhrəni bir də qaldırıb onun başına vurmaq istədi. Ancaq dəhrəninin tiyəsi Sarkisin kəllə sümüyünə elə girmişdi ki, Şövkət xala dəhrəni Sarkisin başından çəkib çıxara bilmədi. Sarkis əlindəki tapança ilə Şövkət xalaya atəş açdı. Hər ikisi üzüstə ağacın dibinə yıxıldılar.

Kənd camaatı Rafiqin başına toplaşmışdı. Onu xilas eləmək mümkün deyildi. Qəfil güllənin hansı tərəfdən atıldığını bilmək üçün hərə bir yandan meşəyə doluşmuşdu. Kişilər kəndə qayıdanda qollarının üstündə Şövkət xalanın cəsədini, arxalarınca isə Sarkisin meyidinin boğazına ip salıb sürüyə – sürüyə gətirdilər. Məsələnin nə yerdə olduğunu aydınlaşdıran camaat Noranı axtarmağa başladı. Ancaq gec idi. Nora artıq kənddən çıxmışdı. Bununla da kəndin qara günləri başladı. Qarabağın qanlı – qadalı günləri, erməni – müsəlman davası başlandı. Tarix təkrar olunurdu...

Ermənistanın hərbi komissarlığı artıq hərbi rütbə almış, yüksək çinli Rantik Qriqoryanı işğal olunmuş Qarabağa, ermənilərin özlərinin elan etdikləri Dağlıq Qarabağ Respublikasına hərbi komissar təyin etmişdi. O da anası Nora ilə birlikdə Şuşada, bir vaxtlar Şahanə ilə evlənmək üçün gəlib müsəlmanlığı qəbul etmək istədiyi müsəlmanların Allahın evi saydığı Qala məscidinin yanında bağlı – bağıatlı bir müsəlman evinə yığışmışdı. Rantik aynəbəndin pəncərəsindən Azərbaycanın memarlıq incilərindən sayılan bu məscidin xarabalığını seyr edirdi. Çox dalğın, fikirli idi. Anası ona yaxınlaşdı:

– Nə çox baxırsan o xarabalığa? Gəl dincəl, yol gəlifsən.

Rantik anasına gözücu bir nəzər salıb dedi:

– Bilirsən nələr düşdü yadıma... Kəndimiz, kəndin camaatı, bir də o, Şahanə. Heç unuda bilmirəm o qızı. Bir xəbər bilmirsən o ailədən? Necə oldu onların axırı? Bilsəm Şəhi hardadı, nəyin bahasına olursa – olsun onu tapıb gətirərəm yanıma.

Anası onun sözünü kəsdi:

– Sus, belə danışma. Unut getsin o türk qızını. Sənə erməni qızı alajam. Amerikada yaşayan ermənilərdən. Səni və sənin gələcək övladlarının ən müqəddəs borcu və işi böyük Ermənistan uğrunda mübarizə aparıb, sonuncu türkü məhv edənə qədər müharibəni davam etdirməkdir. Qaldı ki, o qıza, onu əsirlərin içində axtararam. Tapsam gətirərəm. Həyəət – bacada kənim kimi işlədərəm. Sən də bir – iki dəfə gecə yanında saxlayarsan, gözünün qurdu ölər. Sonra da, cavan qızdı donor kimi orqanlarından istifadə edərik. Xarici bazarda belə donora yaxşı pul verirlər. Xaricdəki qohumumuz bu işlə məşğuldu. Nə lazım olsa o, təşkil edəcək.

– Şahanə əsir düşüb ki? Mən bütün əsirlərin siyahısına baxmışam. O ailədən əsir düşən yoxdu. Bircə Dəryanurun meyidini götürə bilmişdik. Onu da on nəfər erməni əsiri ilə dəyişdik Azərbaycan tərəfi ilə. Yaxşı, mən gedib doğulduğum kəndi görmək istəyirəm. Həm də bir az gəzim, eynim açılınsın.

Rantik komissarlığa məxsus «Cip» markalı maşına oturdu. Sürücüyə maşını doğulduğu kəndə, bulağın üstünə sürməyi əmr elədi. Yol boyu xarabalığa çevrilən kəndləri gördükcə istər – istəməz köks ötürürdü. Onun gözü yolun qırağında qurumuş, iri gövdəli bir ağaca sataşdı. Yaxınlaşdıqca onu dəhşət bürüyürdü. Ağaca çatanda sürücüyə maşını saxlamağı əmr etdi. Maşından düşüb ağacın budaqlarına diqqətlə baxdı. Budaqlardan ağıl – qaralı qadın saçları sallanırdı. Bir şey başa düşmədi. Sürücünü çağırıb bunun nə demək olduğunu

soruşdu. Sürücü ona izah etdi ki, əsir düşən azərbaycanlı qadınlara ermənilər min cür işgəncə verəndən sonra ölümçül vəziyyətdə onları saçlarından bu ağacın budaqlarına asıblar. Meyid ağırlaşib saçdan qopub düşüb, saçlar isə qalıb budaqda. Rantik dizi üstə yerə çökdü. Torpağı əli ilə xışmaladı. Ona elə gəldi ki, bir az da bərk sıxsaxa ovcundakı torpaqdan qan sızacaq.

Bəlkə elə doğrudan da qan sızır Qarabağın hər qarış torpağından... Sadəcə insanın görmə imkanları bu qanı görməyə imkan vermir. Ağılın, ürəyin gözü ilə baxsaq hər birimiz görə bilərik bu qanı. Azərbaycan türkünün tarix boyu qanı ilə suvarılan bu torpaq bəlkə də köksünə vurulan bu yaraların qaysağını qoparıb, büküb abırlı – həyalı türk qadınlarının ağ örpəyinə və bu qaysaqların qanı qızardıb bu örpəkləri, laləyə çevirib, bitirib çölündə – düzündə Qarabağın. Diqqət elə, oxucu, lalənin bağındakı qara xal yara qaysağına, ləçəyi isə ana – bacılarını, el qızlarının örpəyinə oxşamırmı?... Bəlkə elə bu gün də saçları budaqlarında yellənən bu iri gövdəli ağacı türk qadının göz yaşları qurudub. Göz yaşı duzlu olur axı... Bəlkə elə üzümüzə toxunub saçımızı yolan külək o ağacdən asılan, namusu kafir ayağı altında tapdanan müsəlman qadınının ahıdır... Necə olur ki, bu dəhşəti erməni südü əmən dayısına çəkən, faciəni özü törədən bir zina, bir Rantik görür, duyur, hərdən əti də ürpəşir. Sən isə...

Rantik ayağa qalxıb budaqdan sallanan saçlara bir də baxdı. Onların arasında bir xurmayı hörük gördü. Ona elə gəldi ki, bu Şahanənin hörüyüdür. Bir zamanlar hər telinə ürəyinin bir hissəsini bağladığı hörük... Dünya başına fırlandı. Bir təhər özünü toplayıb maşına mindi.

Sürücüyə maşını yaxınlıqdakı əsir düşərgəsinə sürməyi əmr etdi. Maşın əvvəllər sovxozun mal – qarası saxlanılan tövlənin qabağında dayandı. Əvvəlcədən komissarın gələcəyini bildiklərindən bütün əsirləri cərgə ilə tövlədə düzmüşdülər. Rantik maşından düşüb əsirlərin yanına girdi. Onları bir – bir gözdən keçirdi. Gözləri beli ikiqat bükülmüş, çəlimsiz, ağsaqqal bir qocaya sataşdı. Bu qoca ona çox tanış gəlirdi. Rantik diqqətlə ona baxdı. Tanıdı. O, kənd məktəbinin direktoru, Rantikə dil – ədəbiyyatdan dərs deyən Ənvər müəllim idi. Onun şax qaməti fələyin verdiyi dərd dərsinin ağırlığından ikiqat əyilmişdi.

Rantikin yadına Ənvər müəllimin öz müəlliminin yanında necə şagird görkəmi alıb, müəlliminə necə böyük hörmət bəsləməsi, həmişə hər işdə, hər çətinlikdə öz müəlliminə arxa, kömək olması düşdü. Bir dəfə o, Ənvər müəllimdən soruşmuşdu ki, Ənvər müəllim, niyə qışın şaxtasında əynindəki kürkü yol ilə gedən qoca kişinin çiyinə salıb özün soyuqdan titrəyirsən? Ənvər müəllim cavabında demişdi:

– O qoca mənə ibtidai sinif müəllimim olub. Mən sizə Əmir Teymurun kimliyi barədə dönə – dönə danışmışam. Dünyanın yarısını fəth eləyən Əmir Teymur Orta Asiyada bir çox abadlıq işləri aparır, memarlıq abidələri yapdırır. Özü üçün isə sandığın içərisində qəbir düzəltdirir. Nə vaxt yürüşə çıxsa, uzaq yerə səfər etsə bu qəbir sandığı özü ilə aparırmış. Deyirmiş ki, Allah verdiyi canı nə vaxt geriyyə alanda, onu bu qəbirə qoyub basdırırlar. Bir gün Əmir Teymur eşidir ki, onun müəllimi dünyasını dəyişib. O, heç vaxt yanından uzaq qoymadığı öz qəbirini müəlliminə göndərüb onu bu

qəbirdə dəfn etməyi əmr edir. Səbəbini soruşanda o, bəlkə bununla müəlliminin onun üstündə olan haqq – sayından bir az da olsa çıxıa bildiyini demişdi.

Rantik Ənvər müəllimin qarşısında dayanıb dili topuq vura – vura:

– Salam, müəllim! – dedi.

Ənvər müəllim qəzəblə onun gözünün içinə baxıb:

– Salam kəssin sizi. Haqq – əməyim gözünüzdən irin – qan olub tökülsün. Küçük! – dedi. Gözünü Rantikin gözündən çəkmədən qəddini düzəltməyə çalışdı.

Rantik bu gözlərdə alovlanan qəzəb, nifrət hissinə dözməyib ondan aralandı. Fikirleşdi ki, onun bu rütbəyə çatmasında Ənvər müəllimin verdiyi təhsilin də əhəmiyyəti çox böyükdür. Teymur kimi öz qəbrini müəlliminə verməsə də heç olmasa onu Azərbaycana qaytarıb borcundan çıxıa bilər.

Komissarla kobud danışdığına görə iki nəfər erməni əsgəri Ənvər müəllimə yaxınlığıb onu çölə sürümək istədilər. Rantik əsgərlərə təpindi:

– Dayanın! Neynəmək istəyirsiniz?

– Daha o, heç bir işə yaramır, cənab komissar. Dilini də dinc qoymur. Daha onun sağ qalmağı nəyimizə lazımdır ki?

– Burada qərarı mən verirəm! Qocanı yaxşı – yaxşı yuyundurun. Həkimə göstərin, müalicə olunsun. Onu incitməyə cəsərət etməyin.

– Baş üstə, – deyib yenidən qocanı qırağa çıxartmaq istəyəndə Ənvər müəllim əlindəki ağacı yuxarı qaldırıb qəzəblə dedi:

– Yaxın gəlməyin mənə! Aslan ilnən ac qalar, it artığı yeməz.

O, taqətdən düşüb yerə yığıldı. Bu vaxt əsirlərin lap arxa tərəfindən bir bəstəboy qız cəld gəlib onun başını qolunun üstünə aldı. Rantik də Ənvər müəllimin yanına gəldi. Gözü əsir qızın üzünə sataşdı. Ürəyi elə bil sinəsindən qopacaqdı. Bəli, o idi. Şahanə idi bu bəstəboy qız. Müəlliminin köməyinə gəlmişdi. Əvvəlki Şahanədən əsər əlamət yox idi. Rantik bu cındırından cin hürkən, saralıb – solmuş, bir az da dəli görkəmində olan əsir qızı yox, onun simasında sünbülündən su daman, Qarabağın say – seçmə gözəllərindən sayılan, bütün varlığı ilə onu özünə məftun edən sevdiyi qızı görürdü. Bütün varlığı şəhvət hissi ilə alovlandı. Əsgərlərə bu qızı da qoca ilə birlikdə xəstəxanaya aparmalarını tapşırırdı. Sonra isə bu qızın necə əsir düşməsi ilə və onun adının niyə əsirlərin siyahısında olmaması ilə maraqlandı. Ona dedilər ki: «onlar bu qızı huşu itmiş halda meşədən tapıblar. Heç kim qızın kimliyini, hansı kənddən olduğunu bilmədi. Ayılıandan sonra isə qız heç kimlə danışmayıb və dəli hərəkətlər eləyib. Nə qədər döyüb incidiblərsə o, nə bir kəlmə söz deyib, nə də kimliyini yazıb. Ənvər kişi deyir ki, o, laldı. Ağı da yerində deyil. Nə danışa, nə də yaza bilmir. Yaddaşını da itirib yəqin. Yoxsa bu qədər zülmə dözməzdi. Bildirərdi kimliyini. Biz də elə o vaxtdan ona lal qız deyirik. Vəhşi kimidir. Yaxın durmaq olmur. Həmişə üzünə qazan qarası çəkir, üst – başına palçıq yaxır. Bu gün zorla yuyundurmuşuq onu. Kimliyi bilinmədiyinə görə adı yoxdu siyahıda».

Rantik ürəyində fikirləşdi ki, nə yaxşı ki, belə olub. Yəqin çox əldən – ələ düşməyib o biri əsir qızlar kimi. Bir az müalicə olunub, ağ gün görsə, əvvəlki Şahanə olacaq.

Həkimlər qocanın vəziyyətinin ağır olduğunu dedilər. Şahanə isə özünü həkimə göstərmək istəmirdi. Ənvər müəllimin çarpayısının başından yapışib durmuşdu. Rantik ona yaxınlaşıb astadan: «Qorxma, icazə ver həkimlər sənin sağlamlığını yoxlasınlar. Çox zəifləsən, bir az özünə gəl, fürsət düşən kimi səni xilas edəcəyəm» – dedi. Qız onu nifrətlə süzdü və palatadan çıxdı.

Aradan on gün vaxt keçdi. Ənvər müəllim və Şahanə müalicə olunurdu. Rantik hər gün xəstəxanaya gəlib onlarla maraqlanırdı. Anasına heç nə deməmişdi. Qorxurdu ki, Nora mane olar onun planlarına. O, yaxın kəndlərdən birində tək yaşayan bir erməni arvadı ilə razılaşmışdı ki, xəstəxanadan çıxandan sonra Şahanəni onun evinə gətirsin. Ənvər müəllimi isə geriyə, Azərbaycana qayıtmaq fikrində qəti idi. Bu barədə Şahanəyə də demişdi. Qız Ənvər müəllimin vətənə qayıdacağını eşidəndə üzündə ani bir sevinc hiss olunmuşdu. Gözlərindəki nifrət bir anlıq çəkilmişdi. Elə bil Rantikə dünyanı bağışlamışdılar. O, sözüne əməl edəcəyinə and içmişdi.

Şahanənin müalicəsi tez başa çatdı. Ancaq o, Ənvər müəllimdən ayrılmaq istəmirdi. Rantik onu birtəhər xəstəxanadan çıxarıb erməni qadının evinə gətirdi. Qadına tapşırırdı ki, o, Şahanəni bir dəqiqə də gözdən qoymasın. Əlinin altında kəsici heç nə qoymasın. Qız özünə qəsd edə bilər. Əgər belə olsa, erməni qadın bir başa ona cavab verməli olacaq və qızın burada saxlanması sirr kimi qalmalıdır. Qadın Şahanəni yuyundurub təzə, bahalı paltar geyindirdi. Saçını darayıb hördü. Dünyanın ən ləziz nemətlərini süfrəyə yığıb onu zor –

xoş yedirdi. Axşam Rantik işdən Şahanənin yanına qayıtdı. Ona yalvarıb birlikdə şam etmələrinə razı saldı. Sonra divardan asılan kamançanı köynəyindən çıxartdı. Uzun – uzadı çaldı. Gecə yarıya yaxınlaşdı. Rantik isə öz aləminə qapanıb sanki özü – özünə toy eləyirdi. Şahanə sakitcə oturub qulaq asırdı. Kim bilir xəyalı haralara pərvaz eləmişdi. Nəhayət kaman susdu. Rantik Şahanənin oturduğu kreslonun qabağında diz çökdü. Başını onun dizinin üstünə qoyub dedi:

– Bağışla məni Şəhi! Günahım varsa da, yoxsa da bağışla. Sən mənim ilk məhəbbətim sən. Həmişə sevmişəm səni. Harada olmuşamsa, nə iş görüşəmsə, sən mənimlə olursan. Bir dəqiqə də sənsiz olmamışam. İnan maa.

Şahanə onun başını dizinin üstündən qaldırdı. Vəhşi pişik kimi kreslonun üstündən sıçrayıb qapıya tərəf qaçdı. Rantik cəld hərəkətlə onun hörüyündən yapışdı, çılgın bir ehtirasla özünə tərəf çəkdi. Onu qollarının arasına alıb, bərk – bərk sinəsinə sıxdı. Şahanə qəfəsə salınan dişli aslan kimi çabalayırdı. Birdən gözü bayaq Rantikin uzun – uzadı çalıb, stolun üstünə qoyduğu kamançaya sataşdı. Var gücünü toplayıb Rantikin qolunun ətinə ağzına saldı. Gücü çatdıqca bərk – bərk dişlədi. Rantikin qolları bir az boşaldı. Qız cəld hərəkətlə onun qollarının arasından çıxıb, kamanı götürməyi ilə Rantikin başına çırpmağı bir oldu. Kamanın simləri nalə çəkdi, çanağı qolundan ayrıldı. Rantikin gur saçlarının arasından qan axıb, ağ yaxalığına töküldü. Rantik bunun fərqi nə varmadan yenə, kilidli qapını açmağa cəhd edən qızı qucağına alıb, divanın üstünə çırpdı. Bir əli ilə qızın əllərini tutub, o biri əli ilə onun paltarını cırıqladı. Şahanə bütün qəzəbini

toplayıb, onun üzünə tükürdü. Rantik əlinin arxası ilə ona güclü bir sillə vurdu. Bayaqdan çabalayıb əldən düşən qız huşunu itirdi.

Şahanə özünə gələndə, bütün bədənində dəhşətli bir sıztı hiss etdi. Əvvəlcə heç bir şey başa düşmədi. Sonra, böyründə yatan Rantiki görüb, bütün olanları xatırladı. İş işdən keçmişdi. Şahanə qızlıq astanasından, gəlinlik otağına girmişdi. O, sinə dolusu bir ah çəkdi. Bu ahın yangısı göydə mələkləri, yerdə dağı – daşı yandırardı bəlkə də... Ancaq Rantiki yuxudan oyatmadı. Şahanə gücsüzlüyünə, başına gələnlərə görə özü – özünə nifrət edirdi. Başqa çarəsi yox idi. O, canlı meydə çevrilmişdi. Heç nə hiss etmirdi. Allahdan özünə dönə – dönə ölüm istəyirdi. Bütün gecəni kipriklərində açdı. Səhər Rantik işə getdi. Şahanə isə erməni qadının nəzarəti altında idi.

Gün – günü, ay – ayı qovdu. Həmişə nəzarət altında olan, həyət qapısından bayıra çıxma bilməyən Şahanə həyətdəki tut ağacının gövdəsinə söykənib durmuşdu. Rantikin maşını darvazanın ağzında dayandı. O, sevincək əlində kağız qovluq həyəətə girdi. Şahanəyə yaxınlaşıb əlindəki sənədləri ona göstərərək dedi:

– Əzizim, sabah Ənvər müəllimi Azərbaycana qaytarıram. Bilirəm indi necə sevinəcəksən. Əgər istəyirsən bir məktub yaz, verim Ənvər müəllim aparsın.

Şahanə əlləri əsə – əsə kağızlara baxdı. Ənvər müəllimin sənədə yapışdırılmış şəklini öpdü. Evə tərəf getmək istəyəndə başı gicəlləndi. Müvazinətini itirib yığıldı. Rantik onu qucağına alıb evə gətirdi. Evin sahibəsi cəld içəri girib nə olduğunu soruşdu. Rantik dedi:

– Huşunu itirib. Sən yanında ol mən həkim gətirim.

Rantik həkim dalınca getdi. Şahanə yavaş – yavaş özünə gəlmişdi. Rantik həkimlə birgə otağa girdi. Həkim Şahanəni müayinə etdi. Rantik Şəhanəni həkimə həyat yoldaşı kimi təqdim etmişdi. Həkim Şahanədə ciddi bir xəstəlik tapmadı. Onu sorğu – suala tutdu. Şahanə danışmadığına görə bütün suallara onun işarəsi ilə Rantik cavab verirdi. Axırınıcı sualı həkim bir də təkrar etdi:

– Axırınıcı dəfə nə vaxt...

Qız əli ilə dörd rəqəmi göstərdi. Rantik cəld cavab verdi.

– Dörd ay əvvəl.

Həkim ayağa qalxıb çantasını bağladı və qətiyyətlə:

– Hamilədir – dedi. – Narahat olmayın. Hamiləlik vaxtı olur belə hallar.

Şahanəni heyrət bürüdü. Rantik həkimi ötürüb otağa qayıtdı. Gülə – gülə Şahanəyə dedi:

– Uşağımız olacaq, əzizim.

Şahanə var gücü ilə yerə – göyə etiraz edirmiş kimi qışqırdı:

– Yox!!! Yox!!! Axı mənim günahım nədi, ay Allah?! Öldür məni. Bir ölümü də mənə çox görmə!

Erməni qadın da, Rantik də çaşıb qalmışdılar. Şahanə birinci dəfə idi danışdı. Rantikə məlum oldu ki, Şahanə heç vaxt nə yaddaşını, nə də nitqini itirməyibmiş. O, buna həm sevinir, həm də təəccüb edirdi. Düşünürdü ki, görəni bu qız bir belə vaxtı necə susa bilib, necə bacarıb bunu. Rantik erməni qadını başqa otağa keçirib ona xeyli Amerika dolları verdi. Qəbir kimi səssiz olmağını əmr etdi. Şahanənin yanına dönəndə qız saçlarını yolub hönkür – hönkür ağlayırdı. Özünü o divara – bu divara

çırırdı. Rantik onu qucaqlayıb çarpayıya uzatdı. Sakitləşdirməyə çalışaraq deyirdi:

– Mənim dəli ceyranım. Mən sənin iradəli, möhkəm olduğunu bilirdim, ancaq bu qədər yox. Necə susa bilirsən bu qədər vaxtı? Səni susmağa nə vadar edib? Danışmamaqda məqsədin nə idi?

Şahanə ona yalvarıb dedi:

– Uşağı abort eləmək lazımdır. Mən onu istəmirəm. Yalvarıram sənə, bu işdə mənə kömək et. Ya da güllələ məni. Nə itirirsən ki... Onsuz da istədiyini alırsan. Nə çox mənim kimi əsir – yesir, əlacsız, kimsəsiz, səsi – ünü heç kimə çatmayan azərbaycanlı qızları. Onsuz da hər gün hər biriniz bu qızların başına olmazın müsibətlərini gətirirsiniz. Kefinizi çəkib, sonra da ayaqlarınızdan öpdürürsünüz. Mən nəyinə gərəyəm. Öldür məni. Allah xatirinə öldür. Əgər sən məni öldürməsən, mən fürsət tapan kimi səni öldürəcəm. Elə bu evə də gəlməyə razılaşmaqda məqsədim səni öldürmək idi. Ancaq sən heç vaxt mənim yanıma silahla gəlməmişən. Bu erməni qancığı da əl altında nə bıçaq, nə qayçı, nə də sağlamlığa zərər verə biləcək bir şey qoymur. Yoxsa indiyə qədər onu da, səni də öldürmüşdüm. Çəkdiklərim az imiş kimi indi də düşmən balası gəzdirə bilmərəm ürəyimin altında. Onu rədd elə məndən...

Rantik qəzəblə qışqırdı:

– Bəsdir çərrənlədin. Sən istəsən də, istəməsən də mənim uşağım doğulajax. Düşmənçiliyə gəldikdə isə türklə erməni heç vaxt dost olmuyuf dünya qurulandan. Bu işdə mənim günahım yoxdu. Mən öz xalqıma xidmət edirəm və edəcəyəm. Bu gün biz qalibik! Məğlub olanlarla necə rəftar eləmək bizim işimizdir. Axı

başqaları sənin nəyinə lazımdır? O dediyin qızlar barədə qoy qardaşları, qohumları, orda – burda başını keyflə, eyş – işrətlə qarışdıran, adlarını kişi qoyan həmvətənləri düşünsün. Sən öz qayğına qal. Allahın gətirib ki, mən səni çox istiyirəm.

Şahanənin sinəsindən yeri – göyü yandıran bir nalə qopdu:

– Elə bilirsən inanıram sənə? Sizin nəfəsiniz də yalanla gedib –gəlir. Sənin rişxəndlə haqqında danışdığım o oğlanlar bir gün sizin dərsinizi verəjək! Alajax bizim qisasımızı. Geji – tezi var. İndi sənə deyim sizin vəhşiliklərinizi. Deyim niyə susmuşam. Mən evimizdən meşəyə, qardaşımın qulluq elədiyi batalyona özüm yayıb bişirdiyim yuxa çörəyini və qoyun pendiri aparmaq üçün getmişdim. Birdən atışma səsi eşitdim. Hündür bir ağaca çıxıb atışma olan tərəfə baxdım. Sizin murdarlar irəliləyirdilər. Bizimkilər son nəfərinə qədər həlak oldular. Düşmən hər tərəfdən kəndi mühasirəyə aldı. Mən fürsət tapıb ağacın başından enə bilmədim. Həm də bura mənim üçün ən təhlükəsiz yer idi. Sizin murdarlar kəndə soxulub qocalı – qarılı, uşaqılı – böyüklü hamını güllələdilər. Kəndi talan elədilər. Sağ qalanları isə əsir götürdülər. Mən bütün bunları görürdüm. Heyrətdən donmuşdum. Ara sakitləşəndən sonra mən ağacdən düşüb gizli yolla hələ işğal olunmamış kəndlərdən birinə tərəf gedirdim. Birdən səs eşitdim. Kolun dalında gizləndim. Səs gələn tərəfə baxdım. Sənin sinif yoldaşın Marat vardı ey, yadıncadı? Onun başçılıq elədiyi erməni əsgərləri kef məclisi qurmuşdular özləri üçün. Götürdükləri əsirlərin əl – qolunu bağlayıf bir qıraqda oturtmuşdular. Mən əsirlərdən bir nəfər kişini

tanıdım. O, qonşu kənddəki şərab zavodunda işdəyirdi. Əmimlə dost idilər. Əsirlərin arasında qızdar da var idi. Onlardan biri lap uşaq idi. On üç – on dörd yaşı ancaq olardı. Marat o qızın qolundan tutub mən tanıdığım o kişinin lap yaxınına çəkib gətirdi. Əlində tutduğu konyakı zorla qızın ağzına töküüb kişiye dedi:

– Gözünü yumma, türk köpəyi. Yaxşı – yaxşı bax. Bu konyak da sənin istehsalındı, bu qız da. İndi onların ikisi də bizimdi. Türkün qurub tikdiyi, yığıb – yığışdırdığı dünyadan qazancı nəyi varsa, hamısı bizim olacaq. Tarixdən siləcəyik türk sözünü.

Mənə məlum oldu ki, bu qız o kişinin qızıdır. Marat vəhşiliklə qızı atasının gözünün qabağında zorladı. Kişinin ürəyi partlamışdı yerindəcə. Ölümçül hala düşən qızı isə gedəndə güllələdilər. Onlar uzaqlaşandan sonra mən meyidlərə yaxınlaşdım. Ağlaya – ağlaya onları sürüyüb bir çökəyə saldım. Ovcumda ağacların dibindən torpaq gətirib onların üstünə tökdüm. Mən bu işi gecələr görürdüm. Gündüzdər isə ən hündür ağacın başına çıxırdım. Nəhayət mən onları basdırdım. Artıq taqətdən düşmüşdüm. Qızın başına gələnlər mənə dərs olmuşdu. Mən hörüklərimi paltarımın altından belimə dolayıb bağladım. Paltarımın ətəklərini bir neçə yerdən cırdım. Üz – gözümü palçıqladım. Ata – balanın intiqamını almayınca bir kəlmədə danışmayacağıma onların “qəbri” üstündə dayanıb söz verdim. Sonra meşənin dərinliyinə, Azərbaycanda qalan kəndlərə tərəf üz tutdum. Aclıq məni taqətdən salmışdı. Nə vaxt huşumu itirməyimdən xəbərim olmayıb. Ayılıanda özümü azərbaycanlı əsirlərin arasında gördüm. Ənvər müəllim başımı dizinin üstünə qoymuşdu. Özümə gəlməyimi bilən ermənilər mənə

min cür əzab verib kimliyimi soruşurdular. Mən özümü lallığa, dəliliyə vurmuşdum. Onlara heç nə demədim. Onlar da məni bu cür qəbul elədilər. Hər dəfə işgəncədən sonra Ənvər müəllim fürsət düşən kimi mənə yaxınlaşıb deyirdi: «Döz, mənim balam, döz! Ot kökü üstə bitər! Sən Qarbağlısan, əslin – kökün var. Necə varsan elə də qal. Halal olsun sənə verilən süd, tərbiyə. Yaxşı fikirləşirsən. Mən bilirəm ki, sən nə lalsan, nə də dəlisən. Allah kərimdir, hər qaranlıq gecənin bir gündüzü var...»

O, ağlaya – ağlaya yaralarımaya sığıl çəkirdi. Kimliyimi heç kimə demirdi. Heç bizimkilərə də etibar etmirdi. Deyirsən məktub yazım göndərim qardaşıma. Nə yazım? Qoy elə bilsinlər ki, ölmüşəm. Elə dirilik var ki, ölümlük ondan yüz qat yaxşıdır.

Rantik başını aşağı salıb əlləri ilə bərk – bərk sıxmışdı. Nəhayət dilləndi:

– Mühəribənin öz qanunları var. Bütün bu olanlarda mənim körpəmin heç bir günahı yoxdur. Sən istəsən də, istəməsən də mənim uşağım doğulacaq. Əgər uşağa bir şey eləsən bağışlamaram səni.

Şahanə Rantikin maskasının yırtıldığını görürdü. Onun başqa çıxış yolu yox idi. Bütün gecəni fikirləşib qərara gəlmişdi ki, uşaq doğulandan sonra onu boğub öldürəcək.

Ənvər müəllim Azərbaycana qaytarıldı. Onu Haramıya, çadır şəhərciyinə gətirdilər. Ənvər müəllim Dəyanətin ailəsinin çadırında idi. Camaat yığışmış onu görməyə gəlmişdi. Kənddən çox az adam qalmışdı. Qalanlar da əvvəlki adamlara oxşamırdı. Hamısının saçı ağarıb, rəngi saralmışdı. Bəziləri şikəst olmuşdu

müharibədə. Hamının sifətində dərin bir hüzn, kədər var idi. Qadınlar yaylıqlarının ucu ilə gizli – gizli göz yaşlarını silirdilər, Ənvər müəllim danışdıqca. Gecə yarından keçmişdi. Camaat çadırlara dağılışdı. Ənvər müəllim Dəyanətə dedi:

– Yerini mənə yaxın açıdır. Sənə deyiləsi sözüüm var. Adam içində demədim. Özümüz fikirləşək, görək neyniyə bilərik.

Dəyanətə Ənvər müəllimlə yanaşı yer salındı. Müəllim yatağına uzandı. Dəyanət isə əsasını divara söykəyib, protez ayağını açıb yerə qoydu. Yatağa girmədi. O, müəlliminin yanında uzanmağı ədəbsizlik bilirdi. Stula oturub, dedi:

– Buyurun, müəllim, nə isə danışmaq istəyirdiniz.

– Yerinə gir, a bala, uzanıqlı da eşitmək olur deyiləni. Bilirəm mənim yanımda uzanmağı ədəbsizlik sayırsan. Üzün ağ olsun. Ancaq indi bizimki belə gətirib. Bir gün döyül, iki gün döyül, biz bundan sonra bir yerdə yaşayacağıq. Uzan yerinə.

Dəyanət çəkinə – çəkinə yerinə girdi. Ənvər müəllim Şahanə barədə görüb bildiklərini Dəyanətə danışdı. Onu nə yolla olursa – olsun xilas etmək lazım olduğunu dedi. Dəyanət qəti etiraz etdi:

– Elə bilərəm ölüb. Kaş öləydi, ya da mən öləydim onu qoruya bilmədiyimə görə. Allah, mənə ölüm ver.

Ənvər müəllim ona təpinib sakitləşdirdi. Dəyanətin yadına elə Ənvər müəllimin sinifdə onlara dediyi bir hadisə düşdü. Ənvər müəllim bir dəfə danışmışdı ki, müsəlman dünyasının böyük mütəfəkkiri, Pakistanlı Məhəmməd İqbal həm ana dilində, həm də ingilis dilində dünya ədəbiyyatının incisi sayılan əsərlər yaradır. Böyük

Britaniya hökuməti ən gözəl əsər üçün mukafat təsis edir. Bu mükafata Məhəmməd İqbalın əsərləri ilk olaraq layiq görülür. Ancaq Məhəmməd İqbal mükafatdan imtina edir. Səbəbini soruşanda:

– Mükafat əvvəl mənim müəllimimə verilməlidir. Mən onun bildiyinin yüzdən birini bilmirəm və az – çox bildiklərimə görə isə müəllimimə borcluyam deyir.

Dəyanət çox götür – qoy etdikdən sonra daha yaxşısını müəlliminin bildiyini deyir. Səhər açılan kimi onlar Bakıya, Müdafiə Nazirliyinə və «Qırmızı Xaç» cəmiyyətinə vəziyyət barədə xəbər verməyə gəldilər.

Şahanə yenidən susmuşdu. Gün – günü qovub aylara çevrilmişdi. Ən nəhayət Şahanə üçün müsibətli sayılan günlərdən biri də gəlib çatdı. Onu doğum evinə aparmışdılar. Rantik onu doğum evinə gətirib təcili anasının yanına qayıtdı. İndiyənə kimi sirr kimi saxladığı Şahanə məcərasını Noraya danışdı. Azərbaycan tərəfin qızı geriylə almaq cəhdini də dedi. Əlavə etdi ki, əgər əlinə fürsət düşsə Şahanə uşağı öldürə bilər.

Nora təmkinlə qulaq asıb:

– Axmaq olma, heç bir ana öz övladına qıymaz. Axı, hansı ana onun canını, qanını yeyib, dünyaya gələn ciyərparasına qəsd edər? Nə olsun ki, onun atası ermənidir. Hər halda o uşaq ana bətnində o qızın qanı ilə qidalanıb. Uşağın atasının kim olması ana üçün fərq eləməz – deyə Nora oğluna təsəlli verdi. Vaxtilə Rəşidlə yaşadığı macəranı gözü qarşısına gətirib, ürəyində «nə olsun ki, çox da Rəşidin belindən gəlmisən, mənim südümü əmdiyin üçün, məndən tərbiyə aldığın üçün

sən də bir ermənisən. Məgər sənin kimilər azdırmı? Başqa millətlərin qadınlarına aid edə bilməsəm də, tam əminəm ki, erməni qadınının doğduğu uşaq atasının kim olmasından asılı olmayaraq, erməni olur. Onların harda, hansı millət arasında yaşamalarından asılı olmayaraq!»

Noranın düşüncələrində bir danılmaz həqiqət var idi. Doğrudan da, ehtiraslı türk kişiləri və şəhvətli erməni qadınları olmasaydı, ermənilər bu gün olduqlarından sayca qat – qat az olmazdı? Məgər az idimi Azərbaycanda erməni arvad və qızlarını öz yataqlarına salıb, ərələrinə və qardaşlarına, hətta uzaq qohumlara belə yaxşı vəzifələr, səlahiyyətlər verən hakimi – mütləq Azərbaycan türkləri? Bu, təkcə Azərbaycanda belə idimi? Yox!

Bu, «yox» kəlməsini Nora özündən ixtiyarsız dilinə gətirdi. Ancaq bu «yoxu» Rantik başqa cür anladı. Nora isə fikirdən hələ ayrıla bilməmişdi. Bütün bəşəriyyətin görüb – bildiyi bir həqiqəti o, indi özü üçün kəşf edirdi. Dünyanın bütün ölkələrinin baş saraylarına ermənilərin ayaq açma bilmələrinin səbəbi bu eyş – işrət düşgününə indi aydın olurdu. O, düşündükcə, bu aydınlıq özünü daha açıq biruzə verirdi. Nora Ermənistanda yaşayan ermənilərlə başqa millətlər arasında yaşayan erməniləri məntiq tərəzisinin ayrı – ayrı gözlərinə qoyub ağılı gözünü ilə baxdı. Ermənistanda varlılar və kasıblar, ağıllılar və axmaqlar, savadlılar və savadsızlar olduğu halda Ermənistandan kənarında ağılından və savadından asılı olmayaraq bir nəfər də olsun kasıb erməni tapa bilmədi. Və erməni xalqının qazandığı nə varsa hamsından ötrü məhz öz qadınlarına borclu olduğunu, böyük Ermənistan yaratmaqdan ötrü bundan başqa bütün

vasitələrin mümkünsüz olduğunu anlayən Nora özü də daxil olmaqla cəmi erməni qadınlarına «afərin» söylədi. O, bu «afərinini» elə ucadan dedi ki, Rantik onun səsinə diksindi və:

– Kimə afərin? – deyə soruşdu.

Xəyal dənizində üzən Nora öz tapıntısına o qədər aludə olmuşdu ki, az qala Rantikin də dünyaya necə gəlməsini açıb deyəcəkdi. Ancaq o, hisslərini cilovlamağı bacardı, susdu. Bütün məqamlarda çıxış olu tapmağı bacaran bu hiyləgər qadın indi də aciz qalmadı:

– Həm sənə, həm də mənə. Sənə ona görə ki, məni qabaqcadan xəbərdar etdin. Mən o türk qadınlarını yaxşı tanıyıram. Təmiz qanlı müsəlman qadını bir xristian ermənidən əmələ gələn uşağı heç vaxt özünə övlad saya bilməz.

Nora «təmiz qanlı» ifadəsini xüsusi vurğu ilə dedi. O, bir daha bu kəlmələri təkrar etdi:

– O qızın qanına yad qan qarşmadığına əminəm, – deyib əlavə etdi: – O ki, qaldı afərinin mənə aid olan hissəsinə, bu həm sənin kimi bir oğul doğduğuma, həm də tökəcəyim tədbirə görə mənə düşür.

Sonra bir az təkəbbürlə:

– Narahat olma, bir çarə taparıq! – deyib telefona yaxınlaşıb kiminləsə uzun – uzad danışdı. Məsləhət istədi. Sonra isə Rantikə onu təcili doğum evinə, Şahanənin yanına aparmasını tələb etdi. Şahanə Noranın nəzarəti altında dünyaya oğlan uşağı gətirmişdi. Özünün fikrincə desək, düşmən anası olmuşdu. Uşaq doğulandan sonra onu əmizdirmək üçün Şahanəyə vermədilər. Nora hardansa qucağı körpəli bir erməni qadını tapıb gətirmişdi uşağı əmizdirmək üçün. «Kim nə yesə o olar»

misalını yadına salıb türk südü əmməyə qoymamışdı uşağı. Şahanəyə görə isə bu, bir tərəfdən yaxşı idi ki, o, düşmən balasına süd vermirdi. O biri tərəfdən pis idi ona görə ki, o, uşağı öldürmək fürsətini tapmırdı. Bu fürsət üçün o, kim bilir nə qədər gözləməli idi.

Nora doğum evində Şahanənin yanında qalırdı. Ona xüsusi nəvaziş göstərir, yeri düşdükcə deyirdi:

– Naşükür olma, axçı, bu uşaq sənin xilasındı. Allah özü sənə yol açıb. Bu uşağa görə adam kimi yaşayacaqsan. Sən qəhrəman anası kimi bütün erməni xalqı arasında məşhur olacaqsan. Ağlın olsun...

Şahanəni xəstəxanadan çıxarıb əvvəl qaldığı evə yox, birbaşa Rantiklə Noranın yaşadığı evə gətirdilər. Uşağı isə tamam başqa adamlar başqa yerdə saxlayırdı. Bir gün Rantiklə iki nəfər saqqalı kişi gəldi onlara. Ayrıca otağa çəkilib bir xeyli gizli söhbət edəndən sonra Şahanəni yanlarına çağırtdılar. Üzünə gülüb mehribanlıqla yer göstərdilər. Nora yenə onu dilə tutub Azərbaycan dilində xoş sözlər deyib yoldan çıxarmağa çalışdı. Hamı diqqətlə ona baxırdı. Rantik isə başını aşağı salıb əllərinin arasında sıxmışdı. Onu fikir götürmüşdü. Ürəyində özünü lənətləyirdi. O, heç cür Şahanə kimi gözəl oyuncağını əlindən vermək istəmirdi. Düşünürdü ki, bu «vəhşi pişik» onun gördüyü, sahib olduğu qadnlardan deyil. Hər dəfə yatağına girmək üçün, nə qədər yalvarıb – yaxarır, axırda da zora əl atırdı həmişə. Çətinliklə əldə olunan hər şey daha şirin gəlirdi ona. Həm də axı, bu türk gözəli onun ilk məhəbbəti idi. O, indi itirəcəyi oyuncağı onun üçün nə qədər dəyərli olduğunu dərk edirdi. Ancaq çıxış yolu yox idi. Artıq baş qərargah Azərbacan tərəflə razılığa gəlmişdi. Özləri üçün plan qurmuşdular. Rantik

bu planı pozmaq iqtidarında deyildi. Özü – özünü danlayırdı ki, niyə Ənvər müəllimi geri qaytardı. Əgər onu burada öldürsəydi, Şahanənin burada olmasının üstü açılmayacaqdı. Nəinə lazım idi axı, müəllim – şagird borcunu xatırlamaq. Türk kim olur – olsun, düşməndi, vəssalam! Hərdən bu rəhimlilik hardan gəlir onun ürəyinə? Hərdənbir ürəyinin harasındasa Türkcə olan məhəbbətə görə özünü lənətlədi. Başını qaldırıb anasına dedi:

– Gərək o qoca müəllimi burda öldürəydim. Bilmirəm niyə yazığım gəldi ona...

Anası onun ürəyində bu rəhimin hardan olduğunu çox gözəl bilirdi. Atası Rəşid də belə idi. O, düşməni yıxardı, ancaq kəsməzdi. Çox zəhmli olan Rəşid, əslində çox kövrək, ürəyiyumşaq adam idi. O, ürəyində Rantiki qınadı. Nə olsun ki, o, türkdən əmələ gəlib, türk çörəyi yeyib, mənim südümü əmib axı... Mən əsil erməni tərbiyəsi vermişəm ona. İlk dəfə qucağıma alanda, adını dedim qulağına. Sonra da dedim ki, sən ermənisən, Türk sənə düşməndir! Böyü, harda imkan düşsə, məhv elə düşməni. Yeni doğulan uşağın beyni tər – təmiz olur, nə desən yazılır ora. Hələ səkkiz yaşı yox idi. Ona toyuq başı kəsdirib, qan tökmək öyrədirdim. Pişik cücələri yeyib bəhanəsi ilə, pişiyin üstünə benzin tökdürüb diri – diri od vurdurmuşdum pişiyə. Diri qoçun quyruğundan bıçaqla kəsdirib, çiy – çiy yedirtmişdim ki, rəhim olmasın ürəyində. Yenə də hardasa zəiflik göstərir, fərsiz. Lap dədəsi kimi bərkə düşəndə başını qarpız kimi sıxır əllərinin arasında. Eyni vaxtda Şahanə fikirləşdi ki, onun Rəşid əmisi də bərkə düşəndə belə edərdi. Bu fikri cəld başından çıxarmağa çalışıb öz – özünü qınadı: – «gör

bir kimi – kimə oxşatdım. Keç günahımdan əmi. Qəbri qərib olan, ruhu didərgin olan əmi. Kaş heç olmasa birçə dəfə sənın baş daşını qucaqlaya biləydim...» Noranın səsi onu fikirdən ayırdı:

– Qızım, sən mənim əlimdə – ovcumda, gözümün qabağında, dizimin üstündə böyüyüfşən. Səni öz balam kimi istəmişəm. Məndən sizə pislik gəlməz. Həm də ki, sən mənim gəlinməsən axı, nəvəmin anasısan. Çıxart başından pis fikirləri. Biz bir – birimizə düşmən ola bilmərik. Axı sənın nəyinə lazımdır Qarabağda kim yaşayır yaşasın da. Adamın öz günü xoş keçsin. Ömür bir dəfə verilir adama. Sən hələ uşaqsan, on doqquz yaş nədi ki? Çox şeyi başa düşmürsən. Sən böyük sözüne qulaq as. Peşman olmazsan. Sənə o qədər var – dövlət verəcəyik ki, bütün nəslinə, nəvə – nəticənə də bəs eləyəcək. Biz ermənlər çox rəhimli, xeyirxah adamlarıq. Özün görəcəksən. Bax, bu kişi mənim əmim oğludur. Çox yaxşı adamdır. Sənın əmin Rəşidlə də möhkəm dost idi. Fransada yaşayır. Elə – belə adam döyül ha. O, səni Azərbaycana qaytarmaq istəyir. Uşağını da əlindən almır. Narahat olma. Uşağın iki dənə doğum haqqında şəhadətnaməsi var. Birində necə var elə də yazılıb. Yəni uşaq ermənidir. O birində isə yazılıb ki, uşaq müsəlmandır. Azərbaycana veriləcək bütün sənədlərdə yazılıb ki, sən bir nəfər Əli adlı türk əsiri ilə bir yerdə yaşayıfşan. Sonra da Əlini ilan çalıb. Biz ermənilər nə qədər çalışsaq da, onu xilas edə bilməmişik. Əli öləndə sən hamilə imişsən. Biz də necə ki, humanist bir xalq kimi səni darda qoymamışıq. Uşağın normal doğluması üçün nə lazımdı eləmişik. Bu barədə bütün xarici mətbuata xəbər vermişik. İndi də səni və uşağını öz vətəninizə qaytarırıq. Sən o tərəfə keçən kimi Bakıdan

bir nəfər biznesmen qadın gələcək Haramı düzünə. Guya çadırlarda yaşayan qaçqınlara humanitar yardım gətirəcək. Əslində isə o, sənə görə gələcək. Səni tapacaq. Tək ana kimi öz himayəsinə götürüb Bakıya aparajax. Sən nə qardaşına, nə də ordakı gic müsəlmanlara qulaq asma. Arvada qoşul, get Bakıya. Çəkinib eləmə, artıq sənənin Bakıda saray kimi evin var. İçinin mebeli, saunası ilə birlikdə. Hə, biz ölməmişik ki, sən korluq çəkəsən. Həmişə səni nəzarətdə saxlayacağıq. Bakıya çatan kimi uşağa dayə baxacaq. Onlar hamısı bizim adamlardı. Ara qarışanda pasportlarını dəyişib azərbaycanlı olublar. Heç kim heç nədən şübhələnməyəcək. Uşağın tərbiyəsi ilə sona qədər özümüz məşğul olacağıq. Sən ye, iç, kef elə. Başqa şeylə işin olmasın. Dediklərimi yaxşı yadında saxla!

O sonra sarafana bükülü, ağ rəngli uşaq gödəkçəsini Şahanəyə göstərüb dedi:

– Bu kurtkanı gedəndə uşağa geyindirəjək. Onun üzü ilə astarının arası ABŞ dolları ilə doludur. Hamısı da yüzlükdü. İlk zamanlar nə vaxt lazım olsa bir tərəfdən kurtkanın astarını söküb çıxararsan. İndi isə gedin yatın. Ərin də yorğundu.

Şahanə otaqdan çıxıb öz otağına keçdi. Eşitdiklərini bir – bir saf – çürük eləməyə başladı. Öz – özünə düşündü: – «Deməli plan quruf. Məni axmaq yerinə qoyub pulla satın almaq istəyirlər. Ay siz öləsiniz... Nolar siz saydığınızı sayın, görün mən neyniyirəm. Başa düşürəm sizin niyyətinizi. Öz ilan balanızı mənim qoynumda böyüdü, axırda da bu ilana mənim xalqımı çaldırmaq istəyirsiniz. Gələcək planınızı yerinə yetirmək üçün indidən bizim içimizdə cəsus yetişdirmək istəyirsiniz ki, sonra çətinə düşməyəsiz. Yox, qarı düşmən, keçməyəcək

sizin bu hiyləniz. Daha biz də gözüaçıq olacağıq. Sizə kimliyimizi göstərəcəyik, layiq olduğunuz cavabı verəcəyik! Siz mənə tələ qurursunuz. Görərsiz mən neyniyəjəm. Allahım mənə kömək ol. Aqlımı başımdan, düşməne nifrətimi, qəzəbimi, intiqam hissimi ürəyimdən alma...

Rantik yatağa girib onu fikrindən ayırdı. Uzun – uzadı danışdı. O, nə desə Şahanə razılaşdı. Özünü sevinirmiş kimi göstərdi. Ona verilən tapşırıqları dönə – dönə təkrar etdi. «Olan olub, keçən keçib» dedi.

Nəhayət səhər açıldı. Səhərə nə var ki... Açılıb, açılır və açılıcaq. Amma hər kəsin taleyinə bir cür... Şəhanə hiss edirdi ki, bu onun üzünə burada açılan sonuncu səhərdir. O, həyəətə çıxıb sinə dolusu nəfəs aldı. Qarabağın dağına – düzünə, dərəsinə – təpəsinə gözü dolusu baxdı. Ürəyində dönə – dönə vətən torpağından onları bağışlaması üçün üzr istədi. Dünyanı dərk edəndən yaddaşına yazılan hər bir şeyi xatırladı. O, nə vaxtsa nənəsinin ona danışdığı «Uçan balıq» nağılını xatırladı. Bu nağılda deyilirdi ki, okeanın dibində başqa canlılarla birlikdə çox gözəl, elə də böyük olmayan balıqlar yaşayır. Bu balıqlara uçan balıqlar deyirlər. Onlar çox qısa ömürlü, acı taleli olurlar. Okeanın dibində onları iri yırtıcı balıqlar çox asanlıqla ovlayırlar. Su altında ölüm təhlükəsini hiss edən uçan balıqlar çox sürətlə suyun üzərinə, havaya sıçrayırlar. Havada isə onları Albatros adlanan balıqyeyən quşlar ovlayırlar. Bax, belədi uçan balıqların taleyi... Suda ölüm, təhlükə, havada qorxu, səksəkə... Şahanə bu gün özünü bədbəxtlik okeanının «uçan balığı» təsəvvür edirdi.

Nəhayət, Şahanəni aparmaq üçün gələn maşın

darvazanın ağzında dayandı. Nora qucağında totuq bir oğlan uşağını gətirib Şahanəyə verdi. Uşaq altı aylıq idi. Bu müddətdə onu birinci dəfə idi Şahanəyə verirdilər. Şahanə qətlinə fərman verdiyi bu körpəyə qarşı ürəyində bir mərhəmət, bir məhəbbət hiss etdi. Uşağın totuq yanaqlarından, alnına tökülən qara tellərindən öpdü. Qollarının üstündə uşağı ahəstə – ahəstə yelləndirib, həzin səslə bir bayatı dedi. Sanki bu qu quşunun ilk və son nəğməsi idi. Avazını Qarabağın bulaqlarından götürən bu azərbaycanlı qızının səsinin sehrindən hamı donub qalmışdı. Şahanə isə öz aləmində idi. Yana – yana oxuyurdu:

*Əzizim bu çağıma,
Qəm gəldi bu çağıma...
Mən uşaq əvəzinə
Dərd aldım qucağıma...*

*Əzizim qara yazı,
Ağ vərəq, qara yazı...
Ağ günə necə çıxım?
Alnımda qara yazı...*

*Əzizim badə mindi,
Mey birdi, badə mindi...
Ruhum Vətəndə qalıb
Burdakı bədənimdi!*

Nora onun səsinə kəsdi:

– Di yaxşı, maşın səni gözdəyir. Belə qəmli şeylər oxuma. Get, Allah işini avand eləsin. Əgər ürəyin istəsə biz səni bütün dünyada tanınan müğənni eliyə bilərik.

Yaxşı səsin var. Uğur olsun...

Şahanəni maşına mindirdilər. Onu əsirləri dəyişmək üçün təyin olunmuş yerə gətirdilər. Maşından düşürüb xeyli aralıda dayanmış azərbaycanlıları göstərdilər və başa saldılar ki, arada olan məsafəni o, piyada getməlidir. Şahanə uşağı bağrına basıb göstərilən tərəfə irəlilədi. Öz – özünə deyirdi: – «Allahım, sənə gizli olan heç bir şey yoxdu. Qucağımdakı körpəni də sən yaratmısan. Ancaq o, sənə xeyir – duanı almayıb. Halal deyil, Zinadır. Ondan insanlıq, cəmiyyət ancaq zərər görür. O, indi körpədir. Sonra isə böyüyüb mənim xalqımın düşməni olacaq. Günahsız insanların, məzlum körpələrin qanını tökəcək. Elimin – obamın yurdunu viran qoyacaq. Türk dünyasına təcavüz edən murdar, qarı düşməne kömək edəcək. İndiki faciələrin törənməsində də bəlkə elə bu cür dünyaya gələnlərin köməkliliyi az olmayıb. Türk övladının heç vaxt hiyləyə qarşı silahı olmayıb. Yeri – yurdu, vətəni məlum olmayan ermənilər isə min cür dona girib hər vasitəyə əl atıblar. Hiylə işlədə – işlədə İrəvan xanlığından tutmuş Qarabağa, dünyanın ən gözəl yerlərinə yiyələniblər. Yox, mən bilə – bilə qoynumda ilan balası bəsləmərəm. Bu gün bu düşməni balasını öldürməklə haqqa, xalqıma xidmət edəcəyəm. Borcumu verəcəyəm. Şəriətdə də qisasa qisas halal hesab olunur.»

O, dönüb arxaya baxdı. Azərbaycanlılarla ermənilər arasındakı məsafənin yarısına çatmışdı. İrəli baxdı. Qarşısında qardaşı Dəyanət əsaya söykənib dayanmışdı. Qəddi əyilmişdi. Şahanə onu bu vəziyyətdə görüb özünə nifrət etdi. Əlini əvvəlcədən qabağına atdığı hörüyünə

tərəf apardı. Şübhə doğurmasın deyə uşağı pencəyinin açıq düymələrindən sinəsinə sıxdı. Hörüyünü gizlicə uşağın boğazına doladı. Yolun kənarındakı sal daşın üstündə oturdu. Arxasını ermənilərə çevirib hörüyünü uşağın boğazında düynləyib var gücü ilə dartdı. Uşaq xırıldayıb çabaladı. Ağzı köpükləndi. Şahanə onun necə öldüyünü görməsin deyə gözlərini yumdu. O, uşağı daha qəzəblə boğmağa davam etdi. Uşaq daha çabalamırdı. O, uşağın öldüyünə tam əmin olub ayağa durdu. Üzünü ermənilərə tərəf çevirdi. Uşağın cəsədi sallanan hörüyünün hər iki tərəfindən tutub ermənilərə göstərərək qışqırdı:

– Baxın!!! Yaxşı baxın!!! Öldürdüm onu. Onunla bərabər sizin ümidlərinizi də... Türk qadını qatil ana olar, ancaq qoynunda düşmən bəsləməz!

Rantikdən vəhşi bir bağırtı çıxdı və əlini silaha atıb Şahanəni güllə yağışına tutdu. Qanına boyanmış Şahanə üzü üstə torpağa yığılıb, son gücünü toplayıb, nənəsindən öyrəndiyi kəlmeyi – şəhadətini deyirdi. Hörüyündən isə yolun aşağı tərəfinə, dərəyə körpə meyidi sallanmışdı... Hər iki tərəf dəhşət içində idi.

Son

AXIRINCI GÖZ YAŞLARI

(HEKAYƏ)

Zərrəbin başqa qadınlardan fərqli olaraq gözüsulu deyildi. O nə qədər istəsə də, müəllimə yoldaşı, həm də rəfiqəsi Səadətın səksən yaşında dünyaasını dəyişmiş atasına görə gözündən yaş çıxmırdı. Sakitcə dayanıb qəbir üstünə gələn qadınların ağı deyib ağlamalarına tamaşa edirdi. O, Bakıdan Səadətın atasının qırxına gəlmişdi. İşlədiyi məktəbin direktoru Səadətın əmisioğlu idi. Direktor və müəllim kollektivi rəhmətliyin yeddisinə gələndə məktəbi dərş hissə müdiri Zərrəbinə tapşırılmışdılar. Ona görə də indi o, burada tək idi. Darıxırdı.

Nəhayət qadın mollası “Fatihə” surəsi oxudu. Yay günəşinin istisinə dözməyən Zərrəbin ürəyində sevindi ki, nəhayət, kəndə qayıdacaqlar. Ancaq belə olmadı. Səadət ona yaxınlaşıb dilləndi:

-Zərrin, burada bir qərib məzar var. Kənd camaatının nə vaxt bura yolu düşürsə, gedif onu ziyarət eliyillər. İndi də arvadlar buradan yığışıb ora geder. Bavama gətirdiyin qərənfillərdən bir qom ayırıb saxlamışam. Oları da götür apar qoy onun qavırının üstünə, qoy ruhu şad olsun.

-Çox çəkər? İsti məni birtəhər eliyib.

-Yox, o dey yuxarıki cərgədədi. Şəhid oldu yazıx. Bir yaraşlıqlı, igid oğlanıydı ki... Qarabağlıydı. Urusetdə, Moskvada yaşayırmış bədbax. Afiseriymiş. Yaxşı işi-güjü, öyü-əşiyi, varı-pulu varıymış. Eşidəndə ki, ermənilər quduruf, Qarabağı almaq istəyellər, dözmüyüf. Hər şeyi buraxıf, arvad-uşağını da götürüf qayıdıf Azərbaycana.

Bizim kənddə Hacı Qasım ağa var, onun uzax qohumu-
du. Gözünün ağı-qarası bircə oğluynan arvadını Hacı
Qasıma amanat verif, özü gedif Qarabağa vuruşmağa.
Deyillər ermənilərin böyükləri onun başına özü ağırlığın-
da pul qoyuf. Dollarnan. Snayperlə vurduruflar yığva-
lı qaranı. Pulun görmədiyi iş yoxdu, a baji. Hacı Qasım
ağa gedif meyidi gətirif, heç kimə vermiyif. Özü basdırif
burda. Deyif ki, ojaxdı, pirdi bu şəhidin qavırı. Kişilik,
qəhrəmanlıq məytəbidi, Yediyarın keçdiyi ömür yolu.

Zərrəbin “Yediyar” adını eşidəndə diksindi. Elə bil
ayaqları yerə mıxlandı; yerindəcə donub qaldı. Güclə
özünü ələ alıb, soruşdu:

-Nə? Dedin adı Yadigar idi? Mən düz eşitdim?

-Həə... Nouldu saa, a baji? Tanıyırsanmı onu? O
hara, sən hara?

-Yox, tanımıram. Fikrim qarışıq idi, adı yaxşı başa
düşmədim. Sən də ki, neçə illərdi ki, Bakıda yaşayıb-
işləyirsən, yerli şivədən əl çəkmirsən. Yadigarı Yediyar
dedin çaşdırdın məni.

Səadətın diqqətini yayındırsa da, Zərrəbin yəqin
etdi ki, o sağ ikən heç vaxt görüşünə getmədiyi, mura-
zını gözündə, mətləbini dizində qoyduğu, illərlə sevgisini
ürəyinin dərinliyində saxladığı, yaddaşının yaraşığı olan
Yadigarın məzarı ilə görüşə gedir. Ürəyi qəfəsə salınmış
quş kimi sinəsindən çıxmaq istəyirdi. Qabaqda gedən
qadınlar artıq Yadigarın qəbrinin ətrafında dövrələmə
düzülmüşdülər. Bir qadın hündürdən ağlaya-ağlaya ağı
deyirdi:

-Canımın istəkli yarı ay, Yediyar, hey... Ay etivarsız,
niyə məni yarı yollu, yarımçıq mənzilli elədin? ! Oğlun
sənin yolunu gedir, a qurvan olum saa, afiserriy oxuyur.

Deyir diplom alan kimi gəlib papamnan xeyir-dua alıb, sonra işə çıxajam...

Zərrəbin bildi ki, bu qadın onu əvəz eləyən qadındı, Yadigarın oğlunun anasıdır. Artıq o, qara mərmər başdaşının üstündən ona baxan əzəmətli zabitin şəklini aydın görürdü. Bütün varlığı gizildəyirdi. Sol tərəfdən kürəyində, ürəyinin tuşunda küt bir ağrı hiss elədi. Bir anlıq bütün qəbristanlıq başına fırlandı. Çox keçmədi özünü ələ aldı, toxdadı. Mərmər daşdan Yadigarın sərt, zəhmli baxışları ona zillənmişdi elə bil. O, Səadətin arxasınca qəbrin ətrafına çəkilməmiş dəmir hasarın açıq qapısından içəri girdi. Ətrafında cürbəcür güllər, bəzək ağacları əkilmiş qəbrin önündə heykəl kimi donub qaldı. Səadət onun qollarına toxundu:

-Gülləri qoy, camaat saa baxer.

Zərrəbin əlindəki qərənfilləri sinə daşına düzdü.

Yadigarın həyat yoldaşı daha yangılı səslə dilləndi:

-Qalx ayağa, ay igid oğlan. Gör bir hardan qonağın gəlif. Sənin xoşladığın gülləri gətirif saa... Maskva xarabada olanda həmişə qərənfil alardın. Deyirdin qərənfillər Bakı qızlarını salır adamım yadına...

Zərrəbin yavaş-yavaş baş daşına yaxınlaşdı. O yaxını yaxşı görmürdü. Bu ona ömürdən gedən illərin və müəllimlik peşəsinin töhfəsi idi. Əl çantasından eynəyini çıxartdı, gözünə taxıb şəklə diqqətlə baxdı. Yadigarın geriyə darlanmış gur saçlarını, enli alnını, qalın, qara qaşlarını, iri qara gözlərini diqqətlə nəzərdən keçirdi. Gözü şəklin sol tərəfində, yanağının üstündə aydın görünən çapıqda ilişib qaldı. Bu çapığı Yadigar Zərrəbinə görə qazanmışdı.

Zərrəbinin xəyalı o illərə pərvazlandı...

... O vaxt onun on səkkiz yaşı vardı. Hər il olduğu kimi, bu il də Bakının isti yay günlərindən qaçıb Qarabağa -dayısıgilə qonaq getmişdi. Ərköyün şəhərli qız təkidlə dayısının atını minmək istəmişdi. O, əvvəllər Qarabağa gələngə dayısı onu ata mindirib gəzdirər, "səni at tərkində gedəsən" deyib əzizləyərdi. Bu dəfə isə artıq Zərrəbin böyümüşdü, üstəgəl nişanlanmışdı.

İndi onun ata minməyinə kənd arasında pis baxardılar. Bu səbəbdən də el arasında Atdı Tahar ayaması ilə tanınan Tahir müəllim əziz-xələf bacısı qızının arzusunu rədd etmişdi. Həmişə məqsədinə doğru inadla can atan, çox vaxt da nəyin bahasına olursa-olsun istədiyinə nail olan Zərrəbin dayısı oğlunu dilə tutmuş, necə deyərlər onun "saqqızını oğurlamışdı". Axşam tərəfi atı suvarmağa aparən dayısı oğlu atasından xələvət atı yəhərləyib-yüynəlmiş, həyətdən yola çıxanda Zərrəbini ata mindirmişdi. Bulaq başına tərəf yorğa gedən Alapaça, qəfil kövşəndən madyan kişnərtisi eşitmişdi. Bulağın yanından dönüb dördnala çaparaq dağlara tərəf, kövşənə getmişdi. Əli yerdən-göydən üzülən dayısıoğlu əlacsız qalıb atlının dalısıyca qışqırmışdı:

-Yüyəni çək, Zərrin!Atın yalmanına yat, möhkəm dur...

Onu gözləyən təhlükədən xəbərsiz olan qız, yüyəni çəkib qışqırmışdı:

-Ura!!!Sağ ol, Alapaça, gözünə dönüm, apar məni dağlara. Qoy Atdı Tahar yanıb tökülsün.

Bu vaxt atasının atının yəhər-yüyəmini alıb dağ çayında çimizdirən Yadigar atın yalın belinə sıçrayıb Alapaçanı qabaqladı. O, qızı alıcı quç kimi atın belindən alıb öz atına götürdü. Qız çabalayıb onu itələdi. Hər ikisi

atdan yıxılıb eniş aşağı yuvarlandılar. Yadigarın sol yanağı daşa dəyib paralanmışdı. Oğlanın geniş sinəsində, qüvvətli qolları arasında qorunan qıza isə ciddi bir şey olmamışdı.

Zərrəbin o vaxt Yadigarın yarasının qanını silmək, barmaqları ilə yaraya sığal çəkmək istəsə də, bunu etməmişdi. Onu bərk-bərk qucaqlayan oğlanın qolları arasından birtəhər çıxıb:

-Sənə əcəb oldu!Kişi qəhrəmanlıq eləmək istiyir. Dəlləkliyini mənim başımda öyrənəydin gərək? Dəli!!!

Zərrəbin o vaxt elədiyi səhvini indi düzəltmək istədi. Baş daşına yaxınlaşıb əlini yavaş-yavaş başdaşından ona baxan şəkllə yaxınlaşdırdı. Ürəyində soruşdu:”Toxunsam hiss edərsənmi? Yalvarsam günahımdan keçərsənmi? ”

Ağ, uzun barmaqlarını şəklin saçlarında, alnında, gözlərində gəzdirdi. Sol yanağındakı çapıq sığallayıb, barmaqlarını şəklin biri-birinə kip sıxılmış qalın, düyməli dodaqlarının üstündə saxladı. Yay günəşinin şüalarını özünə çəkən qara mərmərin istisini bütün vücudu ilə hiss etdi. Dodaqları gizildədi, azacıq aralandı. Və... Zərrəbinə elə gəldi ki, başdaşı birdən-birə o vaxtkı cavvan oğlana çevrildi. Qəbristanlıq da dönüb oldu həmin aynabəndli ev. Və Yadigar evdə tək olan qızın dodaqlarına ilk öpüşün izini yazır, tamamı daddırıldı.

Qəfil gözüne divara söykənmiş ov tüfəngi sataşdı... Atəş açıldı...

... Zərrəbin diksinib xəyaldan ayrıldı. Bayaqdan bir gözü rəfiqəsində olan Sədət təlaşla dilləndi:

-Bıy, bisimillah!Saa noldu, a bəji? Rəngin düm ağapqadı.

-Heç, keçib gedər. Sədət, səndəmi tüfəng səsini eşit-

din?

-Yox, nə tufəng, burda tufəng nə gəzir? Qulağın aleycalanıf yəqin. Sən bavamın türbəsi məni peşman eləmə. Gəl gedəy öyə, dərdin alem.

Zərrəbin başdaşının arxa tərəfinə keçdi. Yerdən bir balaca çaylaq daşını götürüb başdaşını üç dəfə yüngülcə vurdu. O, eşitmişdi ki, belə olanda ruh qəbr evinin qapısının döyüldüyünü hiss edir və o adamları ünsiyyətə girməyə çalışır. Zərrin xəyalən Yadigarla danışdı: "Bu mənəm, sənə qurban. Taleyin növbəti oyunu məni sənə səcədə gətirib. Goruna, torpağına fəda olum sənə, keç günahımdan. Qul xətasız olmaz, ağa kərəmsiz."

Qadın mollası "Fatihə" oxuyandan sonra, qadınlar kəndə tərəf üz tutdular. Zərrəbinlə Səadət onlardan xeyli arxada qalmışdılar. Səadət Zərrəbindən soruşdu:

-A, Zərrin, sən Hacı Əfəndinin türvəsi düzünü de, o nə tufəng səsiydi soruşdun mənən? Qulağınımı aleycalanmışdı? Dəli elədin ey, məni...

Bütün fikri qəbristanlıqda Yadigarın yanında qalan Zərrəbin, özü də fərqinə varmadan illərlə ürəyində "dəfn" etdiyi sirrini açdı Səadətə:

-Heç əşi... Bir dəfə lap çoxdan, on səkkiz yaşım olanda ilk dəfə məni öpən oğlana ov tufəngindən atəş açmışdım. İndi o şəhidin qəbri üstündə həmin səsi eşitdim. Elə bildim ki, ətrafda xırmanı quş aparmasın deyə havaya güllə atıblar. Ona görə səndən soruşdum.

-Sən nə danışsən, a bəzi? Bir öpüşə görə də adam adama güllə atar? Bavamın türvəsi haqqı, məni bir dəfə yox e, yüz dəfə öpsələr də, heç kimə güllə atmaram. Öpər dana bu köpəy oğlu olmamış, döymör, söymör...

Hər ikisi biri-birinə baxıb güldülər. Səadət mətləbə

qayıtfı:

-Sora noldu? Öldümü o yazıx? Səni bə nə yaxşı tutmadılar? Danış, sən təklərimizin canı. Heç kimə demiyəjəm.

-Nə o öldü, nə də məni tutdular. Güllə ona dəyməmişdi. O vaxt on səkkiz yaşım var idi. Hər il olduğu kimi yenə də yayı Bakının istisindən qaçıb Qarbağa dayımgilə qonaq getmişdim. Dayım Atdı Tahar quşu gözündən, ceyranı dırnağından vuran kamil ovçu idi. Ovçular cəmiyyətinin üzvüydü. Evində sənət-sübutnan ov tufəngi var idi. Onların qonşuluğunda o vaxt Moskva Hərbi Akademiyada oxuyan bir oğlan yaşayırdı. O da tətillə evlərinə gəlmişdi. Axşamlar qonum-qonşu yığışıb dayımgilin həyətidəki böyük tut ağacının altında taxtadan düzəldilmiş stolun ətrafında oturub kəklikotulu çay içərdilər. Uşaqlar bu ağacdən yelləncək asıb yellənərdilər. O oğlan də hər axşam valideynləri ilə dayımgilin həyətinə gəlirdi. Atası dayımla nərd oynayar, anası isə qadınlarla baş-başə verib söhbət edərdi. Hiss edirdim ki, onun mənə gözü var. Bir dəfə də mənə görə özünü təhlükəyə atıb sifətini çapmışdı. Elə yaraşlıqlı idi ki, yanmış. Mənə sevgi məktubu göndərmişdi. O vaxt mənə Oqtayın atasına nişənləmişdilər. Ona görə də o oğlana yazdım ki, mənə olan sevgisini yazsın buza, qoysun günə. Bir də belə bir şeyi ağılna gətirməsin. Kimə deyirsən, o nəinki mənədən əl çəkmədi, hətta getdikcə daha da qızışdı. Təkidlə nişəni qaytarmağımı tələb edirdi. Ya da elə nişəanlı-nişəanlı ona qoşulub qaçmağımı istəyirdi. Kaş o vaxt onun sözünə baxaydım. Onsuz da yarımadım. Yarı yollu, yarımçıq mənzilli oldum. Nə isə... Yenə də hamı tut ağacının altına yığışmışdı. O da anası ilə gəlmişdi.

Mən evin aynəbəndində tək idim. Yenicə yuduğum saçımı hörürdüm. O gəldi yanıma. Qarşımda dayanıb düz gözlərimə baxdı. Onun od saçan baxışlarının altında əriyirdim. Dönüb bayıra çıxmaq istədim. Qolumdan tutub saxladı. Qətiyyətlə dedi:

- Bura bax, şəhərli dəli, bir dəfəlik bil ki, səni heç kimə verəsi deyiləm. İstər nişanlı olma, ər də ol, on nəfər də uşağın olsun, səni alajam, vəssalam. Yaxşısı budu nişanı qaytar, el adətiynən toy eliyim alım səni, özümənə aparım Moskvaya.

Ürəyim quş ürəyi kimi çırpınırdı. Birtəhər özümü ələ alıb dedim:

-Allah vurmuşdu səni, çuşka.

O gözlənilmədən məni qucaqlayıb öpdü. Bu mənim həyatımda ilk öpüş idi. Oqtayın atası ilə nişanlansa da, biz hələ təklikdə qalmamışdıq. O rasiyada yaşayırdı. Nişan məsələsi də valideynlərimizin təkidi ilə olmuşdu. Nə başını ağrıdım... indi də o öpüş üçün dodaqlarım göynəyir...

-Bəs sonra nə oldu?

-Mən birtəhər onun qollarının arasından çıxdım. Özümü təhqir olunmuş, ləyaqəti alçaldılmış hesab elədim. Birdən gözüm divara söykədilmiş ov tufənginə sataşdı. Cəld tufəngi götürüb onu nişan aldım. Xəbəri yox idi, üzü qapıya tərəf gedirdi. Tətiyi çəkdim. Tufəng qoluma ağırlıq etdiyindən və nişan almağı bacarmadığımdan güllə onun ayağının yanından ötüb, taxta döşəməni deşib aşağıya keçmişdi. Mən tufəngi boş saxladığıma görə açılarda tufəngin qundağı zərblə çiynimə dəymişdi. Tufəngi atıb çiynimi tutaraq yerimdəcə donub qalmışdım. O geriye dönüb tufəngi götürdü və gülümsəyib dedi:

-Pis atıcısan. Ancaq çıxış yolu elə budu. Ya ikimizdən birimiz ölməliyik, ya da sən mənim olmalısan.

Səsə hamı qaçaraq içəri doluşdu. Mən söz demək iqtidarında deyildim. O təhərini pozmadan təmkinlə adamları sakitləşdirdi:

-Qorxmayın, heç bir şey olmuyuf. Bu dəli qız tüfənglə oynaymış, əlində açılıf.

Dayım, oğlunun qarasınca danışıdı:

-Yüz dəfə demişəm ki, a köpəy uşağı, tüfəngi dolu qoymayın əl altına. Şükür salamatçılıqdı. A uşaq, qəhəldən o qara qoçu çıxarın atın maşına. Aparıf Hacı Qaramanda qurban gəsəjəm.

O, bir də dayımın oğlu qapıdan çıxdılar. Dayım mənə yaxınlaşıb diqqətlə üzümə baxdı və dedi:

-Ay arvad, uşax bərk qorxub, ordan cəftə suyu hazırla gətir, ver içsin.

Sonra isə mənə qəfil bir sillə vurdu. Mən diksinib ayıldım. Dayım məni qucağına alıb maşına apardı.

Qarabağlıların sınıanmış inanc yeri olan Hacı Qaraman ocağına dolandırılıb kəsilən qurbanlıq qoçun qanından alınma sürtdülər.

Mən təkidlə evimizə getməyimi istəyirdim. Səhəri gün tezdən dayım məni maşınla Bakıya, evimizə gətirdi. O vaxt Oqtayın atası Rusiyanın Stavropol şəhərində işləyirdi. Evə çatanda bildim ki, o da həmin gün gəlir Bakıya toy eləməyə. Nə o, nə də onun valideyinləri mənim ali təhsil almağımı istəmirdilər. Tezbazar toy elədilər. Qarabağlı oğlan da dayım gildən gəlmişdi toya. Mənə yenə də gizli məktub göndərmişdi. Yazmışdı ki, hələ gec deyil. Razılıq versəm, lap min adamın içindən məni oğurlayıb qaçıra bilər. Bir də yazmışdı ki, Bakıdan

Moskvaya uçan təyyarəyə iki bilet alıb, mənim razılığımı gözləyir. Mən qətiyyətlə yox dedim. Başqa söz deməyə gücüm çatmadı. Ağlım ürəyimi üstələdi. Mən gəlin paltarında təzəbəyin qoluna girib evimizdən çıxanda, onun bizim qarşımızda necə dayanmağı indi də gözümün qabağındadı... Ərim iş adamı idi. Toyun səhəri günü biz Stavropola getdik. İki aydan sonra bildim ki, ərimin məndən əvvəl qeyri-qanuni görüşdüyü qadın və bir oğlu var. Mən sakitcə paltarlarımı yığıb evimizə qayıtdım. Atama dedim ki, əgər boşanmağıma icazə verməsə başımı götürüb evdən gedəcəyəm. Onda Oqtay təzəcə boyuma düşmüşdü. Boşandım. Oqtay anadan olandan sonra universitetə daxil olub dil-ədəbiyyat fakültəsini qurtardım

-Bəs o, dayingilin qonşusu xəbər tutmadı səndən?

-Dayım təzə işi ilə bağlı Qarabağdan köçmüşdü. O məndən heç cür xəbər tuta bilməzdi.

Ancaq boynuma alıram ki, həmişə gözüm onu axtarıb. O vaxtdan birinci dəfə burda, qəbristanlıqda gördüm onu. Görünür qəfil gülləyə gəlmək onun alın yazısı imiş...

Səadət ayaq saxlayıb soruşdu:

-Kimi deyirsən Zərrin? Yoxsa o bizim Yadigar imiş? Sən ona görəmi haldan-hala düşürdün?

-Hə. O idi, Səadət, o idi...

Hər iki qadın qeyri-ixtiyari dayandı. Süku-tu Zərrəbinin telefonuna gələn zəng pozdu. Zərrəbin nömrəyə baxıb dedi:

-Direktorumuzdu. Bu da gic eləyib məni. Özü yeddiyə buraxmayıb dedi ki, qırxa gedərsən, o vaxta qədər də məktəbin ağır işi sovuşar. İndi də sakit buraxmır.

Telefonu açıb cavab verdi:

-Bəli, Sahib müəllim, eşidirəm.

-Salam, ay sevimli insan. Sənsiz çox çətindi burda. Sabah sınaq imtahanıdır. Bu gecə qatarla qayıt Bakıya. Mən sənsiz bacarmaram.

-Sahib müəllim, xahiş eləyirəm müəllimlərdən biri məni əvəz eləsin. Mən sabah avtobusla qayıdaram, qatar çox istidi. Çətindir mənə.

-Mənə yaxşı qulaq as, ay sevgilisiz sevimli, yoxsa adının əvvəlindəki “sevgilisiz” sözünü poza bilən bir adama rast gəlmisən orda. Unutma ki, sənın daşı ətəyindən tökəcəyin günü illərlə gözləyən Sahib adlı bir divanən var burda. O, səni Əzrayıldan başqa heç kimə verməz.

Zərrəbin telefonu söndürdü. Əsəbi halda deyindi:

-Mənə bax, nə gündəyəm, buna bax keyf axtarır. .

Səadət yavaşca onun qılığına girdi:

-Yaxşı adamdı Sahib müəllim. Özün də bilirsən sənə nə ad qoyub? ”Sevgilisiz sevimli”. Səni hamı çox istiyir axı... Ona görə də “sevimli” deyir. Sən heç kimə könül vermirsən deyə “sevgilisiz” adlandırır. Bəlkə daşı ətəyindən tökəsən, Zərrin, imkan verəsən, şans yaradasan özünü sevdirə sənə Sahib müəllim. Hiss eləyirəm ki, sən ona biganə deyilsən. Nə ölənən ölmək, nə də gedənnən getmək olmur axı. Özünü puç eləmə gəl, heyifsən.

-Nə bilim vallah, Sahib xoşuma gəlir, ancaq qorxuram. Özü xoşbəxt olmayan başqasını xoşbəxt eyləyə bilməz axı. Mən xoşbəxtlik üçün yaranmamışam, yəqin.

-Sən bir yoxla. Çalış keçə biləsən o psixoloji səddi. İcazə ver Sahib sənə xoşbəxtlik dadızdırsın, Zərrin.

Zərrəbin susurdu. İndi də Səadətin telefonuna zəng gəlirdi:Sahib idi. Zərrəbin telefonu söndürmüşdü deyə,

Səadətə zəng edirdi. Səadət isə Zərrəbinin üzünə baxırdı. Nəhayət soruşdu:

-Sahib müəllimdi, nə deyim?

-Axşam buradan Bakıya avtobus gedir?

-Hə.

-Onda de ki, sabah imtahana çatdıraram özümü.

Səadətlə qardaşı gecə Bakıya gedən avtobusla Zərrəbini yola saldılar. Avtobus tərپənən kimi Səadət Sahib müəllimə zəng edib avtobusun nömrəsini və artıq yolda olduğunu dedi. Sonra da əlavə etdi ki, Sahib müəllim maşına nə soyuq silah, nə də ov tufəngi qoymasın. Çünki Zərrəbin onu öpən hər bir kəsə atəş açabilir, özü bu öpüş üçün ölsə də. Sahib də öz növbəsində Səadətin bu zarafatına zarafatla cavab verdi:

-Mən bu canı neçə illərdi ki, niyə saxlayıram bəs? Onun öpüşünə görə ölümə hazır olmayacaqsan, nəyimə gərəkdi o can? Ancaq, əmiqızı, sən o dəliyə mənim yolda onu qarşılıyacağımı zəng edib demə. Dəli şeydi, avtobusdan düşüb qayıdar geriyə. Qalan şeyləri özüm düzüb qoşaram, birtəhər.

-Yaxşı. Ancaq sən mənə zəng elə, nigaranam. Xoşbəxt olun, əmioğlu.

... İki maşın qarşı-qarşıya hərəkət edirdi. Əgər qismətdə var idisə, bu maşınlar yolda qarşılaşacaq, Zərrəbin bir maşından düşüb o birinə mənəcəkdə. Bəlkə də o Sahibə sığınıb ürəyinə axıtdığı göz yaşlarını yanaqlarına axıdıb, gördüklərini ona danışacaq. Bəlkə də bu göz yaşları onun axıtdığı son göz yaşları olacaq... Kim bilir...

Son

VAĞZALINI TƏRSİNƏ ÇAL...

(HEKAYƏ)

Elşadla Gülşən üz-üzə, göz-gözə sehrlənmişdilər. Çisgin yağan yağış uca boylu, mütənasib bədənli, iri, qumral gözlü, tutaş kiprikli, sivri burunlu, qönçə dodağlı, əsmər bənizli Gülşənin qıvrım, uzun saçlarına inci kimi səpələnirdi. Yaz yağışı qızın sanki qızıl gül ləçəyindən rəng alan yanaqlarını yuyub aşağı yuvarlandıqca Elşənə elə gəlirdi ki, yağış damcıları qızın yanağından rəng alıb çəhrayı olur. Kənd cavanlarının içində vurub-tutan, sayılıb-seçilən, boyunu çinardan alıb, baxışını oddan götürən, gen sinəli, tunc biləkli Elşad bu 17 yaşlı qızın qarşısında qolu bağlı qul kimi dayanmışdı. Bu görüşü uzun müddət idi ki, gözləyirdi. O bacısından Gülşənə onlarla sevgi məktubu göndərmişdi. Aylarla Gülşəni insafa gətirib, görüşə çıxaranda nə deyəcəyini təkrarlamışdı. İndi isə dili söz tutmurdu. O qızın uzun barmaqlı ağ əlini əlində tutub saxlamışdı. Nə deyəcəyi, nədən başlayacağı barədə düşünürdü. Gülşənin əli Elşadın iri, kobud əlinin içində itib-batmışdı. Ürəyi sinəsində quş ürəyi kimi çırpınırdı. Ona elə gəlirdi ki, qartal baxışlı bu oğlanın əlinin təmasından, baxışının alovundan qətrə-qətrə əriyib axır. Nə vaxtsa əzbərlədiyi şer yadına düşdü.

*Əlinin içində əsir eyləmə,
Əlindən od tutar, alışar əlim.
Ovçunun içində yesir eyləmə,
Dözməyib dil açar, danışar əlim...*

Nəhayət Elşad sakit, pıçıltı ilə dilləndi:

- Sağ ol ki, gəldin, gülüm... Daha dözüümüm

qalmayıb. Daha uzaqdan baxmaq istəmirəm sənə. Son qərarını bilmək istiyirəm. Bir söz de, zülüm eləmə mənə. Əgər mən səni sevdiyimin yarısı qədər sən də məni sevirənsə, bircə kəlmə «hə» de. Günü sabah elçi göndərim, nişanlanaq...

Gülşən başını aşağı dikdi, eşitdiyi sözlərdən yanaqları bir az da allandı. Nə işə demək istədi. Səsi titrəyib qırıldı. Susdu. Yenə Elşad dilləndi:

- Nə olub, dillən də... Əgər bir söz deməsən...

Gülşən onun sözünü kəsdi:

- Nə deyim axı?.. Elə şeylər var ki, onu dilə gətirmək lazım deyil, o özü göz qabağında olur. Onu görmək üçün tək-cə baxmaq yox, həm də görmək lazımdır. Bir bənd şeirlə sənə cavab verirəm.

Söndürmə qəlbində atəşi, közü,

Ərit ürəyini donduran buzu.

Sənin istədiyini sevirəm sözü,

Mənim dodağında düymələnibdi.

Gülşən qəfil əlini Elşadın əlindən çəkib qaça-qaça ordan uzaqlaşdı. Elşad onun arxasınca dedi:

- Dodaqlarından o düyməni açaram, Gülüm. Lap tezliklə...

Elə həmin axşam Elşadın atası Əmir kişi ilə anası Qiymət məsləhətləşib belə qərara gəldilər ki, əvvəlcə Qiymət gedib qızın anasının ağzını arasın, fikrini bilsin. Sonra da el adətynən elçi gedib, şirin çay içsinlər. Nişan taxıb, qızın orta məktəbi qurtarmasını gözləsinlər. Yaşı kəbinə düşən kimi toy eyləyib gəlinlərini gətirsinlər. Əmir kişi gəlininin ali təhsil almasını istəməirdi. Deyirdi: «Adam qızını oxutmaqdan, küməkənini oxutsa yaxşıdı. Qız yaxşı evdarlıq bacarsa bəsidi. Məsəl var, deyəllər evdə kişi fəhlədi, qadın bənnə. Kişi verdiyini qadın üst-

üstə yığmasa ev tikilməz.» Elşadın valideynləri dedikləri kimi də elədilər. El adətiylə elçilik, nişan oldu. Əmir kişi dörd qız övladından sonra tapdığı yeganə oğlu Elşadın toyuna hazırlaşdı. Ancaq, atalar demişkən sən saydığını say gör fələk nə sayır...

Tarix boyu gözəlliyinə, təbii sərvətlərinə, coğrafi məkanına, cənnəttimsal təbiətinə görə yadellilərin təcavüzünə məruz qalan Qarabağ regionunun qara günləri yenidən başlanmışdı. «Qu» deyəndə qulaq tutulan Qarabağ meşələrində quşların nəğməsini top-tüfəng səsi əvəz eləmişdi. Yaxası kəklik yuvası olan yalçın qayaların sinəsinə mərmilər çal-çarpaz dağlar çəkmişdi. Ermənistan Azərbaycana qarşı ədalətsiz müharibəyə başlamışdı. Ölkənin hər yerindən Vətənin müdafiəsinə yaşıdan asılı olmayaraq döyüş qabiliyyəti olan könüllülər gəlirdi. Belə dəstələrdən birinə də Elşad başçılıq edirdi. O arabir vaxt tapıb evlərinə gələndə anası nə vaxt toydan söhbət açsa Elşad qəti etiraz edərdi. Bir gün Əmir kişi qətiyyətlə Qiymətə dedi:

- Ay arvad, əl-ayağını yığışdır, hazırlığını gör, bu bazar günü gəlinə paltarkəsdini (qız toyu) eliyəcəm. Əyər-əsgiyin nə varsa fikirləş de maa. O biri bazar günü də Allahın köməyiylə toy eliyif gəlinimi gətiricəm əvimə. Bunu eşidən Elşad qəti etiraz elədi:

- İndi toy vaxtı döyül. Qoyun bu dığaları oturdax yerlərinə sonra.

Əmir kişi ona tərs bir nəzər salıb kəskin, zəhmlilə səslə dedi:

- Sən nə vaxtdan mənim sözümlə qabağına söz deyif, əlimin qabağına əl qoyan olufsan ə? Yoxsa elə bilir beş-altı erməni dığasına cəhənnəmin yolunu göstərifsən deyin, ta mənnən qoz-qoz oynuya bilərsən? Toyu eliyəcəm, qoy qara zurnanın səsi düşmənin qulaqlarını

batırsın. Görsünnər ki, toyumuzdan, şennyimizdən qalmırıx. Həm də ki, bir qız uşağı bir arvadnan tək qalıflar damın altında. Top – tufəng səsi gələndə bilmirəm kəndin o biri başına oların yanına qaçım ki qorxmasınnar, yoxsa anannan bacıyın yanında qalım. Toydan sonra Əsməri də yığıf gətirəcəm bura. Böyük öylərdir, baş-başa verif dolanarıx. Qaldı ki, sən toy günü gəlif bir-iki gün qalarsan, sonra yenə gedərsən. Belə məsləhətdi.

Elşadın razılaşmaqdan başqa çarəsi qalmamışdı. Bazar günü çal-çağırla Əsmərin həyətinə paltarkəsdı, yəni qız toyu oldu. Növbəti bazar gününə isə oğlan toyuna uzaqdan-yaxından qonaqlar dəvət olundu. Cümə günü Əmir kişinin evinə gəlinin cehizi gəldi. Bəy otağı bəzəndi. Şənbə günü qız-gəlin yığışb Gülşənə xınayaxdı elədilər. Elşad üçün də islanmış xına götürdülər. Axşam Elşad gələndə çeçələ barmağını bəy xınasına batıracaqdı, əgər elə bu saatlarda minaya düşüb şəhid olmasaydı.

Qara xəbər yel qanadlı olar. Elşadın şəhid olması bütün kəndə yayıldı. Bu xəbər deyənin dilini, eşidənin ciyərini yandırırdı. Əmir kişinin həyətinə qopan şivən səsinə quşlar da qanad saxlayırdı. Dərd yükündən beli bükülən Əmir kişi kəndin bir neçə kişisi ilə birlikdə oğlunun meyidini gətirməyə getdi. Elşadın böyük bacısı Səriyyə isə kənd mağazasından qara ipək parça alıb qız evinə, Gülşənin yanına getdi. Hələ heç nədən xəbəri olmayan Gülşən əllərində qara parça, gözləri yaşlı qız-gəlini, üzü qanlı, saçları yolunmuş baldızını görüb çaşqınlıqdan yerindəcə donub qaldı. Hələ evinə getməyən yaxın qohum-qonşu təşviş içində Səriyyəgilin qabağına yeridilər. Səriyyə «qardaşım» deyib ətürpədən bir nalə çəkdi. Əsmər və həyətdəki qadınlar «Şaxsey,

vaxsey» - deyə-deyə Əmir kişinin evinə yollandılar. Səriyyə üzünü eyvanda donub qalan Gülşənə tutub dedi:

- Saa təzə gəlinlik gətirmişəm, qardaşımın tabutu rəngdə gəlinlik donu tikəcəm saa....

Gülşən huşunu itirib yığıldı. Ayılında o da qaynatasının evinə gedib, nişanlısını görmək istədi. Səriyyə onu buraxmadı.

- Yox, ay gəlin, səni sabah özüm aparacam dədəmin qaralmış ocağına. Vağzalıynan. Dörd bacı tək qardaşımızın vaxta dönmüş toyunda qol qaldırıb, sənin qabağında oynuya - oynuya qardaşımızın bəy otağına aparajix...

Gülşən ağlaya-ağlaya Səriyyəyə yalvardı:

- Məni dolandır balalarının başına, Səriyyə bacı, qoy gedim heç olmasa bircə gecə yanında qalım o etibarsızın. Məni kimin ümidinə qoyuf gedir. Yalvarıf-yaxarım bəlkə insafa gəlif məni də apara özüyünən....

- Hələ bəyi gətirmiyiflər, kimin yanına gedirsən? Deyirlər sabaha ancax gətirəllər. İndii sənin ora getməyinin yeri deyil!

Əlacı yerdən - göydən üzülən Gülşən bayatı deyib ağladı:-

*Əzizim dərdə sarı,
Yol getdim dərdə sarı.
Sevinib ev qururdum.
Alındı dərdə hasarı...*

Səhər açıldı. Səhərə nə var ki... Saat 10 tamamda Əmir kişi, kənddən gedənlər və dörd nəfər əsgər Elşadın qara tabutunu maşından yerə endirdilər. Gözlülər görməsin bu müsibəti. Qiymət oğlunun tabutunu qucaqlayıb əsgərlərə yalvarırdı:

- Sizə qurban olum bala, açın bu tabutu. Axırıncı

dəfə göstərin balamı mənə. Görüm anası ölmüşə güllə hardan dəyif ki, kəfənimi verdi qoltuğuma. Açın bala, açın tabutu. Bəlkə heç mənim oğlum döyül, qoy baxım, nolar. Əsgərlərlə gələn zabit qəti etiraz etdi:

- Olmaz, ay ana, olmaz. Tabutu açmağa ixtiyarımız yoxdu.

- Niyə bala? Başa sal görüm niyə? Mən hökumətə diri oğul verdim, siz ölüsünü gətirdiniz. Başa düşürəm. El yolunda, torpaq uğrunda şəhid oluf. İmamlarımızdan, o biri şəhiddərdən artıx ha döyül. Ancax onu başa düşmürəm ki, mən niyə oğlumun meyidini qucaxlıya bilmərəm? Axı niyə bu qutunu açmaq olmaz. Məni başa sal!..

Zabit əlləri ilə üzünü tutub hönkürdü. Əmir kişi Qiyməti tabutdan aralamağa çalışdı. Qiymət isə zabitdən əl çəkmirdi: Zabit ananın qarşısında aciz idi. Axı o necə deyəydi ki, ay ana, sənin oğlunun hər əzasını bir tərəfdən yığıb qoymuşuq bu tabuta...

Elə bu vaxt darvazanın ağzında qara zurnanın “Vağzalı” sədası eşidildi. Bir dəstə qara geyimli qız - gəlin əllərində qara xonçalar Gülşənlə bərabər həyətə girdilər. Elşadın bacıları qanadı qırılan quş kimi qollarını sağa - sola qaldıraraq oynayırlarmış kimi hərəkətlər edə - edə gəlinin qabağına yeridilər. Ana da eyni hərəkəti eliyə - eliyə tabutun başına fırlandı. Gözünün yaşı üzündən sel kimi axan zurnaçı isə yanıqlı - yanıqlı bəy havasını çalmaqda davam edirdi. Gülşənin anası Əsmər üzünü ona tutub yangılı səsnən ağı deyirdi:

*Bu toyda el havanı tərs oynayır,
Usta, çevir « Vağzalı » ni tərsinə...
Qara geyib gəlin, qara bağlayır
Bəxt güzgüsü çevrilibdi tərsinə,
Vağzalını tərsinə çal, tərsinə...*

Qadınlar özlərini döyə - döyə:

- Şaxsey, vaxsey, imam, şəhid, - deyib nalə çəkirdilər.

Əsmər isə sözüne davam edirdi:

Bəy otağı bəzənir qəbr evində,

Bu nə toydu şivən salır elində?

Qız gəlinin qara xonça əlində

Yığılıblar fələyin dərd dərsinə,

Vağzalını tərsinə çal, tərsinə...

Artıq Gülşən Elşadın tabutunun yanında diz çökmüşdü. Üzünü göylərə tutmuşdu. O səmada Elşadı görürdü. Elşad əllərini ona uzadıb «Gəl, gözəlim, qorxma gəl! «deyirdi. Gülşənin azacıq aralanmış dodaqlarının arasından sinəsinə qan süzülürdü. Artıq evdən çıxmamış Gülşənin xəlvətcə içdiyi siçovul dərmanı öz işini görmüşdü. Yol boyu onun içini doğramış, ancaq ona yarına, yarisinə çatmaq üçün macal da vermişdi... Təzə gəlin təzə bəyin yanında dünyasını dəyişmişdi.

Kənd qəbristanlığında indiyə qədər belə izdiham görünməmişdi. Camaat iki yanaşı qazılmış qəbirdə “bəylə” “gəlini” dəfn etdilər. Elşadın qəbrinin üstünə qana bulanmış əsgər paltarını, Gülşənin qəbrinin üstə isə əyinə geyilməmiş gəlinlik donunu qoydular.

Dəfnə gələn əsgərlər qoşa məzarların önündə cərgələnib avtomat silahlardan havaya atəş açdılar. Camaat molla ilə birlikdə kəndə tərəf yollandılar. Əsgərlər isə başqa səmtə, döyüş xəttinə üz tutdular. Əmir kişi isə oğlu ilə gəlinin məzarları arasında tək dayanmışdı. Birdən o iti addımlarla əsgərlərə tərəf getdi. Onlara çatıb qarşısında dayanan əsgərin çiyindən silahı çıxardı və öz çiyinə aşırı. O əsgərlərlə birgə qətiyyətlə döyüş xəttinə doğru gedirdi.

Son

GÜNƏŞ BATMASIN

Günəş yavaş – yavaş qüruba enirdi. Pəncərə önündə dayanan Nəriman günəşin necə batmasına tamaşa edirdi. Onun beş yaşı olsa da üzündə yaşlı adamlara məxsus kədər var idi. Uşağı fikirdən bacisi Nərminin səsi ayırdı. Baci özündən yaşca kiçik qardaşına dedi:

- Nəriman, gəl gedək həyətdə bir az gəzişək. Sənə nə olub, nə fikirləşirsən?

Nəriman cavab verdi:

- Yox bacı, mən həyətdə getmirəm. Sən bura gəl, mənim yanıma. Sənə söz deyəcəm.

Nərmin ona yaxınlaşıb saçlarına sığal çəkdi, üzündən öpüb soruşdu:

- Nə olub mənim şahzadə qardaşıma, danış görək?...

Nəriman:

- Bacı, dünən axşam dayımla anam söhbət edirdi. Mən də dayımın mənə hədiyyə etdiyi avtomatla oynayırdım. Onların söhbətlərini eşitdim.

Nərmin qardaşının sözünü kəsdi:

- Qaqaş, bəs sən bilmirsən ki, böyüklərin söhbətinə qulaq asmaq olmaz? Birdə belə eləmə.

Nəriman:

- Mən onlara qulaq asmırdım, sözlər özləri gəlib mənim qulağıma girirdi, mən neyniyim...

Nərmin:

- Yaxşı, onda de görüm nə eşitdin?

Nəriman:

- Dayım deyirdi ki, Qarabağda ermənilər işıq məftillərini kəsib aparırlar. Meşələri qırıb yandırır, məktəbləri, evləri uçurublar.

Nərmin:

- Hə, qaqaş, axı orada müharibə gedir. Müharibədə isə pis şeylər olur.

Nəriman:

- Bacı, əgər Qarabağda gecələr işıq yanmırsa, onda deməli günəş batanda oralar çox qaranlıq olur, eləmi?...

Nərmin:

- Hə, şahzadə qardaşım, hə... Ancaq sən darıxma, bizim igid əsgərlər torpaqlarımızı geri alacaqlar, onda hər şey əvvəlki kimi gözəl olacaq...

Nəriman:

- Bizim atamız da Qarabağda şəhid olub. Müəlliməmiz deyirdi ki, şəhidlər heç vaxt ölmür, onlar göylərə gedirlər. İndi atamız Qarabağın göylərindədi, hə!?!.. Bəlkə bir gün o, erməni əsgərləri yatandan sonra yerə enib bizi görməyə gəlmək istədi. Gecə orda işıq yanmasa atamız yolu necə tapar? Bacı, gəl Allah babaya birlikdə yalvaraq ki, günəş heç zaman batmasın...

Son

GƏZƏRSƏNMİ?	66
GÖZDƏRİNİ GÖNDƏR	67
BU YOL ADI YOLDU DAHA	68
VAXTIN VARMI?	69
İSTƏMİRƏM DAHA SƏNİ	70
BU YOL MƏNİM AXIRIMA ÇIXACAQ	71
OLANI	72
VARMI?	73
QALDIM	74
SƏNƏ QURBAN	75
QANDI BU SEVGİ	76
NƏYİ PİSDİ Kİ?	77
ADAMIN BELƏ BİR SEVƏNİ OLA	78
UNUDA BİLMƏYƏCƏKSƏN	79
DAŞA DÖNMÜŞƏM	80
GETMƏ AMANDI	81
AY VƏFASIZ	82
NİYƏ ALDADIRDIN GÖZÜMÜ MƏNİM	83
NEYNƏRSƏN?	84
SƏNİ QINAMIRAM	85
GETDİ	86
MƏNİM SEVGİM	87
QISQANA – QISQANA	88
GƏL AYRILAQ	89
BİR DƏ SƏN	91
ƏLLƏRİNİ MƏNƏ VER	92
GÜNAHKARAM	93
SƏN BİR CÜRƏ, MƏN BİR CÜRƏ	94
ÇƏKİLİR	95
MƏNİ HƏBS ELƏYİN	96
NÖQTƏ QOYURAM	97
AXITMA GÖZ YAŞLARIMI!	98
BAGLANMAYAQ BİR – BİRİMİZƏ	99
GƏLMƏ SƏN	101
YADIMNAN ÇIXIB	102
GÜLƏ	103
SEVİLMƏYƏN QADIN	104
NECƏDİR HALIM?	105
AYRILIQ HAVASI ÇAL	106
ÇİN OLAR	107
SƏTİR – SƏTİR	108
XƏBƏR VERİB	109
DƏLİ DUYĞULAR	110
SÖZ MEYDANI	111
QADINDI	112
DƏYİRMANÇI	113
QORXURAM	114
YERƏ SİĞİŞMIRAM	115
CƏHİZİN OLSUN	116
BİZİM OĞLANLAR	117
YARADAN BİLİR	120
DÖŞÜNDƏ	121
DEYİLƏM	122
İŞİN OLMASIN	123
BİZ GÖRƏN BABALAR	124
UÇAN BALIQ NAĞİLİ	125
RÜHANİ	127
BU GÖZƏL	128

GÖNDƏR	129
VAGZALINI TƏRSİNƏ ÇAL	130
GEDİBDİ	131
YOXDU	132
PƏRVANƏ GƏLDİM	133
OLA BİLMİRƏM	134
BİLİRƏM Kİ	135
QIZ QARIYARDIM	136
SƏNİ TƏBRİKƏ GƏLMİŞƏM	137
XƏBƏRİN VARMİ?	138
AĞLARAM	139
OLUR	140
GÖRMÜŞƏM	141
GÖZƏLDİ QARDAŞ	142
KAMAN	143
VAR MƏNİM	144
NƏVƏMİ GƏTİR	145
DAĞLAR	146
BƏNÖVŞƏNİN	147
GECƏYARI OXUYAN QUŞ	148
DƏRDİMİ	149
BU BAHRADA BELƏ GƏLDİ	150
RUHANI ÇAL, AŞIX!	151
GÖRMÜŞƏM MƏN	152
OYNAMA	153
ƏLÇİM-ƏLÇİM ƏYİRİLDİM	154
NAZ KÖLGƏSİDİ	155
BU YAZIN	156
YAXŞIDI	157
SAXLAMA MƏNİ	158
BU GÜN	159
ELƏ BİL	160
BÜLBÜLÜN	161
GÖZƏL	162
QALIB	163
YAŞAMALI DÜNYADI	164
GƏLƏRƏM	165
GƏTİRMİŞƏM	166
GƏLDİM	167
TANIYIN MƏNİ	168
ARANA	169
ÇİÇƏKLƏRİ	170
VERMƏRƏM	171
AĞLAYA BİLMİRƏM	172
NƏYİMƏ GƏRƏKDİ	173
MÜBARƏK OLSUN	174

SƏBAYELİ TOMRİSƏ TƏN BİL, VƏTƏN	175
VƏTƏN	177
MƏNİ GÖYDƏ BASDIRARSIZ	178
PEYMANIMIZ VAR İDİ	180
YARDIMLIDA	181
KÖZ GƏTİRƏRSƏN	183
İGİD ƏSGƏR İSTƏRƏM	184
A DÜNYA	185
MƏNİM YERİMƏ	186
KƏNDİNİ	187

NƏDƏN OLDU?.....	188
QƏRİB AXŞAM.....	189
GƏNCƏ.....	191
QƏBƏLƏDƏ.....	192
QALIRMI?.....	193
BORÇALIDA.....	194
VƏTƏN, BAĞIŞLA MƏNİ!.....	195
GÖNDƏR ONA.....	196
ŞİRVANIN.....	198
FƏLƏK, BELƏ ELƏMƏ?.....	200
GÖYCƏLİDƏ.....	201
URMİYƏ KÜSMƏSİN MƏNDƏN.....	202
İTHAF ŞEİRLƏRİ.....	205
İMAM RZA XATİRİNƏ.....	207
ÖLÜMÜ ÖLDÜRƏN ÖLMƏZ.....	209
AY İLHAM.....	210
BİR MƏNİ SAL YADINA.....	211
USTAD.....	214
AKİF SƏMƏDİN MƏZARI ÖNÜNDƏ.....	215
DAYI OĞLU.....	216
“VAHİD” ƏDƏBİ MƏCLİSİNİN SƏDRİ HƏKİM QƏNİNİN XATİRƏSİNƏ.....	218
NƏVAINİN ƏSƏRLƏRİ.....	220
QOYMA SƏNİ DƏRD ƏYƏ.....	222
RƏŞİD.....	223
AİDƏ GÜLZAR.....	224
SƏMAYƏ.....	225
RÜBAILƏR.....	226
BAYATILAR.....	228
DEYİŞMƏLƏR.....	233
SƏNİ.....	235
ATMAMIŞAM.....	236
EYLƏDİLƏR.....	238
A BƏXTƏVƏR.....	239
DAĞLAR.....	240
NƏDƏN OLDU.....	241
POVEST VƏ HEKAYƏLƏR.....	243
ŞAHANƏ.....	245
AXIRINCI GÖZ YAŞLARI.....	295
VAĞZALINI TƏRSİNƏ ÇAL... ..	307
GÜNƏŞ BATMASIN.....	314

Sənəm Səbayel
ŞAHANƏ
(Şerlər və hekayələr)

Bakı-Qismət-2013

“Qismət” mətbəəsində
ofset üsulu ilə çap edilmişdir.